



SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA



REGULATORA 2016. GADA PĀRSKATS

SATURA RĀDĪTĀJS



1. APZĪMĒJUMI, SAĪSINĀJUMI	4
2. REGULATORA FUNKCIONĀLIE UZDEVUMI	8
3. REGULATORA DARBĪBAS PRIORITĀTES 2016. GADĀ	10
4. SABIEDRISKO PAKALPOJUMU NOZARES TAUTSAIMNIECĪBAS KONTEKSTĀ	12
4.1. Iekšzemes kopprodukts	13
4.2. Regulējamo nozaru apgrozījums	13
4.3. Darba samaksa regulējamās nozarēs	14
4.4. Regulējamo cenu ietekme uz inflāciju	14
4.5. Tirgus koncentrācijas līmenis (HHI indeksi)	15
5. SABIEDRISKO PAKALPOJUMU NOZARES SABIEDRĪBAS KONTEKSTĀ	16
5.1. Mājsaimniecību izdevumi	17
5.2. Iedzīvotāju vērtējums	18
5.3. Sabiedrības iesaiste	19
6. DABASGĀZE	20
6.1. Komersantu uzraudzība	21
6.2. Tiesiskais regulējums	21
6.3. Konkurences sekmēšana	23
6.4. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas	24
6.5. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība	25
6.6. Nozares attīstības tendences	26
7. ELEKTROENERĢIJA	27
7.1. Komersantu autorizācija un uzraudzība	28
7.2. Tiesiskais regulējums	30
7.3. Konkurences sekmēšana	32
7.4. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas	33
7.5. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība	33
7.6. Nozares attīstības tendences	35
8. SILTUMENERĢIJA	36
8.1. Komersantu autorizācija un uzraudzība	37
8.2. Tiesiskais regulējums	38
8.3. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas	38
8.4. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība	39
8.5. Nozares attīstības tendences	39
9. ELEKTRONISKIE SAKARI	40
9.1. Komersantu autorizācija un uzraudzība	41
9.2. Tiesiskais regulējums	43
9.3. Konkurences sekmēšana	45
9.4. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas	46
9.5. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība	47
9.6. Nozares attīstības tendences	52
10. UNIVERSĀLAIS PAKALPOJUMS	53
10.1. Elektronisko sakaru nozare	54
10.2. Pasta nozare	54

11. PASTS	55
11.1. Komersantu autorizācija un uzraudzība	56
11.2. Tiesiskais regulējums	56
11.3. Konkurences sekmēšana	56
11.4. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas	57
11.5. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība	57
11.6. Nozares attīstības tendences	58
12. ŪDENSSAIMNIECĪBAS NOZARE	59
12.1. Komersantu autorizācija un uzraudzība	62
12.2. Tiesiskais regulējums	62
12.3. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas	63
12.4. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība	64
12.5. Nozares attīstības tendences	65
13. ATKRITUMU APGLABĀŠANA	66
13.1. Komersantu autorizācija un uzraudzība	67
13.2. Tiesiskais regulējums	68
13.3. Konkurences sekmēšana	68
13.4. Tarifi, tarifu aprēķināšanas metodoloģija, tarifu izmaiņas	70
13.5. Pakalpojumu lietotāju aizsardzība	70
13.6. Nozares attīstības tendences	71
14. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA	72
14.1. Elektroniskie sakari	73
14.2. Pasts	73
14.3. Enerģētika	74
14.4. Ūdenssaimniecība	74
15. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA: 2017. GADS	75
16. REGULATORA PĀRVALDĪBA	77
16.1. Struktūra un darba organizācija	78
17. FINANSES UN SAIMNIECISKĀ DARBĪBA	80



ACER (Agency for the Cooperation of Energy Regulators) – Energētikas regulatoru sadarbības aģentūra
Ad hoc – speciāli šim gadījumam
AS – akciju sabiedrība
AST – akciju sabiedrība „Augstsprieguma tīkls”
BALTREG – Baltijas Elektronisko sakaru un pasta regulators
BEREC (Body of European Regulators for Electronic Communications) – Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestāde
CACM (Guideline on Capacity Allocation and Congestion Management) – Komisijas 2015. gada 24. jūlija Regula (ES) 2015/1222, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas
CERP (European Committee for Postal Regulation) – Eiropas pasta regulēšanas komiteja
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
EaPeReg (Eastern partnership Electronic Communications Regulators Network) – Austrumu partnerības elektronisko sakaru regulatoru tīkls
EK – Eiropas Komisija
Entso-E (European Network of Transmission System Operators) – Eiropas pārvades sistēmas operatoru tīkls
EP – Eiropas Parlaments
ERGP (The European Regulators Group for Postal Services) – Eiropas pasta regulatoru apvienība
ERRA – Energētikas Regulatoru Reģionālās asociācija
ES – Eiropas Savienība
EUR – eiro
GHz – gigaherצים
HHI (Herfindahl–Hirschman Index) – Herfindāla–Hiršmana indekss
IKP – iekšzemes kopprodukts
kV – kilovolti
LR – Latvijas Republika
Mbit/s – megabiti sekundē
milj. – miljons
m³ – kubikmetri
MK – Ministru kabinets
MW – megavats
Mwh – megavatstunda
Nm³ – normālkubikmetri
NVO – nevalstiskā organizācija
OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
OIK – obligātā iepirkuma komponente
PSO – pārvades sistēmas operatori
REMIT (Regulation No 1227/2011 on wholesale energy market integrity and transparency) – Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regula (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību
Regulators – Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija
SDG terminālis – sašķidrinātās dabasgāzes terminālis
SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SKDS – Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS
ST – akciju sabiedrība „Sadales tīkls”



TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange Unit) – Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas birojs

t – tonnas

tūkst. – tūkstotis

tūkst.nm³ – tūkstotis normālkubikmetru

UP – universālais pakalpojums

VAS – valsts akciju sabiedrība

WAREG (European Water Regulators) – Ūdens regulatoru apvienība

2G – otrās paaudzes mobilo sakaru tehnoloģija

3G – trešās paaudzes mobilo sakaru tehnoloģija

4G – ceturtais paaudzes mobilo sakaru tehnoloģija

Regulatora padomes priekšsēdētājs ROLANDS IRKLIS



Regulatoram 2016. gads ir bijis pārmaiņu un lielu izaicinājumu gads. Latvijas Republikas Saeima 25. februārī apstiprināja amatā līdzšinējo padomes locekli Rolandu Irkli par padomes priekšsēdētāju un četrus jaunus padomes locekļus – Gati Ābeli, Rotu Šņuku, Imantu Mantiņu un Intaru Birziņu. Jaunie padomes locekļi ir augsta līmeņa profesionāļi ar pieredzi valsts pārvaldes, enerģētikas, pasta pakalpojumu un konkurences uzraudzības jomās. Jaunie padomes locekļi jau no pirmajām dienām aktīvi iesaistījās aktuālo jautājumu risināšanā un sniedz lielu ieguldījumu regulatora funkciju pildīšanā.

2016. gadā Regulators veica korekcijas budžeta plānā saistībā ar finanšu līdzekļu nepietiekamību. Pēdējo četru gadu laikā bija novērojams ļoti būtisks regulējamo komersantu apgrozījuma samazinājums, kā dēļ būtiski samazinājās Regulatora faktiskie ieņēmumi no regulēto komersantu iekasētās valsts nodevas. Lai turpinātu pildīt iestādes pamatuzdevumus un nodrošinātu kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu, Regulators lēma par būtisku izmaksu pozīciju samazināšanu. Tika samazinātas štata vietas par 20 vienībām jeb 15%, slēgtas Regulatora reģionālās nodaļas, samazināti komandējumu izdevumi 34% apmērā, samazināti izdevumi darbinieku kvalifikācijas celšanas pasākumiem un nepieciešamajiem iepirkumiem.

Lai gan Regulators veica taupības pasākumus, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) pozitīvi novērtēja līdzšinējo Regulatora funkciju un procesu darbību. 2016. gada septembrī OECD pabeidza darbu pie ziņojuma izstrādes „Latvijas Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas darbības rezultātu uzlabošana”, sniedzot rekomendācijas turpmākajām Regulatora darbībām. Vienlaikus OECD ziņojumā ietvertas rekomendācijas Regulatora finanšu neatkarības un stabilitātes stiprināšanai un iespējām pilnveidot esošo nozaru regulējumu. Regulators strādā pie šo rekomendāciju ieviešanas sadarbībā ar Ekonomikas ministriju.

2016. gadā Regulators ir pieņēmis vairākus būtiskus lēmumus regulējamās nozarēs. Pērn tika apstiprināti jauni AS „Sadales tīkls” elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifi, kuri tuvinā tarifu struktūru pakalpojuma izmaksu struktūrai. Šādu lēmumu Regulators pieņēma, lai stimulētu lietotājus izvēlēties atbilstošākas jaudas un nepārmaksātu par neefektīvu noslogotu infrastruktūru.

Regulators pagājušajā gadā noteica arī vēsturiski zemākās peļņas normas jeb kapitāla atdeves likmi tarifu aprēķināšanai dabasgāzes, elektroenerģijas un ūdenssaimniecības jomās. Šādas izmaiņas tika veiktas, lai komersantu pieļaujamā peļņas robeža no pakalpojumu sniegšanā izmantoto pamatlīdzekļu vērtības būtu pamatota.

2016. gada sākumā Regulators aktīvi līdzdarbojās Enerģētikas likuma grozījumu izskatīšanā Latvijas Republikas Saeimā saistībā ar dabasgāzes tirgus atvēršanu. Savukārt pēc likuma pieņemšanas sāka aktīvu darbu, lai sagatavotu visu sekundāro normatīvo aktu sekmīgai dabasgāzes tirgus atvēršanai un darbībai.

Elektronisko sakaru jomā 2016. gads iezīmējās arī ar būtiskām izmaiņām viesabonēšanas tarifu regulējumā. Saskaņā ar 2015. gada 25. novembrī apstiprināto Eiropas Savienības Regulu (Regula) mobilo sakaru operatori pārejas periodā no 2016. gada 30. aprīļa bija tiesības piemērot viesabonēšanas pakalpojumiem iekšzemes tarifu ar papildu maksu, kas nepārsniedz noteikto (maksimālo) cenu. Savukārt pēc pārejas posma, sākot ar 2017. gada 15. jūniju, pilnībā tiek ieviests princips „viesabonē kā mājās” jeb viesabonēšanas papildmaksu atcelšana. Šajā procesā nacionālajiem regulatoriem ir svarīga uzraudzības loma, lai Regula tiktu atbilstoši ieviesta un operatori to ievērotu.

2016. gads siltumenerģijas nozarē iezīmējies ar tarifu samazinājumu, kas saistīts gan ar dabasgāzes tirdzniecības cenas samazinājumu, gan rūpīgu Regulatoram iesniegto tarifu projektu izvērtēšanu. Pērn Regulators izvērtējis un apstiprinājis 12 siltumenerģijas tarifu projektus.

Savukārt ūdenssaimniecības un atkritumu apglabāšanas pakalpojumu nozarē būtiski samazinājās saņemto lietotāju sūdzību skaits par pakalpojumu sniegšanu, kas skaidrojams ar to, ka 2016. gadā palielinājusies sniegto pakalpojumu kvalitāte, līdz ar to samazinot problēmsituāciju skaitu.



Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (Regulatora) **misija** ir neatkarīgi un uzticami nodrošināt lietotāju un komersantu interešu līdzsvarošanu, veicinot sabiedrisko pakalpojumu attīstību. Regulatora **vīzija** – kļūt par vienu no sabiedrībai uzticamākajām un atvērtākajām valsts iestādēm, īstenojot jaunus un pilnveidojot esošos regulēšanas ietvarus.

Regulatora lēmēj institūcija ir padome, kura pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem. Regulatora padomes priekšsēdētāju un četrus padomes locekļus ieceļ amatā Latvijas Republikas Saeima.

Regulatora padomes priekšsēdētājs Rolands Irklis amatā stājās 2016. gada 25. februārī. Padomes locekļi – Gatis Ābele stājās amatā 2016. gada 25. februārī, savukārt Imants Mantiņš, Rota Šņuka un Intars Bērziņš padomes locekļu pienākumus pilda no 2016. gada 2. jūlija. Plašāk par Regulatora struktūru un darba organizāciju skatīt 16.1. sadaļu „Struktūra un darba organizācija”.



Rolands Irklis



Gatis Ābele



Imants Mantiņš



Rota Šņuka



Intars Bērziņš

Regulatora padome ir izvirzījusi vairākus stratēģiskās darbības virzienus 2014.–2016. gadam:

- ▶ **regulēšanas nodrošināšanā** - nodrošināt sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu un konkurences attīstību regulējamās nozarēs visā valsts teritorijā, nodrošinot sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus par ekonomiski pamatotām cenām;
- ▶ **komersantu uzraudzībā** - uzraudzīt regulējamo sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju darbību, tās atbilstību licences un vispārējās atļaujas nosacījumiem, noteiktām kvalitātes prasībām, tehniskajiem noteikumiem, standartiem, līgumu noteikumiem;
- ▶ **kvalitātes kontrole** - veikt regulējamo pakalpojumu kvalitātes mērījumus, lai aizstāvētu lietotāju intereses, veicinātu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību un nodrošinātu pastāvīgu un nepārtrauktu sabiedrisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu;
- ▶ **dalība starptautiskās organizācijās** – veicināt Eiropas regulēšanas tiesiskā ietvara attīstību un īstenošanu regulējamās nozarēs gan Latvijā, gan pārrobežu jautājumos atbilstoši Eiropas Savienības (ES) direktīvām un dalībvalstu regulatoru jaunajām funkcijām;
- ▶ **regulējamo nozaru tiesiskās vides attīstība**, tostarp regulēšanas metožu un salīdzinošās pieejas izstrādāšana un ieviešana, lai paaugstinātu pakalpojumu sniedzēju darbības efektivitāti;
- ▶ **regulatora attīstība un darbības efektivitāte** – pilnveidot kompetences, paplašināt komunikāciju, vienkāršot procesus, attīstīt informācijas sistēmas.

Regulatora pamatfunkcijas saskaņā ar likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” ir:

- ▶ aizstāvēt lietotāju intereses un veicināt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību;
- ▶ sekmēt konkurenci un uzraudzīt sabiedrisko pakalpojumu nozaru komersantu darbību;
- ▶ noteikt tarifu aprēķināšanas metodiku un tarifus;
- ▶ autorizēt (licencēt, reģistrēt) sabiedrisko pakalpojumu sniedzējus;
- ▶ uzraudzīt sniegto pakalpojumu atbilstību licenču un vispārējo atļauju nosacījumiem; noteiktām kvalitātes prasībām, tehniskajiem noteikumiem, standartiem un līgumu nosacījumiem;
- ▶ izskatīt strīdus;
- ▶ informēt sabiedrību par savu un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju darbību;
- ▶ sniegt regulējamo nozaru atbildīgajām ministrijām pēc to pieprasījuma informāciju un priekšlikumus par regulēšanas jautājumiem.

Īstenojot Regulatora **misiju** un **stratēģiskās darbības virzienus**, kā arī ņemot vērā izmaiņas nozaru politikā, Regulators arvien aktīvāk pievēršas regulēšanas funkciju pilnveidošanai. Pēdējos gados sabiedrisko pakalpojumu tirgus attīstība lielākoties ir saistīta ar to pakāpenisku liberalizāciju, kas rada jaunus pienākumus Regulatoram esošo nozaru un pakalpojumu ietvaros.



Regulators 2016. gadā turpināja pildīt savus pamatuzdevumus, lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu un konkurences attīstību visā Latvijas valsts teritorijā enerģētikas, ūdenssaimniecības, sadzīves atkritumu apglabāšanas, elektronisko sakaru un pasta nozarēs. Lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus pakalpojumus regulējamās nozarēs par ekonomiski pamatotām cenām, Regulators turpināja iesāktos darbus komersantu uzraudzības, kvalitātes kontroles jomā, piedaloties starptautisko organizāciju darbā, kā arī regulējamo nozaru tiesiskās vides attīstībā. Vienlaikus Regulators turpināja iesākt darbu pie Regulatora darbības stratēģijas izstrādes 2017.–2020. gadam.

Regulējošās vides attīstībai

- ▶ Līdzdalība Elektroenerģijas tirgus likuma grozījumu izstrādē saistībā ar Eiropas tīkla kodeksa ieviešanu.
- ▶ Regulatora normatīvo aktu sagatavošana un apstiprināšana dabasgāzes tirgus atvēršanas procesā, kā arī dabasgāzes sistēmas operatora izstrādāto noteikumu izvērtēšana un apstiprināšana saskaņā ar 2016. gada 11. februāra grozījumiem Enerģētikas likumā.
- ▶ Priekšlikumu sagatavošana elektronisko sakaru nozares regulēšanas ietvara kompleksai pārskatīšanai.
- ▶ Pasta likuma grozījumu projekta sagatavošana, kas sekmēs pasta tīkla atvēršanu un veicinās konkurences attīstību nozarē.
- ▶ Līdzdalība ar Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumu saistīto tiesību aktu grozījumu sagatavošanā.
- ▶ Līdzdalība Atkritumu apsaimniekošanas likuma grozījumu sagatavošanā.
- ▶ Līdzdalība likumprojekta „Administratīvo pārkāpumu procesa likums” sagatavošanā.

Komersantu autorizācijai un uzraudzībai

- ▶ Elektroenerģijas tirgus komersantu uzraudzība.
- ▶ Elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora darbības uzraudzība, atbilstības sertificēšanas prasībām izvērtēšana.
- ▶ Elektronisko sakaru komersantiem piemēroto saistību izpildes uzraudzība.
- ▶ Pasta tirgus komersantu uzraudzība.

Tirgu veicināšanai un konkurences atbalstam

- ▶ Elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plāna izvērtēšana un apstiprināšana.
- ▶ Elektroenerģijas vairumtirgus uzraudzība.
- ▶ Kopīgu interešu projektu izvērtēšana atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) Nr. 347/2013, ar ko nosaka Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnes.
- ▶ Saistību pārskatīšana un noteikšana elektronisko sakaru komersantiem ar būtisku ietekmi tirgū.

Ieinteresēto pušu interešu līdzsvarošanai

- ▶ Uzklaušanās sanāksmju organizēšana par tarifu projektiem.
- ▶ Publisko konsultāciju organizēšana par normatīvo aktu projektiem.
- ▶ Regulatora pieņemto lēmumu plašāka skaidrošana sabiedrībai.
- ▶ Lietotāju un tirgus dalībnieku sūdzību izskatīšana.
- ▶ Strīdu izskatīšana starp lietotājiem un pakalpojumu sniedzējiem.

Pakalpojumu tarifu regulēšanai

- ▶ Elektronisko sakaru vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības pakalpojumu cenu starpības aprēķināšanas metodikas sagatavošana un apstiprināšana.
- ▶ Komersantu iesniegto izmaksu attiecināšanas modeļa izvērtēšana.
- ▶ Regulējamo komersantu iesniegto pakalpojumu tarifu projektu izvērtēšana un tarifu noteikšana.

Pakalpojumu lietotāju aizsardzībai

- ▶ 2016. gadam noteikto universālā pakalpojuma (UP) saistību uzraudzība elektronisko sakaru un pasta nozarē.
- ▶ Komersantu sniegto sabiedrisko pakalpojumu kvalitātes uzraudzība.



Sabiedrisko pakalpojumu nozares, kuras uzrauga Regulators, ir cieši integrētas kopējā valsts tautsaimniecībā. Līdz ar to regulējamo nozaru attīstība ne tikai ietekmē kopējo valsts tautsaimniecības attīstību, bet arī ikvienas pārmaiņas, kas saistītas ar ekonomisko aktivitāti, atstāj ietekmi uz sabiedrisko pakalpojumu lietošanu.

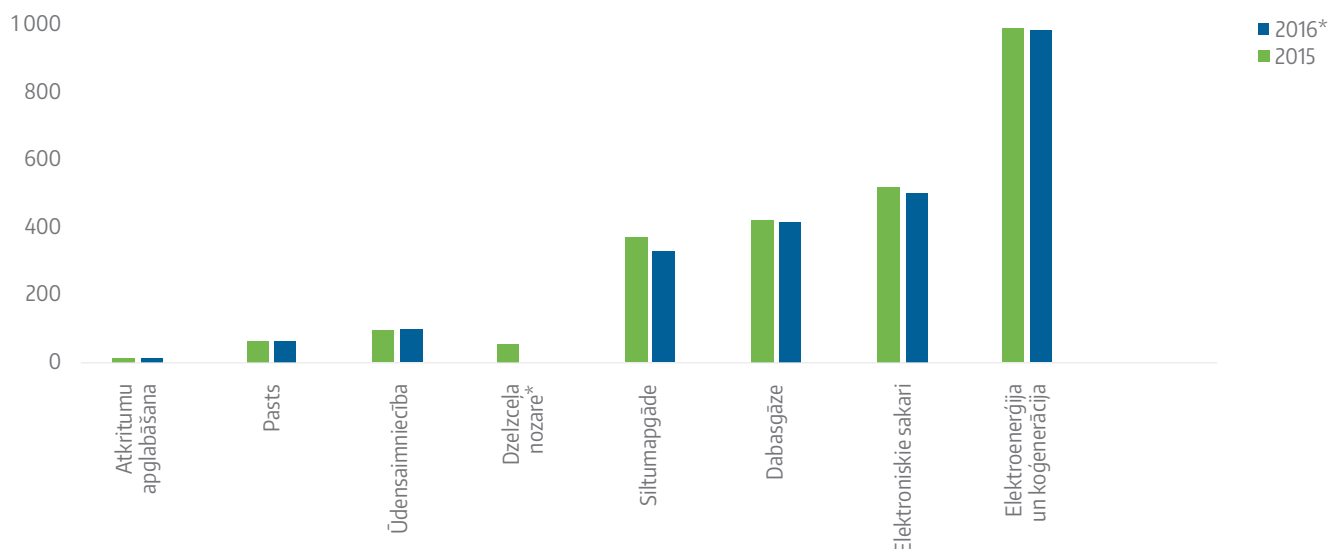
4.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Iekšzemes kopprodukts (IKP) 2016. gadā, salīdzinot ar 2015. gadu, pieauga par 2,0%. IKP apjoms faktiskajās cenās bija 25 miljardi EUR. Regulējamie komersanti, kuru darbību uzrauga Regulators, 2016. gadā pārstāvēja elektroenerģijas, gāzes, siltumapgādes, ūdens apgādes, notekūdeņu un atkritumu apsaimniekošanas, elektronisko sakaru un pasta, kā arī dzelzceļa transporta (līdz 2016. gada 10. martam¹) nozares.

4.2. REGULĒJAMO NOZARU APGROZĪJUMS

Regulējamo pakalpojumu neto apgrozījums, kas aprēķināts no regulējamo komersantu iesniegto atskaišu neauditētajiem datiem, 2016. gadā bija 2 664 milj. EUR – par 0,6% mazāk nekā 2015. gadā. Regulējamo pakalpojumu neto apgrozījums 2016. gadā palielinājās atkritumu apglabāšanas nozarē (par 15%), pasta nozarē (par 11,6%), ūdenssaimniecības nozarē (par 4,4%), elektroenerģijas nozarē un koģenerācijas nozarē (par 0,9%). Visstraujāk neto apgrozījums 2016. gadā samazinājās siltumapgādes nozarē (par 9,2%), savukārt elektronisko sakaru nozarē tas samazinājās par 3,0% un dabasgāzes nozarē par 1,2%.

Regulējamo pakalpojumu ar nodevu apliekamie ieņēmumi pa nozarēm, milj. EUR



¹ Saskaņā ar grozījumiem Dzelzceļa likumā Regulatora funkcijas dzelzceļa transporta nozarē tika nodotas Valsts Dzelzceļa administrācijai, AS „LatRailNet”, valsts SIA „Autotransporta direkcija” un Valsts dzelzceļa tehniskajai inspekcijai.

* Saskaņā ar grozījumiem Dzelzceļa likumā 2016. gadā dzelzceļa nozarē regulējamo pakalpojumu neto apgrozījums netika aplūkots ar nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu, savukārt saskaņā ar grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā no 2016. gada 1. jūlija ar nodevu par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu tika aplūkoti elektroenerģijas sistēmas īpašnieka (AS „Latvijas elektriskie tīkli”) un publiskā tirgotāja (AS „Enerģijas publiskais tirgotājs”) ieņēmumi.

4.3. DARBA SAMAKSA REGULĒJAMĀS NOZARĒS

Mēneša vidējā bruto darba samaksa 2016. gadā elektronisko sakaru un enerģētikas nozarēs bija daudz augstāka nekā vidējā bruto darba samaksa valstī, savukārt ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas un pasta un kurjeru darbībā – zemāka. Salīdzinot ar 2015. gadu, vidējā bruto darba samaksa vidēji valstī palielinājās par 5,0%. Arī regulējamās nozarēs, izņemot elektronisko sakaru nozari, vidējā bruto darba samaksa 2016. gadā palielinājās: ūdenssaimniecības un atkritumu apsaimniekošanas nozarē par 6,7%, enerģētikas nozarē par 4,2%, pasta un kurjeru darbības nozarē par 16,0%. Elektronisko sakaru nozarē vidējā bruto samaksa samazinājās par 1,4%.

Mēneša vidējā bruto samaksa sabiedrisko pakalpojumu nozarēs 2016. gadā, EUR



Avots: Centrālā statistikas pārvalde

4.4. REGULĒJAMO CENU IETEKME UZ INFLĀCIJU

Saskaņā ar Latvijas Republikas (LR) Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) datiem 2016. gadā pakalpojumi ar administratīvi regulējamām cenām veidoja 11,08% no visiem iedzīvotāju izdevumiem (precēm un pakalpojumiem patērīna cenu indeksa grozā). Šajā uzskaitījumā administratīvi regulējamās cenas ietver gan regulējamās sabiedriskos pakalpojumus, gan dažādus citus regulētus pakalpojumus.

	Īpatsvars iedzīvotāju izdevumos	Cenu pieaugums (2015 XII pret 2014 XII)	Inflācijas komponente (procentpunkti)
<u>Regulējamie sabiedriskie pakalpojumi</u> (dabaszāze, siltumenerģija, regulētie balss telefonijas pakalpojumi, vispārējie pasta pakalpojumi, ūdens piegāde, kanalizācijas pakalpojumi, atkritumu izvešana)	6,95%	-1,8%	-0,12
<u>Citi regulētie pakalpojumi</u> (kompensējamie medikamenti, pacienta iemaksa, pases nodeva, autostāvvietas, notāra pakalpojumi, pasažieru transports, pirmsskolas vecuma izglītība u. c.)	4,13%	1,9%	0,08
Kopā administratīvi uzraugāmās un regulējamās cenas	11,08%	-0,4%	-0,04
Kopā patērīna cenu indekss (inflācija)	100%	2,2%	2,2

2016. gada laikā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu patērīna cenas kopumā palielinājās par 2,2%, savukārt administratīvi regulējamās cenas samazinājās par 0,4%. Regulējamo sabiedrisko pakalpojumu cenas samazinājās par 1,8%, savukārt citu regulēto pakalpojumu cenas, salīdzinot ar 2015. gada decembri, palielinājās par 1,9%. Kopumā administratīvi regulētās cenas samazināja patērīna cenu indeksu par 0,04 procentpunktiem.

Regulatora regulējamās nozarēs 2016. gadā visstraujāk palielinājās regulēto balss telefonijas pakalpojumu cenas (par 57,2%), kā arī ūdenssaimniecības pakalpojumu cenas (ūdens piegādei par 2% un kanalizācijai par 2,8%). Savukārt energoresursu cenu krituma dēļ pasaules tirgū samazinājās dabaszāzes (par 14,8%) un siltumenerģijas (par 5,9%) cenas. Kopumā regulējamo nozaru pakalpojumu cenu izmaiņas 2016. gadā samazināja patērīna cenu indeksu par 0,12 procentpunktiem.

4.5. TIRGUS KONCENTRĀCIJAS LĪMENIS (HHI INDEKSI)

Tirgus koncentrācijas līmenis raksturo gan lietotāju iespējas izvēlēties pakalpojumu sniedzēju, gan savstarpējās konkurences samēru starp pakalpojumu sniedzējiem jeb tirgus varu. Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju dati par neto apgrozījumu nozarēs un pēc sniegto pakalpojumu veidiem raksturo tirgus koncentrācijas līmeni. Tirgus koncentrācijas līmeni ir iespējams novērtēt, izmantojot aprēķinā komersantu neto apgrozījumu pēc pakalpojumu veidiem katrā no regulējamām nozarēm. Herfindāla-Hiršmana indeksu (HHI) aprēķina, nosakot tirgū esošo regulējamo komersantu procentuālo tirgus daļu kvadrātu. Ja HHI vērtība ir mazāka par 0,18, bet lielāka par 0,1, šādu tirgu var uzskatīt par mēreni koncentrētu. HHI vērtība virs 0,18 norāda, ka tirgus ir koncentrēts.

Pēdējo gadu laikā tikai elektronisko sakaru nozarē tirgus koncentrācija vērtējama kā mēreni koncentrēta – indeksa vērtība ir stabila un svārstās ap 0,16. Pasta pakalpojumu nozarē tirgus koncentrācija ir samērā stabila ar tendenci nedaudz samazināties, 2016. gadā sasniedzot vērtību 0,275, kas liecina, ka tirgus ir koncentrēts. Savukārt elektroenerģijas tirdzniecībā 2016. gadā indeksa vērtība samazinājās līdz 0,667, kas saistīta ar māsaimniecību aktivitāti atvērtā elektroenerģijas tirgū ar iespēju izvēlēties vairāku elektroenerģijas tirgotāju piedāvājumus.

NOZARE	2015	2016
Elektroenerģijas tirdzniecība	0,670	0,667
Elektroniskie sakari	0,156	0,158
Pasts	0,305	0,275



Sabiedriskajiem pakalpojumiem ir jābūt pieejamiem visā valstī, un to cena nedrīkst būt par būtisku šķērslī pakalpojuma saņemšanai – šo procesu uzrauga Regulators.

5.1. MĀJSAIMNIECĪBU IZDEVUMI

Saskaņā ar CSP datiem kopējie mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2015. gadā² vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli bija 3789,32 EUR gadā (315,78 EUR mēnesī). CSP apkopotā informācija par mājsaimniecību izdevumiem pēc to pakalpojumu veidiem uzrāda visus ar attiecīgo pakalpojumu saistītos iedzīvotāju izdevumus un ietver dažādus neregulējamus pakalpojumus (nodokļi, apsaimniekotāju izdevumi, neregulētu pakalpojumu sniedzēju sniegti pakalpojumi, pakalpojumi par vienošanās cenām), kuru skaitlisko apjomu vai īpatsvaru nav iespējams precīzi noteikt. Mājsaimniecību patēriņa izdevumi pēc to pakalpojumu veidiem atspoguļoti tabulā, uzrādot vidējos izdevumus par dažādiem pakalpojumiem kopā mājsaimniecībām, kuras attiecīgos pakalpojumus izmanto, un mājsaimniecībām, kuras tos neizmanto.

Mājsaimniecību patēriņa izdevumi 2015. gadā, EUR

PAKALPOJUMA VEIDS	Izdevumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli mēnesī	
	EUR	Īpatsvars kopējos izdevumos
Kopējie mājsaimniecību patēriņa izdevumi	315,78	100,0%
Elektroenerģija	11,18	3,5%
Centrālā apkure	7,93	2,5%
Mobilo sakaru operatoru pakalpojumu apmaksa	5,77	1,8%
Gāze	3,68	1,2%
Karstā ūdens piegāde	2,96	0,9%
Kanalizācijas notekūdeņu savākšana	1,86	0,6%
Ūdensapgāde	1,89	0,6%
Atkritumu savākšana	1,66	0,5%
Fiksētā tālruņa pakalpojumi	0,45	0,1%
Pasta pakalpojumi	0,07	0,02%

² Datus par iepriekšējā gada mājsaimniecību budžetu un patēriņa izdevumiem CSP publicē katra gada trešajā ceturksnī, līdz ar to pārskatā izmantota 2015. gada patēriņa izdevumu statistika.

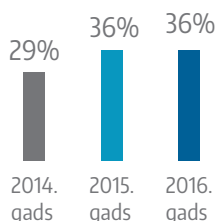
5.2. IEDZĪVOTĀJU VĒRTĒJUMS

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšana nozīmē līdzsvarot lietotāju un komersantu intereses, balstoties uz ekonomiski pamatotu tarifu projektu izvērtēšanu un ņemot vērā nozares attīstības tendences.

Lai to nodrošinātu, Regulators, pildot likumā noteiktās funkcijas, ne tikai uzrauga komersantu darbību, aizstāv sabiedrisko pakalpojumu lietotāju intereses, bet arī skaidro aktuālās norises regulējamās nozarēs. Tas saskan arī ar 2017. gada martā Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centra SKDS (SKDS) veiktā pētījuma rezultātiem³, kas liecina, ka gandrīz puse aptaujāto (44%) uzskata, ka Regulatora pienākumos ir aizstāvēt iedzīvotāju intereses. 61% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju, norāda, ka Regulators ir nepieciešams. Pieaug arī to aptaujāto respondentu skaits, kuri uzskata, ka Regulators pietiekami izmanto savas iespējas ietekmēt regulēto sabiedrisko pakalpojumu cenas.

Regulators pietiekami izmanto savas iespējas ietekmēt regulēto sabiedrisko pakalpojumu cenas

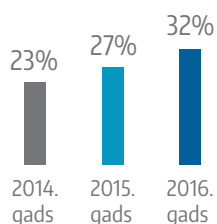
(Atbildot uz jautājumu – vai, Jūsaprāt, Regulators pietiekami izmanto savas iespējas ietekmēt regulēto sabiedrisko pakalpojumu tarifus (siltuma tarifu, ūdens tarifu, elektrības pārvades un sadales tarifu, atkritumu apglabāšanas poligonos tarifu)?)



Katra gadu pieaug arī to respondentu īpatsvars, kuri Regulatora darbu novērtē labi.

Regulatora darbu novērtē ar "labi"

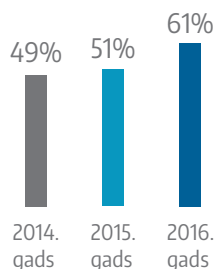
(Atbildot uz jautājumu – ņemot vērā visu Jums līdz šim zināmo informāciju, kā Jūs novērtētu Regulatora darbu?)



Pētījuma rezultāti liecina, ka katru gadu pieaug to respondentu īpatsvars, kuri uzskata, ka Regulators ir nepieciešams..

Regulators ir nepieciešams

(Atbildot uz jautājumu "Cik nepieciešams, Jūsaprāt, ir Regulators?")



³ Regulatora tēls sabiedrības vērtējumā, Latvijas iedzīvotāju aptauja, SKDS. Ģeogrāfiskais pārklājums: visi Latvijas reģioni (127 izlases punkti). Sasniegtā izlase: 1003 respondenti. Aptaujas veikšanas laiks: 31.03.2017.–12.04.2017

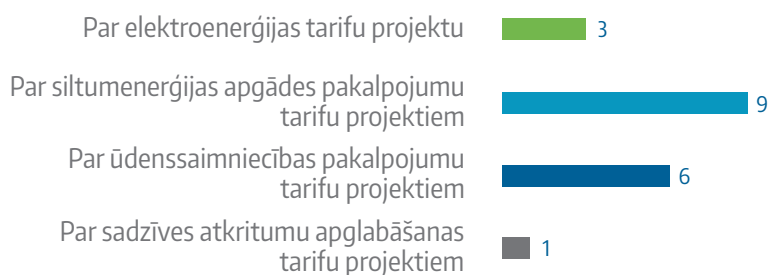
5.3. SABIEDRĪBAS IESAISTE

Pirms būtisku lēmumu pieņemšanas Regulators izzina ieinteresēto pušu – sabiedrisko pakalpojumu lietotāju, komersantu, iestāžu, organizāciju un citu interesentu – viedokli. Minētais process ir atklāts un publisks.

2016. gadā, līdzīgi kā citus gadus, sabiedrisko pakalpojumu tarifi bija visaktuālākā tēma sabiedrības vērtējumā. Viens no veidiem, kā Regulators informē un iesaista sabiedrību un citas iesaistītās puses tarifu projektu izvērtēšanas procesā, ir uzklauššanas sanāksmju organizēšana. Uzklauššanas sanāksmes par komersantu tarifu projektiem ir nozīmīga tarifu apstiprināšanas procesa sastāvdaļa, kas tiek organizētas komersanta izvēlētajā vietā, kura ir brīvi pieejama pakalpojumu lietotājiem, – novadā, ciemā, reģionā vai pilsētā.

Kopumā 2016. gadā notika 19 uzklauššanas sanāksmes, tostarp 18 par tarifu projektiem. Viena uzklauššanas sanāksme tika organizēta par AS „Augstsprieguma tīkls” iesniegto elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības 10 gadu plānu.

Regulatora organizētās uzklauššanas sanāksmes 2016. gadā



Lai veicinātu plašāku sabiedrības un nevalstisko organizāciju iesaisti, Regulators 2016. gadā turpināja informatīvas kampaņas konkrētajos reģionos par uzklauššanas sanāksmju norisēm – izstrādājot skaidrojošus materiālus, izplatot informāciju gan tradicionālajos, gan sociālajos medijos. 2016. gadā no 19 organizētajām uzklauššanas sanāksmēm tika apmeklētas visas uzklauššanas sanāksmes.

Lai saņemtu atbildes uz neskaidrajiem jautājumiem, iedzīvotājiem ir iespēja vērsties Regulatorā, zvanot pa tālruņa numuru vai rakstot uz oficiālo e-pastu. Papildus Regulatora kompetences jautājumiem darbinieki sniedz individuālas konsultācijas.



Regulators uzrauga dabasgāzes apgādes nozari, kas ietver dabasgāzes uzglabāšanu, pārvadi, sadali un tirdzniecību.

6.1. KOMERSANTU UZRAUDZĪBA

Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju uzraudzība ir viena no Regulatora pastāvīgi veicamajām funkcijām. Atbilstoši normatīvajiem aktiem Regulators sistemātiski uzrauga komersantu darbību, gan veicot tiešās pārbaudes komersantu objektos, gan analizējot komersantu sniegto informāciju.

Dabasgāzes nozarē 2016. gadā joprojām bija tikai viens vertikāli integrēts uzņēmums – akciju sabiedrība (AS) „Latvijas Gāze”, kas saskaņā ar tam izsniegtajām licencēm nodrošināja pilnu dabasgāzes apgādes ciklu – dabasgāzes iepirkšanu, uzglabāšanu, pārvadi, sadali un tirdzniecību.

2016. gadā veiktas trīs komersanta objektu ekspluatācijas atbilstības kontroles, kurās pārbaudīti astoņi objekti. Pārbaūžu laikā neatbilstības objektu ekspluatācijā netika konstatētas. Savukārt, pārbaudot komersanta dokumentāciju, konstatēts, ka komersanta izstrādātā iekšējā kārtība „Norēķinu kārtība par dabasgāzi māsaimniecības lietotājiem” ir nepilnīga, jo tajā nav definēti kritēriji, pēc kuriem tiek samazināts aprēķinātais dabasgāzes apjoms lietotājam, ja komersants ir konstatējis patērētās dabasgāzes uzskaites pārkāpumu atbilstoši Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumiem. Komersants atbilstoši Regulatora ieteikumam ir veicis izmaiņas iepriekš minētajā kārtībā.

Regulators dabasgāzes nozarē 2016. gadā ierosināja un izskatīja vienu administratīvo lietu, kuras ietvaros izteica AS „Latvijas Gāze” brīdinājumu.

Ikvienai ieinteresētajai pusei, kura uzskata, ka Regulatora pieņemtais lēmums nav samērīgs un tās intereses nav ievērotas, ir iespēja Regulatora pieņemto lēmumu pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā. 2016. gadā dabasgāzes nozarē tika ierosinātas divas tiesvedības par Regulatora lēmumiem saistībā ar dabasgāzes pārvades sistēmas operatora pienākumu nodrošināt trešo pušu piekļuvi infrastruktūrai un viena lieta saistībā ar Regulatora pieņemto lēmumu par strīda izskatīšanu starp lietotāju un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju. Nevienā no ierosinātajām lietām lēmums pēc būtības 2016. gadā nav pieņemts.

6.2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

Lai realizētu sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu, Regulators savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus. Tie ir saistoši regulētiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem.

2016. gada 11. februārī tika pieņemti grozījumi Enerģētikas likumā, saskaņā ar kuriem, sākot ar 2017. gada 3. aprīli, visiem dabasgāzes lietotājiem ir tiesības brīvi izvēlēties dabasgāzes tirgotāju.

Lai nodrošinātu atvērta dabasgāzes tirgus funkcionalitāti, grozījumi Enerģētikas likumā noteica Regulatoram jaunus pienākumus:

- ▶ izdot jaunas dabasgāzes apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas (dabasgāzes pārvades, sadales un uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodiku, dabasgāzes cenas saistītajiem lietotājiem aprēķināšanas metodiku), kurās tarifi tiek noteikti dabasgāzes apjomam, kas izteikts enerģijas vienībās;
- ▶ noteikt kritērijus, saskaņā ar kuriem dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operators un sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operators nosaka, kāds piekļuves režīms – pārrunu procedūra vai regulēta procedūra – dabasgāzes krātuvei tiek piemērots;
- ▶ izveidot dabasgāzes tirgotāju reģistru un nodrošināt tā publisku pieejamību;

- ▶ noteikt dabasgāzes tirgotāju reģistrā iekļaujamās ziņas, dabasgāzes tirgotāju reģistrēšanas prasības un kārtību, kādā dabasgāzes tirgotājs nosūta reģistrācijas paziņojumu vai paziņojumu par darbības izbeigšanu, reģistrācijas paziņojumā vai paziņojumā par darbības izbeigšanu ietveramo informāciju, kā arī kārtību, kādā dabasgāzes tirgotāju izslēdz no dabasgāzes tirgotāju reģistra un reģistrē atkārtoti;
- ▶ noteikt dabasgāzes tirdzniecības vispārējās atļaujas noteikumus, kas ir saistoši visiem dabasgāzes tirgotājiem, kuru darbību regulē saskaņā ar likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”;
- ▶ noteikt, kādi dokumenti un informācija ir jāiesniedz vienotajam dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoram vai pārvades sistēmas operatoram, lai apliecinātu atbilstību Enerģētikas likumā noteiktām neatkarības un sertifikācijas prasībām;
- ▶ uzraudzīt vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora un dabasgāzes pārvades sistēmas operatora atbilstību neatkarības prasībām;
- ▶ noteikt, kādi dokumenti un informācija iesniedzama, lai apliecinātu, ka dabasgāzes sadales sistēmas operators ievēro neatkarības nodrošināšanas nosacījumus, kā arī noteikt ziņojuma par neatkarības nodrošināšanai veiktajiem pasākumiem iesniegšanas, publiskošanas un izvērtēšanas kārtību;
- ▶ noteikt kritērijus un kārtību, kādā tiek ierīkotas un lietotas tiešās līnijas;
- ▶ apstiprināt dabasgāzes pārvades sistēmas operatora izstrādātos dabasgāzes pārvades sistēmas pieslēguma noteikumus biometāna ražotājiem, sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operatoriem un dabasgāzes lietotājiem;
- ▶ apstiprināt dabasgāzes sadales sistēmas operatora izstrādātos dabasgāzes sadales sistēmas pieslēguma noteikumus dabasgāzes lietotājiem;
- ▶ noteikt, kādu informāciju un kādā apjomā dabasgāzes tirgotājs un publiskais tirgotājs ietver galalietotājam izsniedzamajos rēķinos un informatīvajos materiālos.

Saskaņā ar Enerģētikas likuma grozījumiem, ievērojot tajos noteiktos termiņus, Regulators 2016. gadā izstrādāja un apstiprināja šādus normatīvos aktus:

- ▶ Noteikumi par kritērijiem, saskaņā ar kuriem dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operators un sašķidrinātās dabasgāzes sistēmas operators nosaka piekļuves režīmu dabasgāzes krātuvei (2016. gada 1. septembris);
- ▶ Grozījumi Regulatora 2014. gada 11. jūnija lēmumā Nr. 1/10 „Enerģijas ražotāju un tirgotāju reģistrācijas noteikumi” (2016. gada 13. oktobris) ⁴;
- ▶ Grozījumi Regulatora 2011. gada 23. novembra lēmumā Nr. 1/30 „Vispārējās atļaujas noteikumi enerģētikas nozarē” (2016. gada 13. oktobris);
- ▶ Dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma aprēķināšanas metodika (2016. gada 28. novembris) ⁵.

Ņemot vērā Enerģētikas likumā noteiktos Regulatora pienākumus, 2016. gadā tika sākts darbs pie dabasgāzes apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku izstrādes. Prioritārā secībā Regulators apstiprināja dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma aprēķināšanas metodiku, savukārt pārējās – dabasgāzes sadales, uzglabāšanas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika, dabasgāzes cenas saistītajiem lietotājiem aprēķināšanas metodika – tika apstiprinātas līdz dabasgāzes tirgus atvēršanai – 2017. gada 3. aprīlim.

⁴ Saskaņā ar Enerģētikas likuma Pārejas noteikumu 43. punktu dabasgāzes tirgotāju reģistrācija ir jāsāk 2017. gada 10. februārī un dabasgāzes tirgotāji dabasgāzes tirdzniecību ir tiesīgi sākt no 2017. gada 3. aprīļa.

⁵ Metodika ir balstīta uz ieejas-izejas sistēmas (zonas) koncepciju, kas ir ieviesta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 347/2013 un paredz, ka dabasgāzes pārvades izmaksas vairs nav tieši jāsasaista ar vienu konkrētu maršrutu. Metodika, mainot dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifu noteikšanas principus, paredz, ka dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojums ir jaudas rezervēšanas pakalpojums un ieejas un izejas punktu jaudu var rezervēt atsevišķi, tādējādi dabasgāzes piegādātājiem ir iespēja nodrošināt dabasgāzi no jebkura ieejas punkta.

Vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora īpašumtiesību nodalīšana ir uzskatāma par pabeigtu brīdī, kad minētais operators izpilda visas Enerģētikas likumā noteiktās sertifikācijas prasības. Pirms komersantu apstiprina un norīko par pārvades sistēmas operatoru, to sertificē. Regulatora pienākums ir noteikt, kādi dokumenti un informācija ir jāiesniedz vienotajam dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoram vai pārvades sistēmas operatoram, lai apliecinātu atbilstību noteiktām sertifikācijas prasībām. **2016. gada decembrī tika sāкта Noteikumu par vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora un dabasgāzes pārvades sistēmas operatora sertifikāciju projekta publiskā konsultācija**⁶. Noteikumu projekts paredz, kādus dokumentus un informāciju dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators un dabasgāzes pārvades sistēmas operators iesniedz Regulatoram, lai apliecinātu sistēmas operatora atbilstību Enerģētikas likumā minētajām sertifikācijas prasībām, kārtību, kādā sistēmas operators sniedz Regulatoram informāciju par apstākļiem, kuri varētu ietekmēt sistēmas operatora atbilstību sertifikācijas prasībām, un kārtību, kādā Regulators izvērtē un sniedz atzinumu par apstākļiem un sistēmas operatora plānoto darījumu ietekmi uz sistēmas operatora atbilstību sertifikācijas prasībām.

Saskaņā ar Enerģētikas likuma tiesisko regulējumu, ja dabasgāzes sadales sistēmas operators ir vertikāli integrēta energoapgādes komersanta sastāvā, šis operators ir atsevišķa kapitālsabiedrība ar patstāvīgas juridiskās personas statusu un nošķirts no dabasgāzes ražošanas, pārvades, uzglabāšanas, sašķidrinātās dabasgāzes pakalpojuma sniegšanas un tirdzniecības darbībām, un tas saziņā un sava zīmola veidošanā nodrošina, ka tā identitāte ir nošķirta no vertikāli integrēta dabasgāzes apgādes komersanta tirdzniecības struktūras identitātes. **2016. gada decembrī tika sāкта Noteikumu par prasībām dabasgāzes sadales sistēmas operatora neatkarībai projekta publiskā konsultācija**⁷.

Regulators 2016. gadā aktīvi piedalījās Enerģētikas likuma grozījumu sagatavošanas procesā un vairāku Ministru kabineta (MK) noteikumu sagatavošanas procesā, gan sniedzot atzinumus par noteikumu projektiem, gan piedaloties starpinstitūciju sanāksmēs, tostarp par:

- ▶ MK noteikumu projektu „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi”;
- ▶ MK noteikumu projektu „Dabasgāzes tirdzniecības un lietošanas noteikumi”;
- ▶ MK noteikumu projektu „Kārtība, kādā novērtē un pieņem lēmumu par to, vai piekļuve dabasgāzes krātuvēm (izņemot Inčukalna pazemes gāzes krātuvi) ir tehniski un ekonomiski pamatota, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi sistēmai lietotāju apgādes vajadzībām un palīgpakalpojumu saņemšanu”;
- ▶ MK noteikumu projektu „Grozījums Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumos Nr. 312 „Enerģijas lietotāju apgādes un kurināmā pārdošanas kārtība izsludinātās enerģētiskās krīzes laikā un valsts apdraudējuma gadījumā””.

2016. gada novembrī Regulators sāka darbu pie dabasgāzes sistēmas operatoru licencēšanas. 2016. gada 8. decembrī Regulators izsniedza AS „Latvijas Gāze” licenci dabasgāzes sadalei ar darbības termiņu no 2017. gada 11. februāra līdz 2037. gada 10. februārim. 2016. gada decembrī tika veikti visi nepieciešamie sagatavošanas darbi, un 2017. gada 5. janvārī akciju sabiedrībai „Conexus Baltic Grid” tika izsniegta licence dabasgāzes pārvadei un licence dabasgāzes uzglabāšanai.

6.3. KONKURENCES SEKMĒŠANA

Sabiedrisko pakalpojumu nozaru attīstība, kuru raksturo efektīva, ilgtspējīga komersantu darbība, ir priekšnoteikums sabiedrisko pakalpojumu lietotāju ieguvumu veicināšanai. Līdz ar to brīvā tirgus darbības pamatprincipi arvien vairāk tiek iedzīvināti regulējamās nozarēs.

2014. gada 3. decembrī darbību sāka Klaipēdas sašķidrinātās dabasgāzes (SDG) terminālis, un 2015. gada 2. oktobrī tika pabeigts projekts „Klaipēda–Kiemenai cauruļvada jaudas palielināšana”, nodrošinot potenciālo dabasgāzes pārvades jaudu līdz 2 miljardiem m³ gadā un Klaipēdas SDG termināļa pilnīgu integrāciju Lietuvas dabasgāzes sistēmā. Dabasgāzes piegāde no Klaipēdas SDG termināļa cauruļvada jauda ir pietiekama, lai nodrošinātu daļu no Latvijas un Igaunijas dabasgāzes pieprasījuma. Tas ļauj palielināt konkurētspēju Baltijas enerģētikas tirgū, nodrošina iespēju tirgus dalībniekiem diversificēt dabasgāzes piegādes avotus, sekmējot dabasgāzes apgādes drošumu reģionā. Lai arī 2016. gadā pastāvēja iespēja iegādāties dabasgāzi no kaimiņvalsts – Lietuvas, Latvijai dabasgāzi piegādāja AS „Gazprom”.

⁶ Noteikumi pieņemti 2017. gada 16. februārī.

⁷ Noteikumi pieņemti 2017. gada 26. janvārī.

2016. gadā dabasgāzes pārvades sistēmas operators AS „Latvijas Gāze” saņēma lietotāja pieteikumu par piekļuvi dabasgāzes apgādes sistēmai, lai transportētu lietotājam piederošu dabasgāzi savām vajadzībām, tomēr pārvades sistēmas operators vilcinājās ar atbildes sniegšanu lietotājam, proti, normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un termiņos nedz nodrošināja pieeju attiecīgajām dabasgāzes sistēmām, nedz sniedza motivētu atteikumu.

Ievērojot minēto, Regulators izteica brīdinājumu AS „Latvijas Gāze” par pārkāpumiem saistībā ar trešo pušu pieeju dabasgāzes infrastruktūrai.

2016. gada 2. maijā Regulators saņēma AS „Latvijas Gāze” iesniegumu ar lūgumu piešķirt pagaidu atkāpi vismaz līdz 2017. gada 3. aprīlim trešo pušu tiesībām izmantot dabasgāzes pārvades un sadales sistēmu. Regulators pēc rūpīgas Enerģētikas likumā noteikto kritēriju izvērtēšanas un faktisko apstākļu analīzes secināja, ka nav pamata atkāpes piešķiršanai.

Turklāt Regulators nekonstatēja apstākļus, kas varētu radīt nopietnas ekonomiskas un finansiālas grūtības AS „Latvijas Gāze” 2016. gadā saistībā ar pielīgtu „ņem vai maksā” (take or pay) saistību izpildi. Līdz ar to Regulators 2016. gada 25. augustā lēma par atteikumu pagaidu atkāpes piešķiršanai. AS „Latvijas Gāze” šo lēmumu pārsūdzēja Administratīvajā apgabaltiesā, vienlaikus lūdzot piemērot pagaidu noregulējumu. 2016. gada 21. oktobrī Administratīvā apgabaltiesa nolēma noraidīt AS „Latvijas Gāze” pieteikumu par pagaidu noregulējuma piemērošanu. Lieta pēc būtības 2016. gadā netika izskatīta.

Lai gan saskaņā ar normatīvo regulējumu pastāvēja iespēja lietotājiem, kuri iegādājas dabasgāzi ārpus AS „Latvijas Gāze” licences darbības zonas, pašu apgādei lietot dabasgāzes apgādes sistēmu, piekļuve sistēmām 2016. gadā netika nodrošināta.

Lai veicinātu konkurenci dabasgāzes apgādes tirgū, 2016. gadā Regulatora uzmanības lokā bija ES tiesību normu pārņemšana Latvijas normatīvajos aktos. Dabasgāzes jomā Regulators aktīvi darbojās ES iniciatīvu izstrādē saistībā ar ES Tīklu kodeksiem.

6.4. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODOLOĢIJA, TARIFU IZMAIŅAS

Regulators nosaka dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas, sadales pakalpojumu un tirdzniecības tarifu aprēķināšanas metodiku un atbilstoši tai nosaka dabasgāzes tarifus. 2016. gadā spēkā bija 2008. gadā ar Regulatora padomes lēmumu apstiprinātie tarifi.

Līdz ar esošo situāciju dabasgāzes apgādē Latvijā tarifi tiek regulēti, kas nodrošina tarifu stabilitāti un līdzsvaru piegādātāju un patērētāju intereses. Tarifi dabasgāzes nozarē 2016. gadā netika pārskatīti. Dabasgāzes tirdzniecības tarifi ir noteikti tabulas veidā, un, mainoties dabasgāzes tirdzniecības cenai, kas ir atkarīga no naftas produktu cenas biržā, mainās arī dabasgāzes tirdzniecības tarifs. Noteikti jāpiebilst, ka no 2016. gada nogales cena ir atkarīga arī no Eiropas biržas cenām. Mājsaimniecībām dabasgāzes tirdzniecības tarifi var mainīties tikai divas reizes gadā – no 1. janvāra un no 1. jūlija, savukārt pārējiem dabasgāzes lietotājiem tie var mainīties katru mēnesi.

Regulators 2016. gada 17. martā pieņēma lēmumu⁸ par akciju sabiedrības „Latvijas Gāze” dabasgāzes apgādes tarifu piemērošanu, lai noteiktu pagaidu tarifu piemērošanas risinājumu līdz pilnīgai dabasgāzes tirgus atvēršanai 2017. gada 3. aprīlī.

Dabasgāzes cena līdz 2016. gada vidum turpināja samazināties. Dabasgāzes cenas kritums bija vērojams kopš 2015. gada, kas saistīts ar naftas produktu cenu kritumu. 2016. gada janvārī dabasgāzes cena bija 206,32 EUR/tūkst.nm³, jūnijā tika sasniegta zemākā dabasgāzes tirdzniecības cena kopš 2010. gada – 142,29 EUR/tūkst.nm³. Sākot ar 2016. gada jūliju dabasgāzes tirdzniecības cena pakāpeniski pieauga, decembrī sasniedzot 170,74 EUR/tūkst.nm³.

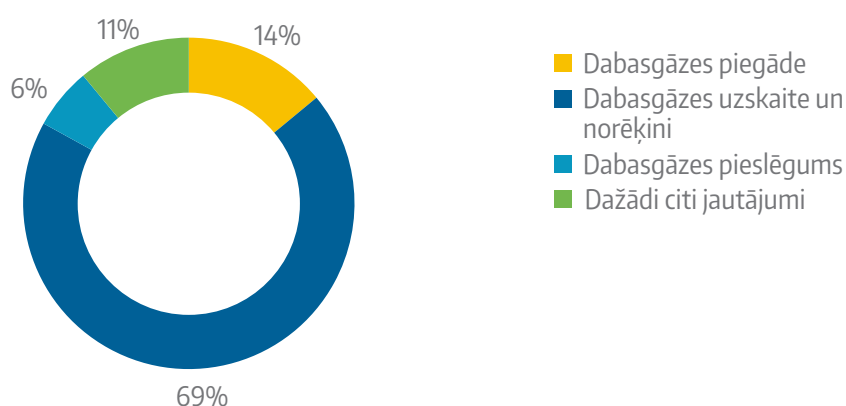
⁸ Regulatora padomes lēmums Nr. 36 „Par 2008. gada 24. jūlija lēmuma Nr. 247 „Par akciju sabiedrības „Latvijas Gāze” dabasgāzes apgādes tarifiem” piemērošanu”.

6.5. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Lai aizstāvētu lietotāju intereses un nodrošinātu pastāvīgu un nepārtrauktu sabiedrisko pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu, Regulators izskata lietotāju sūdzības.

Dabasgāzes apgādē 2016. gadā kopumā tika saņemtas 35 sūdzības, no tām piecas sūdzības bija par dabasgāzes piegādes jautājumiem, 24 – par patērētās dabasgāzes uzskaiti un norēķiniem par saņemto dabasgāzi, divas – par pieslēguma ierīkošanu, četras – par dažādiem citiem jautājumiem.

Saņemtās lietotāju sūdzības dabasgāzes apgādē



Attiecībā uz dabasgāzes piegādes jautājumiem lielākā daļa sūdzību ir saistītas ar AS „Latvijas Gāze” atteikumu noslēgt līgumu par dabasgāzes piegādi ar jaunu lietotāju, ja nav veikti norēķini par objektā patērēto dabasgāzi, savukārt sūdzībās par patērētās dabasgāzes uzskaiti un norēķiniem lietotāji pārsvarā ir neapmierināti par AS „Latvijas Gāze” izrakstītajiem maksājuma dokumentiem par neuzskaitītās dabasgāzes patēriņa apjomu.

Sūdzības par pieslēguma ierīkošanu ir saistītas ar jautājumiem par pieslēguma ierīkošanas apmaksu un attiecīgās infrastruktūras nodošanu sistēmas operatora īpašumā.

Sūdzībās par citiem jautājumiem lietotāji ir izteikuši neapmierinātību par AS „Latvijas Gāze” atteikumu izsniegt pilnu ekspertīzes aprakstu saistībā ar gazificētajā objektā noņemtā dabasgāzes norēķinu uzskaites mērāparāta pārbaudi, par skaitītāja verificēšanu un atteikumu piekļuvei dabasgāzes sistēmai. Pārbaudot lietotāju sūdzībās minētos faktus, secināms, ka visas dabasgāzes apgādes nozarē saņemtās sūdzības ir nepamatotas.

Lai sekmīgi un ātri atrisinātu radušās domstarpības starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, viena no Regulatora funkcijām ir strīdu ārpustiesas izskatīšana. Strīdu pirmstiesas izšķiršana ir bez maksas, un lēmuma pieņemšanas termiņš ir īsāks nekā tiesā. 2016. gadā enerģētikas nozarē dabasgāzes apgādē tika saņemti astoņi iesniegumi par strīda izskatīšanas ierosināšanu. Četri no tiem – par atteikumu noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu, jo ir parāds par patērēto dabasgāzi, viens – par patērētās dabasgāzes uzskaiti, viens – par dabasgāzes lietošanas noteikumu pārkāpumu un aprēķināto kompensāciju, savukārt divi – par dabasgāzes piegādes nodrošināšanu. Viena strīda izskatīšana turpinās 2017. gadā.

6.6. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Dabaszgāzes jomā 2017. gadā Regulators turpinās izstrādāt ar dabaszgāzes tirgus atvēršanu saistīto sekundāro regulējumu. Līdz 2017. gada 3. aprīlim Regulators jau ir apstiprinājis visus ar dabaszgāzes tirgus atvēršanu saistītos normatīvos aktus, tostarp Noteikumus par vienotā dabaszgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora un dabaszgāzes pārvades sistēmas operatora sertifikāciju un Noteikumus par prasībām dabaszgāzes sadales sistēmas operatora neatkarībai, Noteikumus par informāciju elektroenerģijas un dabaszgāzes galalietotājiem, kā arī sistēmas operatora iesniegtos Inčukalna pazemes gāzes krātuves lietošanas noteikumus un Dabaszgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumus. Regulators apstiprināja arī jaunas metodikas dabaszgāzes pārvades, sadales un uzglabāšanas tarifu aprēķināšanai, kā arī saistīto lietotāju cenas aprēķināšanai. Regulatoram turpmāk vēl jāapstiprina Dabaszgāzes pārvades sistēmas pieslēguma noteikumi biometāna ražotājiem, sašķidrinātās dabaszgāzes sistēmas operatoriem un dabaszgāzes lietotājiem, kā arī Dabaszgāzes sadales sistēmas pieslēguma noteikumi.

Regulators turpinās darbu Reģionālajā gāzes tirgus koordinācijas grupā, kuras uzdevums ir izstrādāt vienotu reģionālā (Baltijas valstu un, iespējams, Somijas) dabaszgāzes tirgus regulējumu.



7.1. KOMERSANTU UZRAUDZĪBA

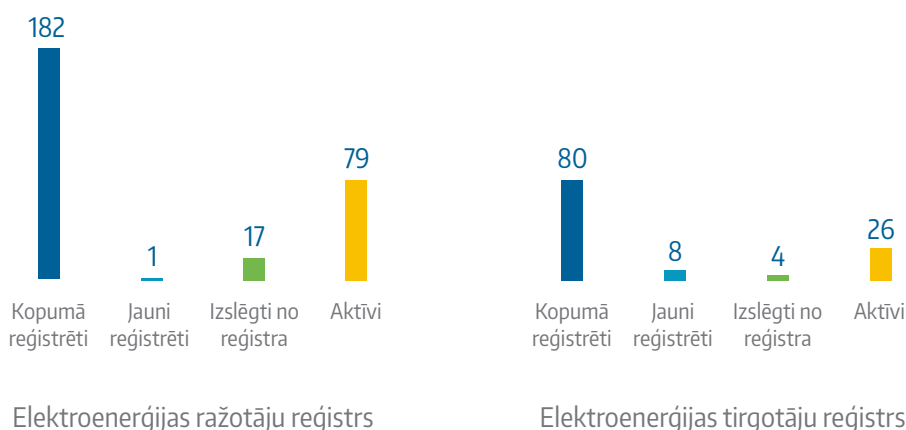
Regulatora pienākumos elektroenerģijas nozarē ietilpst elektroenerģijas tarifu regulēšana, kā arī izskatīt lietotāju iesniegumus un sūdzības par energoapgādes jautājumiem un pakalpojumu sniegšanu. Latvijā ar elektroenerģijas tirdzniecību var nodarboties uzņēmumi, kas ir reģistrēti Elektroenerģijas tirgotāju reģistrā. Ar elektroenerģijas ražošanu valstī nodarbojas uzņēmumi, kas reģistrēti Elektroenerģijas ražotāju reģistrā.

Elektroenerģijas nozarē sabiedrisko pakalpojumu sniegšanai kopumā ir autorizējušies 262 komersanti, no kuriem aktīvi darbojas 105 komersanti jeb 40%. 14 komersanti ir autorizēti vairāku elektroenerģijas pakalpojumu sniegšanai vienlaicīgi – ražošanai, pārvadei, sadalei, tirdzniecībai.

2016. gada 31. decembrī Regulatora izveidotajā un uzturētajā Elektroenerģijas ražotāju reģistrā bija reģistrēti 182 komersanti, no kuriem 79 komersanti ir sākuši ražot elektroenerģiju – uzcēlušī elektrostacijas un tās nodevuši ekspluatācijā. No visiem ražotāju reģistrā reģistrētajiem komersantiem septiņi komersanti ir reģistrēti arī tirgotāju reģistrā, bet tikai divi no šiem komersantiem ir aktīvi tirgotāji. 2016. gadā no Elektroenerģijas ražotāju reģistra ir izslēgti 17 komersanti.

Elektroenerģijas tirgotāju reģistrā 2016. gada laikā Regulators reģistrēja astoņus jaunus tirgotājus, bet četrus no reģistra izslēdza. 2016. gada 31. decembrī Elektroenerģijas tirgotāju reģistrā bija reģistrējušies 80 komersanti, no kuriem 26 komersanti sniedza elektroenerģijas tirdzniecības pakalpojumus. Savukārt Elektroenerģijas vairumtirdzniecības biržā „NordPool” darbam Latvijas tirdzniecības apgabalā bija reģistrēti 13 komersantu.

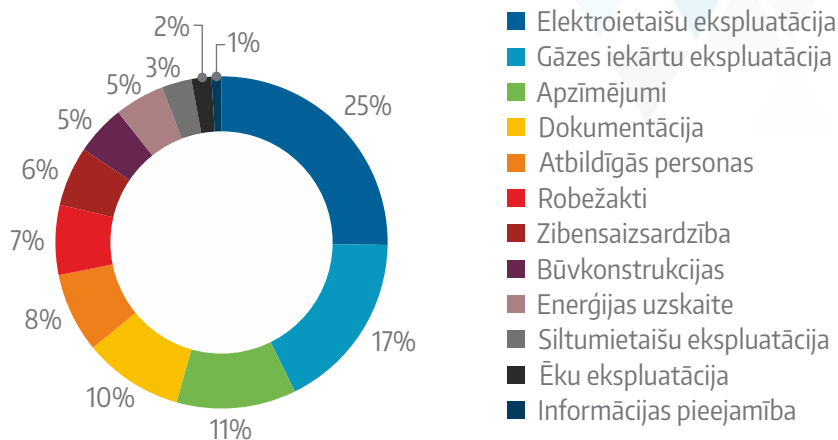
Regulatorā autorizētie komersanti 2016.gadā



Elektroenerģijas plūsmu no ražotājiem līdz lietotājiem nodrošina AS „Augstsprieguma tīkls” (AST), kam Regulators 2005. gadā uz 20 gadiem ir izsniedzis licenci elektroenerģijas pārvadei. 2016. gadā Latvijā darbojās 11 licencēti sadales sistēmas operatori, no kuriem septiņi ir reģistrējušies arī Elektroenerģijas tirgotāju reģistrā un seši ir aktīvi tirgotāji.

2016. gadā veiktas 30 komersantu objektu ekspluatācijas atbilstības kontroles, kuru laikā pārbaudīti 49 objekti. 22 pārbaudēs (73% no visām pārbaudēm) konstatētas 103 neatbilstības. 67 neatbilstības novērstas 2016. gadā, pārējās neatbilstības atbilstoši Regulatora norādījumiem tiks novērstas 2017. gada laikā.

Fiksēto neatbilstību grupas



Lielākais neatbilstību skaits, 26 gadījumi, konstatēts elektroiekārtu ekspluatācijā. Deviņos gadījumos konstatētas neatbilstības saistībā ar iekārtu zemējumu, septiņos – fiksēta elektroietaišu profilaktisko mērījumu periodiskuma neievērošana. Pārējās neatbilstības ir saistītas ar elektroiekārtu operatīvo apzīmējumu nepilnībām, telpu un iekārtu vispārējo stāvokli.

Otrs lielākais neatbilstību skaits fiksēts gāzes iekārtu ekspluatācijā. Konstatētas 18 neatbilstības, no kurām septiņos gadījumos nebija ierīkota vai bija nepilnīgi ierīkota gāzes vada potenciālu izlīdzināšana, četros gadījumos nebija saņemts gāzes ievads ēkā, četros gadījumos fiksētas neatbilstības gāzes noplūdes devēju ekspluatācijā, bet trijos – nebija noplombēti gāzes pārspiediena noplūdes vārsti.

Trešais lielākais konstatēto neatbilstību skaits ir saistīts ar nepilnīgiem apzīmējumiem objektos (12 gadījumos) un trūkumiem komersantu uzrādītajā dokumentācijā (10 gadījumos). Astoņos gadījumos fiksēts par ekspluatāciju atbildīgo personu norīkojumu trūkums vai arī atbildīgajām personām netika uzrādītas derīgas apliecības par zināšanu pārbaudi attiecīgo iekārtu ekspluatācijā. Neatbilstības konstatētas arī saistībā ar enerģijas uzskaites robežaktiem un enerģijas uzskaites iekārtām. Vairākos gadījumos fiksētas neatbilstības saistībā ar objektu zibens aizsardzību, kā arī neatbilstošu ēku būvkonstrukciju stāvokli, siltumiekārtu un ēku ekspluatāciju.

Lielākā daļa no pārbaudēs konstatētajiem trūkumiem objektu ekspluatācijā tiešā veidā neietekmē elektroapgādes drošumu, tomēr attiecīgos apstākļos var radīt būtiskus ražošanas procesa traucējumus un iekārtu bojājumus. Būtiskākie no trūkumiem ir novērsti Regulatora norādītajos termiņos.

Par elektroenerģijas apgādi 2016. gadā ir saņemtas 104 sūdzības, tajā skaitā 53 sūdzības par AS „Sadales tīkls”, 34 – par AS „Latvenergo” un pa vienai sūdzībai par pašvaldības SIA „Sadzīves pakalpojumu kombināts”, VAS „Latvijas dzelzceļš” un SIA „220 Enerģija”.

Saņemtās sūdzības pēc satura var iedalīt sešās grupās:

- ▶ elektroenerģijas uzskaitē un norēķini – jautājumi par uzskaitītās un patērētās elektroenerģijas apjomiem, izrakstītajiem elektroenerģijas rēķiniem, maksājuma pārrēķiniem un sastādītajiem aktiem par neuzskaitīto elektroenerģiju, norēķinu kārtību u. c. (~49%);
- ▶ sistēmas pieslēgumi – elektroenerģijas sistēmas pieslēguma ierīkošana, izstrādātie tehniskie noteikumi un maksa par elektroenerģijas sistēmas pieslēguma ierīkošanu, pieslēguma veida maiņa (~11%);
- ▶ piegādātās elektroenerģijas kvalitāte – elektroenerģijas piegādes pārtraukumi un piegādes atjaunošanas laiks, sprieguma iekritumi, pazemināts vai paaugstināts sprieguma līmenis (~7%);
- ▶ elektroenerģijas tirdzniecība – elektroenerģijas tirdzniecības līgumi, to pārtraukšana un atjaunošana, elektroenerģijas tirgotāja izvēle un tā maiņa, maksa par tirdzniecības līguma pirmstermiņa izbeigšanu (~7%);
- ▶ elektroenerģijas tarifi – elektroenerģijas sadales pakalpojuma tarifa sastāvdaļas, sadales tarifa piemērošana (~13%);
- ▶ dažādi citi jautājumi – par AS „Sadales tīkls” darbinieku rīcību, nesniedzot informāciju par viedajiem elektroenerģijas komercuzskaites mērāparātiem, ieslodzījuma vietu pārvaldes maksas pakalpojumu cenrādi, īpašuma tiesībām, maksājumi par obligātā iepirkuma komponenti u. c. (~13%).

Sūdzību sadalījums pa tematiskajām grupām un to pamatotība

Tematiskās grupas	Sūdzību skaits elektroenerģijas apgādē		
	Pamatotas	Nepamatotas	Neattiecas uz Regulatoru
Elektroenerģijas uzskaite un norēķini	5	43	3
Sistēmas pieslēgumi	0	9	2
Elektroenerģijas kvalitāte	1	6	0
Elektroenerģijas tirdzniecība	2	5	0
Elektroenerģijas tarifi	0	14	0
Citi	1	2	11
Kopā:	9	79	16

2016. gadā elektroenerģijas nozarē tika ierosināta viena tiesvedība par Regulatora lēmuma pārsūdzēšanu – par Regulatora apstiprinātajiem elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifiem. Ierosinātā lieta 2016. gadā nav izskatīta pēc būtības.

7.2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

Izvērtējot aktuālās norises regulējamās nozarēs 2016. gadā, līdzīgi kā iepriekš, Regulatora darba kārtību elektroenerģijas jomā lielā mērā noteica ES normatīvo aktu prasību ieviešana, kā arī līdzdalība likuma grozījumu un MK noteikumu izstrādē.

2016. gadā turpinājās darbs Enerģētikas regulatoru sadarbības aģentūras (ACER) darba grupā pie Eiropas Komisijas (EK) 2015. gada 24. jūlija Regulas (ES) Nr. 2015/1222, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas (Regula Nr. 2015/1222), kas stājās spēkā 2015. gada 14. augustā, noteiktajiem iesniedzamajiem dokumentiem un ENTSO-E iesniegto dokumentu „Jaudu aprēķinu reģioni”.

2016. gadā⁹ pārvades sistēmas operatori un nominēti elektroenerģijas tirgus operatori iesniedza visiem ES regulatoriem izskatīšanai tirgus sasaistīšanas plānu, kopējā tīkla modeli, pārslodzes ieņēmumu sadalīšanas metodikas priekšlikumu, kārtējās dienas starpzonu tirgus atvēršanas un kārtējās dienas starpzonu tirgus slēgšanas laiku metodikas priekšlikumu, kā arī nākamās dienas tirgum rezervētās jaudas garantēšanas termiņa metodikas priekšlikumu. Regulators sniedza viedokli CACM darba grupai par jaudu aprēķinu reģioniem, tirgus sasaistīšanas plānu, kopējā tīkla modeļa metodiku, kā arī pārslodzes ieņēmumu sadalīšanas metodikas priekšlikumu¹⁰. Regulators 2016. gadā sniedza viedokli arī par tirgus sasaistīšanas plāna un nākamās dienas un šodienas tirgus sasaistes izmaksu dalīšanu un atgūšanu. Darba grupā tika apspriesti jautājumi par elektroenerģijas balansēšanas tīkla kodeksa ieviešanu un balansa enerģijas cenas noteikšanas metodiku. Regulators ir sniedzis viedokli Ekonomikas ministrijai Latvijas pozīcijas sagatavošanai par regulas projektu, ar ko izveido elektroenerģijas pārvades sistēmas darbības vadlīnijas.

⁹ Saskaņā ar Regulā Nr. 2015/1222 noteikto.

¹⁰ Saskaņā ar EK Regulu, ar ko izveido jaudas sadales un pārslodzes vadības tīkla kodeksu.



ievērojot EK Regulas¹¹ prasības, AST 2016. gada 21. jūnijā vērsās Regulatorā ar lūgumu apstiprināt visu ES pārvades sistēmas operatoru (PSO) izstrādāto ražošanas un slodzes datu ieguves metodiku (All TSOs' proposal for a generation and load data provision methodology in accordance with Article 16 of Commission Regulation (EU) 2015/1222 of 24 July 2015 establishing a guideline on capacity allocation and congestion management). Publiskā apspriede par PSO izstrādātās Ražošanas un slodzes datu ieguves metodikas sākotnējo regulējumu tika organizēta no 2016. gada 4. februāra līdz 4. martam. 2016. gada 26. septembrī valstu regulatīvās iestādes – ACER un CACM TF (task force) – izteica atbalstu ražošanas un slodzes datu ieguves metodikas apstiprināšanai. ACER Elektrības darba grupa (EWG) atbalstīja CACM TF secinājumu un lūgumu Enerģijas regulatoru forumā (Energy Regulators' Forum) atbalstīt minētās metodikas apstiprināšanu. Ievērojot Regulas Nr. 2015/1222 9. panta 6. punkta c) apakšpunktu, Regulators 2016. gada 8. decembrī apstiprināja Ražošanas un slodzes datu ieguves metodiku. 2016. gada oktobrī visas regulatīvās iestādes (tostarp Regulators) nosūtīja ES dalībvalstu nominētiem elektroenerģijas tirgus operatoriem pieprasījumu ar lūgumu veikt grozījumus to iesniegtajā tirgus sasaistīšanas operatoru plānā. Grozījumus plānots saņemt 2017. gadā.

Regulators 2016. gada novembrī piedalījās Baltijas elektrības tirgus foruma darba grupā Tallinā, 2016. gada decembrī – Ziemeļvalstu enerģijas regulatoru darba sanāksmē par nākotnes tirgus novērtēšanas metodiku un darba sanāksmē ar Igaunijas un Lietuvas regulatoru par ilgtermiņa pārvades tiesību ieviešanu.

2016. gada decembrī visu ES dalībvalstu regulatīvās iestādes (tostarp Regulators) nosūtīja pārvades sistēmu operatoriem pieprasījumu ar lūgumu veikt grozījumus pārvades sistēmu operatoru iesniegtajā kopējā tīkla modeļa metodikā.

Regulators 2016. gadā regulāri sadarbojās ar dažādām nozares starptautiskajām organizācijām, daloties pieredzē par Baltijas elektroenerģijas tirgu, sniedzot tirgus analīzei nepieciešamo informāciju, kā arī informāciju, lai veicinātu kopīgu interešu projektu īstenošanu. Organizācijas, ar kurām regulators cieši sadarbojās 2016. gadā:

- ▶ Nacionālo regulatoru apvienība;
- ▶ Eiropas Enerģētikas regulatoru padome;
- ▶ Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD);
- ▶ ACER par kopējo interešu projektiem.

Regulators 2016. gadā ir aktīvi piedalījies Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijas sēdēs Energoefektivitātes likuma un grozījumu Elektroenerģijas tirgus likumā pieņemšanas procesā. 2016. gada 3. martā tika pieņemts Energoefektivitātes likums, savukārt grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā pieņemti 2016. gada 19. maijā un 2016. gada 23. novembrī. Regulators 2016. gadā piedalījās MK noteikumu projekta „Energoefektivitātes pienākumu shēmas noteikumi” izstrādes darba grupā. Regulators arī sniedza atzinumus par vairākiem MK noteikumu projektiem elektroenerģijas nozarē, tostarp par:

- ▶ grozījumiem MK 2009. gada 10. marta noteikumos Nr. 221 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”;
- ▶ grozījumiem MK 2010. gada 16. marta noteikumos Nr. 262 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu, izmantojot atjaunojamās energoresursus, un cenu noteikšanas kārtību”;
- ▶ grozījumiem MK 2015. gada 1. decembra noteikumos Nr. 681 „Kārtība, kādā sniedz aizsargātā lietotāja tirdzniecības pakalpojumu un atbildīgās institūcijas sniedz informāciju par aizsargātā lietotāja statusu”;
- ▶ Aizsargātā lietotāja tirdzniecības pakalpojuma sniegšanas un sadales sistēmas pakalpojuma kompensēšanas kārtībā.

Līdz ar 2016. gada 19. maija grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā Regulators veica grozījumus obligātā iepirkuma komponentu (OIK) aprēķināšanas metodikā, paredzot citādu valsts budžeta dotācijas obligātā iepirkuma komponentu apmēra samazināšanai piemērošanas kārtību. Kopējā OIK vērtība no 2016. gada 1. aprīļa saglabājas nemainīga un ir 0,02679 EUR par kilovatstundu.

Regulators 2016. gada 17. martā apstiprināja izmaiņas sistēmas pieslēguma noteikumos elektroenerģijas sistēmas dalībniekiem. Veiktās izmaiņas samazina sistēmas pieslēguma izbūves laiku, kā arī dod iespēju lietotājiem izbūvēt sistēmas pieslēgumu, izmantojot atlikto maksājumu.

¹¹ Regulas Nr. 2015/1222 16. panta 1. punkta prasības.



Lai paātrinātu tarifu izskatīšanas procesu un samazinātu administratīvo slogu, 2016. gada novembra sākumā Regulators apstiprināja grozījumus Regulatora 2015. gada 26. februāra lēmumā Nr. 1/6 „Elektroenerģijas pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika” un 2011. gada 15. decembra lēmumā Nr. 1/32 „Elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika”. Atbilstoši metodiku grozījumiem turpmāk Regulators reizi gadā līdz 1. novembrim apstiprina kapitāla atdeves likmi, kuru elektroenerģijas pārvades unsadales sistēmas operators piemēros, sagatavojot tarifu aprēķinu. 2016. gadā Regulators elektroenerģijas sistēmas operatoriem apstiprināja kapitāla atdeves likmi 4,43% apmērā, kas ir vēsturiski zemākā kapitāla atdeves likme.

7.3. KONKURENCES SEKMĒŠANA

Pārvades un sadales sistēmas operatoru neatkarība no elektroenerģijas ražotājiem un tirgotājiem ir būtisks priekšnosacījums konkurencei un elektroenerģijas tirgus sekmīgai darbībai. Regulatora pienākums ir uzraudzīt, lai operatori ievērotu tiem noteiktās neatkarības prasības.

Elektroenerģijas nozarē saistības ir piemērotas AST un AS „Sadales tīkls” (ST). AST 2013. gada 30. janvārī tika sertificēts kā neatkarīgs pārvades sistēmas operators, kam atbilstoši normatīvajiem aktiem un licencei ir jāievēro tirgus darbības principi un saistības nodrošināt sistēmas lietotājiem un pretendentiem pieeju elektroenerģijas pārvades sistēmai. AST ir pienākums garantēt vienlīdzīgus elektroenerģijas pārvades sistēmas lietošanas nosacījumus visiem elektroenerģijas pārvades sistēmas dalībniekiem. Pārvades sistēmas pakalpojumi tiek sniegti par Regulatora noteiktiem tarifiem. Veicot ikgadējo pārbaudi par elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora atbilstību sertificēšanas prasībām un elektroenerģijas sistēmas īpašnieka neatkarības nodrošināšanai veikto pasākumu pietiekamību, Regulators secināja, ka AST veiktie pasākumi ir pietiekami neatkarības nodrošināšanai, kā arī pārliecinājās, ka AST garantē vienlīdzīgus elektroenerģijas pārvades sistēmas lietošanas nosacījumus visiem elektroenerģijas pārvades sistēmas dalībniekiem.

2016. gada 29. aprīlī Regulatora padome pieņēma lēmumu par sadales sistēmas operatora ST atbilstību neatkarības prasībām, apstiprinot, ka ST veiktie pasākumi neatkarības nodrošināšanai ir pietiekami. Tas nozīmē, ka ST valdes locekļi nav iesaistījušies citu elektroapgādes komersantu struktūrās un lēmumu pieņemšanā attiecībā uz aktīviem, kas nepieciešami sadales sistēmas ekspluatācijai, uzturēšanai un attīstībai. ST pienākums ir garantēt vienlīdzīgus elektroenerģijas sadales sistēmas lietošanas nosacījumus visiem elektroenerģijas sadales sistēmas lietotājiem. Izvērtējot ST īstenotos pasākumus, tika konstatēts, ka tie ir pietiekami visu elektroenerģijas tirgotāju vienlīdzīgai pieejai tīklam. Sadales sistēmas pakalpojumi tiek sniegti par Regulatora noteiktiem tarifiem.

Elektroenerģijas nozarē Latvijā ir nodrošināta trešās puses pieeja savstarpēji savienotajām elektroenerģijas pārvades un sadales sistēmām. Mazie sadales tīklu operatori, kopumā 10, ir pieslēgti gan augstsprieguma tīklam, gan ST līnijām. Pārvades un sadales sistēmas operatoru darbības, elektroenerģijas sistēmas vadības un lietošanas kārtību, kā arī visu tirgus dalībnieku pienākumus un darbības reglamentē Regulatora izdots Tīkla kodekss.

Liberalizēts elektroenerģijas tirgus un vienotā ES enerģijas tirgus izveide nozīmē papildu pienākumus Regulatoram, kas saistīti ar konkurences sekmēšanu un tirgus uzraudzību. Atverot elektroenerģijas tirgu konkurencei¹², viens no Regulatora pienākumiem ir uzraudzīt enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību, lai nepieļautu tirgus ļaunprātīgu izmantošanu un manipulācijas ar elektroenerģijas vairumtirgus cenām. To nosaka Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regula (ES) Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirgus integritāti un pārredzamību (REMIT). Pārredzama tirgus darbība ir būtiska, lai nodrošinātu, ka elektroenerģijas lietotāji maksā tirgus cenu, kas veidojas konkurences apstākļos, izslēdzot tirgus manipulācijas. Līdz ar to Regulatora uzdevums ir arī noteikt elektroenerģijas sistēmas vadības un lietošanas kārtību, tirgus dalībnieku darbības principus, kā arī vienotus sistēmas pieslēguma noteikumus elektroenerģijas ražotājiem un lietotājiem.

Lai sekmētu pārredzamību atbilstoši REMIT 9. panta pirmās daļas prasībām, elektroenerģijas tirgus dalībnieku pienākums ir sniegt informāciju vienotajā Eiropas tirgus dalībnieku reģistrā un darījumu uzraudzības sistēmā (Centralized European Register for Energy Market Participants – CEREMP). Šo reģistru uzrauga ACER.

¹² Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes (ES) Regulai Nr. 1227/2011 par enerģijas vairumtirdzniecības tirgus integritāti un pārredzamību (REMIT) un Elektroenerģijas tirgus likumam.

Lai nodrošinātu REMIT prasību ieviešanu arī Latvijā, 2015. gada 17. martā Regulators izveidoja piekļuvi ACER izveidotajam CEREMP reģistram un sāka tajā reģistrēt tirgus dalībniekus. Pašlaik CEREMP reģistrā Latvijā ir reģistrējušies 33 komersanti. Saskaņā ar REMIT 8. panta pirmās daļas prasībām no 2015. gada 7. oktobra Eiropas tirgus dalībniekam ir pienākums ziņot par darījumiem enerģijas vairumtirgos un no 2016. gada 7. aprīļa sākt ziņot par līgumiem, kas noslēgti ārpus organizēta tirgus (divpusējie darījumi).

Regulatora rīcībā esošie dati liecina, ka apmēram 2600 māsaimniecību 2016. gada trešajā ceturksnī ir mainījušas savu elektroenerģijas tirgotāju, kas ir 0,3% no kopējā elektroenerģijas lietotāju māsaimniecību skaita. 99% no kopējā māsaimniecībām piegādātā elektroenerģijas apjoma pagājušajā gadā piegādāja AS „Latvenergo”, bet 1% – pārējie tirgotāji. Aptuveni 100 tūkstoši lietotāju ir atbalstāmo lietotāju kategorijā, kas nozīmē, ka šie lietotāji noteiktu elektroenerģijas apjomu saņem par pazeminātām elektroenerģijas un sadales pakalpojumu cenām.

Analizējot elektroenerģijas vairumtirgus cenas, 2016. gadā, salīdzinājumā ar 2015. gadu, vairumtirdzniecības cenas samazinājās par 14%, kas saistīts ar Lietuvas un Zviedrijas starpsavienojuma nodošanu ekspluatācijā. 2016. gada februārī vidējās vairumtirdzniecības cenas sasniedza pēdējo gadu laikā zemāko līmeni – 26,95 EUR/MWh. Visa gada laikā bija vērojams elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenu samazinājums. Augstākā gada cena tika fiksēta 2016. gada janvārī – 50,01 EUR/MWh. Augstās cenas iemesls bija Lietuvas un Zviedrijas starpsavienojuma nestabilā darbība pirmajā darbības mēnesī.

7.4. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODOLOĢIJA, TARIFU IZMAIŅAS

Maksu par elektroenerģiju veido elektroenerģijas cena, pārvades un sadales sistēmas pakalpojumu tarifi un obligātā iepirkuma komponentes.

Lai gan 2015. gada 1. janvārī elektroenerģijas tirgus tika pilnībā atvērts konkurencei, kā dēļ elektroenerģijas cenu māsaimniecībām nosaka tirgus piedāvājums, Regulators elektroenerģijas jomā turpina noteikt pārvades un sadales pakalpojumu tarifus. Regulators 2016. gada 5. maijā pieņēma lēmumu Nr. 73 „Par akciju sabiedrības „Sadales tīkls” elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifiem”, ar kuru apstiprināja jaunus sadales sistēmas pakalpojuma tarifus un noteica, ka tarifi stājas spēkā 2016. gada 1. augustā. Diferencēto tarifu fiksētā komponente palielinājās, savukārt mainīgā komponente samazinājās, līdz ar to elektroenerģijas lietotājiem, kas efektīvi izmanto pieprasīto jaudu, maksājums par sadales pakalpojumu samazinās.

Ikvienai ieinteresētajai pusei, kura uzskata, ka Regulatora pieņemtais lēmums nav samērīgs un viņa intereses nav ievērotas, ir iespēja Regulatora pieņemto lēmumu pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā. 2016. gadā tika ierosināta lieta par minētā Regulatora lēmuma atcelšanu daļā par tarifu S4. Ierosinātajā lietā lēmums pēc būtības 2016. gadā nav pieņemts.

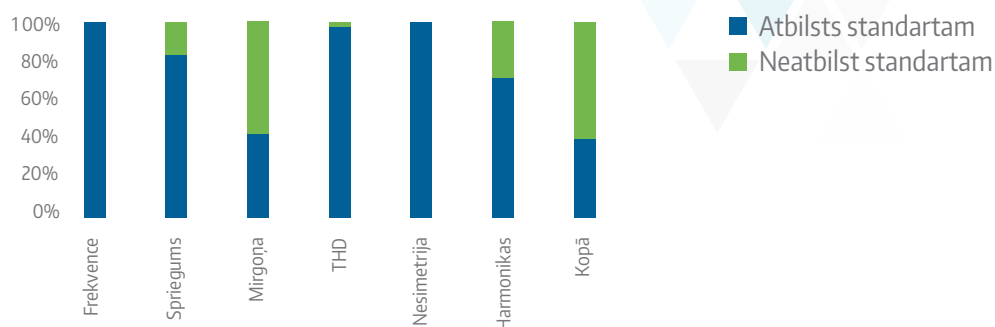
7.5. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Lai veicinātu elektroenerģijas pakalpojumu kvalitātes uzraudzību un attīstību, Regulators jau četrus gadus pēc kārtas apkopo un analizē rādītājus par elektroenerģijas sadales pakalpojumu kvalitāti.

2016. gadā ir veikti 42 sistēmas operatoru elektroenerģijas piegādes kvalitātes un elektroapgādes tīklu sprieguma raksturlielumu mērījumi un analizēta to atbilstība Standartam¹³. Neatbilstības Standartā noteiktajiem elektroenerģijas piegādes kvalitātes un elektroapgādes tīklu sprieguma raksturlielumiem konstatētas 25 gadījumos. Visbiežāk konstatēta neatbilstība raksturlielumam „Mirgoņa” (24 gadījumi), kā arī harmoniskie kropļojumi atsevišķām harmonikām (12 gadījumos).

¹³ MK noteikumi Nr.759 “Noteikumi par publisko elektroapgādes tīklu sprieguma prasībām”

Neatbilstību īpatsvars mērījumos

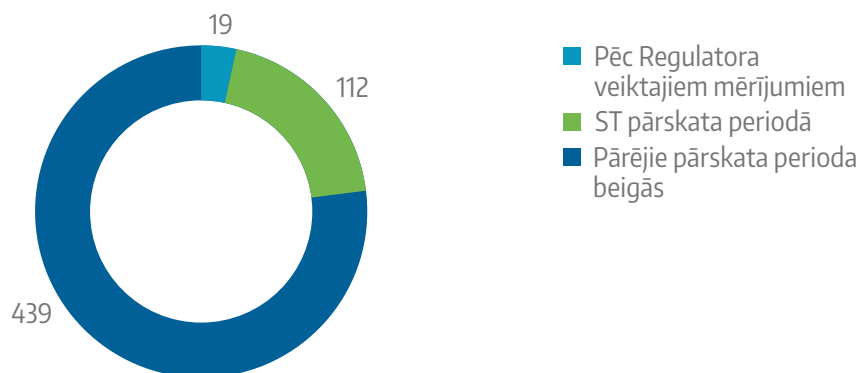


Lielākā daļa minēto neatbilstību konstatētas lauku apvidos. Neatbilstošās elektroapgādes kvalitātes iemesls ir garās elektroapgādes līnijas, kas izbūvētas 20. gadsimta 70. gados un bija projektētas nelielām slodzēm (~1 kilovats), kas tolaik bija pietiekami. Savukārt mūsdienu elektroiekārtu jaudām šo līniju vadu šķērsriezums ir nepietiekams.

Sadarbībā ar sistēmas operatoru mērījumu vietas prioritāri tika izvēlētas zemsprieguma tīklos jeb vietās ar potenciāli kritisku sprieguma kvalitāti. Līdz ar to gada mērījumu statistiku, kas neatbilstību Standartā noteiktajiem elektroenerģijas piegādes kvalitātes un elektroapgādes tīklu sprieguma raksturlielumiem uzrāda 25 gadījumos, nekādā gadījumā nevar attiecināt uz elektroenerģijas piegādes kvalitāti Latvijā kopumā.

Par neatbilstošu sprieguma kvalitāti lietotājiem ir tiesības maksāt uz pusi mazāku sadales sistēmas pakalpojuma tarifu. 2016. gada laikā pazemināts tarifs piemērots 131 lietotājam, tostarp 19 lietotājiem, kuriem Regulators bija veicis sprieguma kvalitātes mērījumus. Savukārt kopumā pārskata perioda beigās pazemināts tarifs bija piemērots 570 lietotājiem.

Piemērots pazemināts tarifs



Lai risinātu radušās domstarpības starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem vai starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem, enerģētikas nozarē elektroenerģijas apgādē 2016. gadā tika ierosināts viens strīds saistībā ar atteikumu noslēgt elektroenerģijas sistēmas pakalpojuma līgumu un viens strīds saistībā ar elektroenerģijas komercuzskaiti.



7.6. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

2017. gadā elektroenerģijas jomā turpināsies iesāktie procesi vienotā tirgus izveidē. Lai īstenotu vienota elektroenerģijas tirgus izveidi ES, turpināsies darbs pie kopīgu noteikumu izstrādes¹⁴, metodiku u. c. dokumentu, ko izstrādā nominēti elektroenerģijas tirgus operatori un pārvades sistēmas operatori, apstiprināšanas. Turpināsies darbs pie EK Regulu¹⁵ prasību ieviešanas. Jāuzsver, ka 2017. gadā turpināsies aizsāktais darbs pie EK Tīklu kodeksu ieviešanas elektroenerģijā, apstiprinot elektroenerģijas biržu un dalībvalstu pārvades sistēmas operatoru izstrādātos noteikumus un metodikas. Regulators izvērtēs elektroenerģijas tirgus efektīvu funkcionēšanu Baltijas reģionā un nodrošes instrumentus, ieskaitot ilgtermiņa pārvades tiesību ieviešanu. Viens no būtiskākajiem dokumentiem, kurš visiem ES nacionālajiem regulatoriem ir jāapstiprina 2017. gadā, ir nominēto elektroenerģijas tirgus operatoru izstrādātais tirgus sasaistīšanas plāns. Ņemot vērā plānā noteikto, tiks ieviesta arī kārtējās dienas jaunā platforma Baltijas elektroenerģijas tirgū un tās modificēšana nākamajos gados, lai Baltijas elektroenerģijas tirgū ieviestu arī konkurenci starp elektroenerģijas biržām.

2017. gadā Regulators plāno turpināt darbu pie komerc kvalitātes rādītāju analīzes, apzinot iespējas komerc kvalitātes standartu precizēšanai, lai uzlabotu komerc kvalitātes līmeni valstī, tādējādi aizsargājot lietotāju intereses un veicinot pakalpojumu sniedzēju attīstību.

2017. gadā turpināsies interešu projektu izvērtēšana atbilstoši 2013. gada 17. aprīļa EK Regulai Nr. 347/2013, kā arī elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora neatkarīgas darbības uzraudzīšana un elektroenerģijas pārvades sistēmas attīstības plānu izvērtēšana un apstiprināšana 10 gadiem.

Vienlaikus 2017. gadā turpināsies darbs ar kopīgiem interešu projektiem, kuri ir iekļauti otrajā Kopīgu interešu projektu sarakstā – Baltijas koridora projekti, kas nodrošinātu pietiekamas elektroenerģijas pārvades sistēmas jaudas elektroenerģijas pārvadei Ziemeļu–Dienvidaustrumu virzienā. Tiklīdz projekta attīstītāji vērsīsies Regulatorā ar investīciju pieprasījumu, Regulatoram būs pienākums pieņemt lēmumu par pārrobežu izmaksu sadalījumu.

¹⁴ Saistībā ar Regulu Nr. 2015/1222.

¹⁵ 2016. gada 26. septembra Regula Nr. 2016/1719, ar ko izveido nākotnes jaudas piešķiršanas vadlīnijas, Eiropas Komisijas 2016. gada 14. aprīļa Regula Nr. 2016/631, ar ko izveido tīkla kodeksu par ģeneratoriem piemērojamajām tīkla pieslēguma prasībām, kā arī Eiropas Komisijas 2016. gada 17. augusta Regula Nr. 2016/1388, ar ko izveido tīkla kodeksu par pieprasījuma pieslēgumu.



8.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

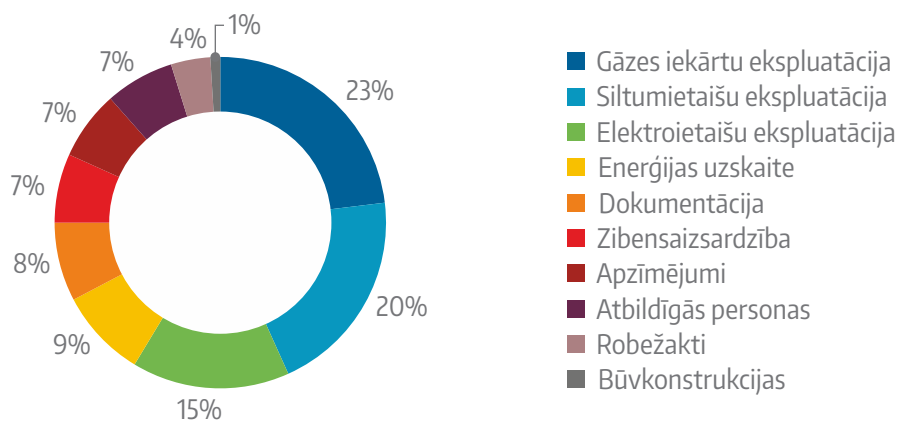
Siltumapgādes nozarē regulējamie pakalpojumi ir siltumenerģijas ražošana, siltumenerģijas pārvade un sadale, kā arī siltumenerģijas tirdzniecība. Nosakot, kuri pakalpojumi ir regulējami, tiek ņemts vērā regulēšanas „slietnis”. Siltumenerģijas apgādes pakalpojums ir regulējams, ja kopējais siltumenerģijas apjoms ir lielāks par 5000 MWh/gadā.

2016. gada 31. decembrī Siltumenerģijas ražotāju reģistrā bija reģistrēti 203 komersanti. Pārskata gadā reģistrēti četri komersanti, bet no reģistra izslēgti 18 komersanti. 2016. gada 31. decembrī licences siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanai bija 74 komersantiem. Pārskata gadā licences siltumenerģijas pārvades un sadales pakalpojumu sniegšanai izsniedza pieciem komersantiem, vienam komersantam licence tika anulēta un vienam – veikti grozījumi.

2016. gada 31. decembrī Siltumenerģijas tirgotāju reģistrā bija reģistrēti 78 komersanti. Pārskata gadā Regulators reģistrēja trīs komersantus, bet no reģistra izslēdza divus komersantus.

2016. gadā veikta 31 komersanta objektu ekspluatācijas atbilstības kontrole, kuru laikā pārbaudīti 67 objekti. Pārbaūžu laikā konstatētas 104 neatbilstības 23 komersantiem (74% no kopējām pārbaudēm). 59 neatbilstības novērstas 2016. gadā, pārējās neatbilstības atbilstoši Regulatora norādījumiem tiks novērstas 2017. gada laikā.

Fiksēto neatbilstību grupas



Lielākais neatbilstību skaits, 24 gadījumi, konstatēts gāzes iekārtu ekspluatācijā. 10 gadījumos nebija ierīkota vai bija nepilnīgi ierīkota gāzes vada potenciālu izlīdzināšana, septiņos gadījumos nebija noplombēti gāzes pārspiediena noplūdes vārsti, sešos gadījumos fiksētas neatbilstības gāzes noplūdes devēju ekspluatācijā, bet vienā gadījumā nebija saņemts gāzes ievads ēkā.

Lielākā daļa no pārbaudēs konstatētajiem trūkumiem objektu ekspluatācijā tiešā veidā neietekmē siltumapgādes drošumu, tomēr attiecīgos apstākļos var radīt būtiskus ražošanas procesa traucējumus un ietaišu bojājumus. Būtiskākie no trūkumiem ir novērsti Regulatora norādītajos termiņos.

Pildot tirgus uzrauga funkciju, 2016. gadā tika pabeigtas trīs tiesvedības enerģētikas nozarē siltumapgādē par Regulatora lēmumu atcelšanu un informācijas sniegšanu. Visās tiesvedībās pieteicēju prasījumi tika noraidīti.

8.2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

Lai nodrošinātu regulējošās vides attīstību siltumenerģijas nozarē un veicinātu tiesību normu savstarpēju harmonizāciju, Regulators pastāvīgi izdod un pilnveido nozari reglamentējošus normatīvos aktus.

Saistībā ar 2016. gada 11. februārī pieņemtajiem grozījumiem Enerģētikas likumā, ar kuriem noteikts, ka pēc 2017. gada 3. aprīļa ir atvērts dabasgāzes tirgus, turpmāk netiks apstiprināts dabasgāzes tirdzniecības gala tarifs un dabasgāzes cena veidosies tirgus apstākļos. Regulators turpinās apstiprināt dabasgāzes pārvades, uzglabāšanas un sadales pakalpojumu tarifus.

Līdz šim komersanti, kuri ražo siltumenerģiju un ražošanas procesā izmanto dabasgāzi, tarifus noteica tabulas veidā ar dažādām dabasgāzes tirdzniecības cenām, kā arī komersanti, kuri iepērk siltumenerģiju, kam cena noteikta atšķirīga ar dažādām dabasgāzes tirdzniecības cenām, tarifus noteica tabulas veidā ar dažādām dabasgāzes tirdzniecības cenām. Ņemot vērā, ka līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu dabasgāzes gala tarifi turpmāk netiks apstiprināti, lai radītu apstākļus, ka tiek nodrošināts atbilstošs risinājums siltumenerģijas tarifu noteikšanai un tarifu piemērošanai līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu, 2016. gadā tika analizēti konceptuālie risinājumi grozījumiem Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodikā un Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu noteikšanas metodikā.

8.3. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODOLOĢIJA, TARIFU IZMAIŅAS

Siltumapgādē Regulators nosaka siltumenerģija ražošanas, pārvades, sadales un tirdzniecības tarifus.

67% no regulētajiem siltumapgādes komersantiem strādā ar Regulatora apstiprinātiem gala tarifiem, pārējie komersanti piemēro savulaik pašvaldību regulatoru apstiprinātos tarifus. 2016. gadā regulatorā tika saņemti 10 siltumenerģijas komersantu tarifu projekti. Regulators 2016. gada laikā apstiprināja 12 siltumapgādes pakalpojumu tarifu projektus un pieņēma 14 tarifu piemērošanas lēmumus.

Komersants	Darbības teritorija	Apstiprinātais tarifs* EUR/ Mwh	Samazinājums salīdzinājumā ar sākotnēji iesniegto tarifu projektu EUR/ Mwh
„Saulkrastu komunālserviss”, SIA	Saulkrasti	69,98	-1,39
„Aizkraukles siltums”, SIA	Aizkraukles pilsēta un pagasts	43,48	-1,17
„Energoapgādes tīkli 1”, SIA	Olaines novads	25,20	-1,07
„Energoapgādes tīkli 2”, SIA	Olaines novads	25,32	-0,81
„Energoapgādes tīkli 3”, SIA	Olaines novads	25,80	-0,97
„Fortum Jelgava”, SIA	Jelgava	48,42	-7,61
„Rēzeknes siltumtīkli”, AS, katlumāja	Rēzekne	38,40	-6,81
„Rēzeknes siltumtīkli”, AS, koģenerācija	Rēzekne	37,02	-4,55
„SIMONE”, AS	Alūksne	55,05	-0,70
„ETO”, SIA	Olaines novads	28,41	-0,22
„Lielvārdes Remte”, SIA	Lielvārde un Lēdmanes pagasts	52,50	-0,54
„Wesemann-Sigulda”, SIA	Sigulda	60,63	-0,18

*Enerģētikas likuma 47. un 49. pants.

2016. gadā dabasgāzes tirdzniecības cenas svārstījās robežās no 206,32 EUR/tūkst.nm³ līdz 142,29 EUR/tūkst.nm³, sasniedzot pēdējo triju gadu laikā zemāko dabasgāzes tirdzniecības cenu.

Līdz ar AS „Latvijas Gāze” piemērojamās dabasgāzes tirdzniecības cenas samērā straujo samazināšanos bija iespējama situācija, ka komersantiem nav apstiprināta siltumenerģijas tarifa, ja piemērojamā dabasgāzes tirdzniecības cena kļūst vēl zemāka.

Nemot vērā Regulatora funkciju aizstāvēt lietotāju intereses un veicināt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību, šajā situācijā bija būtiski reaģēt, lai aizstāvētu lietotāju intereses, proti, lai sabiedriskā pakalpojuma sniedzējs savas izmaksas atspoguļotu atbilstoši attiecīgajā mēnesī piemērojamam AS „Latvijas Gāze” dabasgāzes tirdzniecības gala tarifam. Tādēļ tika pieņemti 14 tarifu piemērošanas lēmumi.

Latvijas apdzīvotajās vietās, kur siltumenerģijas apgādes tarifi noteikti atkarībā no dabasgāzes cenas, siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifi 2016. gadā turpināja samazināties un par siltumu bija jāmaksā līdz pat 16% mazāk. Piemēram, Rīgā, Daugavpilī, Jūrmalā, Dobelē, Grobiņā, Ikšķilē, Olainē un Ķekavā tarifu samazinājums bija robežās no 11% līdz 16%, citviet samazinājums bija mazāks.

2016. gadā tika izvērtēti un apstiprināti 12 siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifi, un sākot ar 2017. gada 1. janvāri apdzīvotajās vietās, kurās bija vieni no augstākajiem siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifiem, – Lēdmanē un Siguldā – stājās spēkā samazinātie siltumenerģijas apgādes tarifi. Vienlaikus jāmin, ka 2016. gadā, Regulatoram izvērtējot siltumenerģijas pakalpojumu tarifu projektus, tika samazināti komersantu sākotnēji iesniegtie siltumenerģijas pakalpojumu tarifi, iegūstot izmaksu ieguvumu 1,5 milj. EUR apmērā.

8.4. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Lai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs nodrošinātu nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, Regulators izvērtē lietotāju saņemtās sūdzības un iesaistās problēmjauditājumu risināšanā.

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, siltumapgādē samazinājies sūdzību skaits, kurās siltumenerģijas lietotāji izsaka neapmierinātību par augsto apkures maksu. Tas lielā mērā ir saistīts ar to, ka Regulatora centieni sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem skaidrot, kādi jautājumi ir Regulatora kompetencē un kādi jautājumi attiecas uz dzīvojamo māju pārvaldīšanu, ir atbilstoši.

Par siltumapgādes jautājumiem kopumā 2016. gadā saņemtas 10 sūdzības, no tām septiņas sūdzības saistītas ar norēķiniem par piegādāto siltumenerģiju, viena – par siltumenerģijas piegādes līguma noslēgšanu, viena – par tarifu piemērošanu un viena – par centralizētās siltumenerģijas apgādes nodrošināšanu pašvaldību teritorijā.

Enerģētikas nozarē (siltumenerģijas apgādē) ir ierosināts un izbeigts viens strīds par siltumenerģijas piegādes atjaunošanu un kompensācijas izmaksu, jo sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs samaksāja kompensāciju par nepiegādātās siltumenerģijas daudzumu un iesniedzējs atsauca iesniegumu par strīda izskatīšanu.

8.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Grozījumi Enerģētikas likumā, kas paredz izmaiņas dabasgāzes tirgū, kā arī citos normatīvajos aktos ietekmēs arī koģenerācijas stacijās saražotās siltumenerģijas un siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu noteikšanu. Līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu situācija mainās, jo vairs nav vienas noteiktas cenas un viena komersanta apstiprināta tarifa. Līdz ar to ir nepieciešamas izmaiņas normatīvajā regulējumā, tādēļ Regulatora viens no galvenajiem uzdevumiem siltumapgādes sektorā būs attīstīt tarifu noteikšanas metodikas, kas pielāgotas jaunajiem apstākļiem un saskaņā ar normatīvajiem aktiem.



Regulators elektronisko sakaru nozarē regulē elektronisko sakaru komersantu sniegtos pakalpojumus – balss telefoniju, datu un elektronisko ziņojumu pārraidi, nomātās līnijas, interneta piekļuvi, radio vai televīzijas programmu izplatīšanu publiskajos elektronisko sakaru tīklos, piekļuvi tīkliem un infrastruktūrai, kā arī elektronisko sakaru operatoru starpsavienojumus.

9.1. KOMERSANTU UZRAUDZĪBA

Elektronisko sakaru pakalpojumus ir tiesīgs sniegt reģistrēts elektronisko sakaru komersants. Komersantus reģistrē Regulators.

Elektronisko sakaru nozarē 2016. gada laikā tika reģistrēti 25 jauni komersanti. 2016. gada beigās Elektronisko sakaru komersantu sarakstā kopumā bija 351 komersants.

2016. gada laikā no Elektronisko sakaru komersantu saraksta tika izslēgti 39 komersanti – gan pēc komersantu lūguma, izbeidzot darbību elektronisko sakaru nozarē, gan ar Regulatora padomes lēmumu, piemērojot darbības izbeigšanu kā sodu par atkārtotiem un nenovērstiem Vispārējās atļaujas noteikumu pārkāpumiem, gan pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu par komersantu saimnieciskās darbības izbeigšanu.

Joprojām vispopulārākais pakalpojums jauno elektronisko sakaru komersantu vidū ir interneta piekļuves nodrošināšana.

Saglabājas arī tendence elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai izmantot jaunākās tehnoloģiskās platformas, kas ļauj nodrošināt dažādus integrētus risinājumus vienkops.

Elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanai nepieciešamos ierobežotos resursus – radiofrekvenču spektra un numerācijas lietošanas tiesības – elektronisko sakaru komersantam piešķir Regulators.

Reģistrētu elektronisko sakaru komersantu komercdarbībai Regulators piešķir komercdarbībai numerācijas un radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības. Bez Regulatora lēmuma spektru komercdarbībai var izmantot 2,4GHz un 5GHz (licence exempt spectrum bands) radiofrekvenču joslās saskaņā ar Nacionālajā radiofrekvenču plānā noteiktajiem specifiskajiem nosacījumiem. Numerācijas lietošanas tiesības Regulators piešķir atbilstoši Nacionālajam numerācijas plānam.

Vairākos normatīvajos aktos noteikto spektra joslu lietošanas tiesības komercdarbībai Regulators piešķir konkursa vai izsoles kārtībā. Savukārt numerācijas lietošanas tiesības komersantiem tiek piešķirtas bez maksas, izņemot īsos kodus, par kuru izmantošanu ir jāmaksā ikgadējā valsts nodeva par numerācijas lietošanas tiesībām. Šāda kārtība veicināja komersantu praksi lūgt Regulatoram piešķirt nepārdomāti lielu numuru skaitu, tādējādi numerācijas resursu pieprasīšanā dominēja kvantitātes princips un resurss ilgstoši netika izmantots.

Lai novērstu neefektīvu ierobežoto resursu izmantošanu, Regulators 2016. gadā deviņiem elektronisko sakaru komersantiem noteica specifiskus numerācijas lietošanas tiesību nosacījumus, piešķirot jaunas numerācijas lietošanas tiesības. Šie nosacījumi paredz, ka elektronisko sakaru komersantiem sešu mēnešu laikā ir jāsāk izmantot vismaz 30% no piešķirtajiem numuriem. Ja nosacījumi netiek izpildīti, Regulators anulē numerācijas lietošanas tiesības. Tādējādi elektronisko sakaru komersanti lūdz piešķirt tik daudz numuru, cik nepieciešamas komercdarbībai.

Piešķirtās numerācijas 2016. gadā

Numerācija	Piešķirta		Anulēta	
	Numuri	Komersanti	Numuri	Komersanti
Publiskā fiksētā telefonu tīkla numuri	183 000	7	152 900	11
Publisko mobilo telefonu tīklu numuri	300 000	4	90 000	1
Bezmaksas izsaukuma pakalpojuma numuri	100	1	3125	6
Dalītās samaksas pakalpojuma numuri	0	0	18 900	9
Papildu samaksas pakalpojuma numuri	100	1	3505	5
Citu veidu pakalpojumu numuri	121 100	3	40 200	7
Īsie kodi	15	8	14	7
Identifikācijas kodi	8	4	41	18

2016. gadā radiofrekvenču spektra joslu izsoles netika organizētas, jo Regulators nebija saņēmis komersantu pieprasījumus. Savukārt 2016. gada maijā Regulatora padome pieņēma lēmumu par radiofrekvenču spektra joslu lietošanas tiesību tālāknodošanu, kā arī maijā un novembrī – lēmumus par diviem komersantiem piešķirtu, citādi konkursa vai izsoles kārtībā piešķiramu, radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību termiņa pagarināšanu uz desmit gadiem, bet decembrī – lēmumu par grozījumiem diviem komersantiem piešķirtās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesībās, kas saistīts ar pārplānošanu radiofrekvenču spektra joslā 3,4GHz–3,8GHz, kā arī lēmumu par citu veidu radiosakariem izmantojamu radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību piešķiršanu. 2016. gadā nevienam komersantam nav anulētas piešķirtās radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības.

Kopš 2004. gada Regulators ir ieviesis un vairākkārt optimizējis numura saglabāšanas pakalpojumu, ja lietotājs pāriet pie cita operatora. Līdz ar to pakalpojuma izmantošana pieaug ar katru gadu. Pašlaik operatori šo pakalpojumu nodrošina vienas darbadienas laikā vai citā ar lietotāju saskaņotā laikā. Pēc VAS „Elektroniskie sakari” datubāzes datiem, 2016. gadā, saglabājot iepriekšējo numuru, operatoru ir mainījuši 1,28% fiksēto un 4,7% mobilo sakaru pakalpojumu lietotāju.

Līdzīgi kā citās valstīs, arī Latvijā 2016. gadā tika novērotas dažādas krāpniecisko shēmu aktivizēšanās numerācijas resursu izmantošanā. Šādu shēmu atklāšana ir ļoti sarežģīta, jo krāpniecības process ir dinamisks – cik pēkšņi sākts, tik ātri tiek izbeigts. Lai ierobežotu krāpnieciskās darbības, ārvalstu operatori pat uz aizdomu pamata bez īpašiem pierādījumiem var liegt savā elektronisko sakaru tīklā veikt izsaukumus uz Latvijas numuriem, tādējādi lietotājam liedzot iespēju veikt izsaukumus, atrodoties ārvalstīs.

Regulators 2016. gadā saņēma sešus iesniegumus no dažādiem Latvijas un ārvalstu operatoriem un organizācijām, kuros norādīts, ka diviem Latvijas elektronisko sakaru komersantiem piešķirtie un nevienam elektronisko sakaru komersantam nepiešķirtie 14 dažādi numuri trīs dažādos numerācijas diapazonos ir izmantoti krāpnieciskos nolūkos.

Lai arī Regulators ir detalizēti izvērtējis visus iesniegumus, pagaidām nav iegūti juridiski pierādījumi par šo numuru nelikumīgu izmantošanu. Lai atklātu un pierādītu krāpniecību, ir nepieciešama ilgstoša, stabila sadarbība starptautiskā līmenī, kas pagaidām nav sakārtota. Vienlaikus ir nepieciešama attiecīga normatīvā bāze, kas vēl nav izstrādāta.

Regulators savas kompetences ietvaros ir veicis darbības krāpniecisko gadījumu ierobežošanai:

Regulators izstrādāja grozījumus Krāpniecības, izmantojot numerāciju, novēršanas noteikumus. Grozījumi noteikumus nosaka jaunas pazīmes krāpnieciskiem gadījumiem, kas veikta, izmantojot numerāciju, kā arī stingrāk regulē īsziņas vai multizīņas nosūtīšanas paradumus. Vienlaikus noteikumi nosaka termiņus un kārtību, kādā notiek informācijas aprīte starp elektronisko sakaru komersantiem un Regulatoru, kā arī to, kā Regulators konstatē un komersants novērš krāpnieciskus gadījumus.

Elektronisko sakaru komersantu darbības uzraudzība tiek veikta saskaņā ar elektronisko sakaru nozares normatīvajiem aktiem – likumi, MK noteikumi un Regulatora noteikumi.

Elektronisko sakaru komersantiem ir pienākums divas reizes gadā iesniegt Regulatoram regulāri iesniedzamo informāciju par savu darbību pārskata periodā. Galvenokārt uzraudzība tiek veikta, nodrošinot komersantu iesniegtās informācijas analīzi. Plānveida pārbaudes notiek kvalitātes uzraudzības nolūkā, par tām detalizētāk var lasīt sadaļā par pakalpojumu kvalitāti.

Par tirgus analīzei iesniedzamo informāciju 2016. gadā konstatēti 73 informācijas nesniegšanas gadījumi (nosūtītas brīdinājuma vēstules) un ierosinātas 33 administratīvo pārkāpumu lietas.

2016. gadā elektronisko sakaru nozarē tika izbeigti trīs tiesvedības procesi, kuros bija lūgts atcelt Regulatora lēmumu par numerācijas lietošanas tiesību anulēšanu. Tiesa visos trijos gadījumos pieņēma Regulatoram labvēlīgu spriedumu.

2016. gadā tika ierosinātas trīs lietas tiesā par Regulatora lēmumiem. Divas tiesvedības ir par Regulatora pieņemto lēmumu, ar kuru ir piemērots administratīvais sods par elektronisko sakaru pakalpojumu sniegšanu bez reģistrācijas paziņojuma nosūtīšanas. Administratīvā apgabaltiesa izskata lietu par Regulatora lēmuma atcelšanu, kurā Regulators bija konstatējis, ka elektronisko sakaru komersants neievēro viesabonēšanu regulējošos normatīvos aktus un uzdevis novērst konstatēto pārkāpumu.

9.2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

Lai realizētu sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu elektronisko sakaru nozarē, Regulators savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus, izdod administratīvos aktus saskaņā ar izmaiņām Latvijas likumos un ES normatīvajiem aktiem – regulām, direktīvām, ieteikumiem.

Regulators arī aktīvi iesaistījās likumprojektu pakotnes izstrādē, lai ieviestu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu par pasākumiem ātrdarbīgu elektronisko sakaru tīklu izvēršanas izmaksu samazināšanai¹⁶. Direktīvas ieviešanas pamatlikums ir Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likums, kurā Regulatoram ir paredzēta jauna funkcija – domstarpību izskatīšana starp elektronisko sakaru komersantu un citas nozares tīkla operatoru vai dzīvojamās mājas īpašnieku vai nedzīvojamās ēkas īpašnieku. Domstarpību priekšmets ietver jautājumus gan par piekļuvi fiziskai infrastruktūrai un iekšējai fiziskajai infrastruktūrai, būvdarbu koordinēšanu, fiziskās infrastruktūras apsekošanu un informācijas sniegšanu par fizisko infrastruktūru. Plānots, ka Regulatoram jaunā funkcija tiks piešķirta 2017. gada vidū.

Pagājušajā gadā Regulators līdzdarbojās likumprojekta „Grozījumi Elektronisko sakaru likumā” izstrādē par jautājumiem, kas saistīti ar tirgus analīzes procesa veikšanu un saistību noteikšanu, universālo pakalpojumu, kā arī galalietotāju sūdzību izskatīšanu. Likumā ir precizētas Regulatora tiesības noteikt vienlīdzīgas attieksmes pienākumus, ietverot saistībā arī to, ka elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū ir jāsniedz citiem pakalpojumi un informācija tāpat, kā tas to sniedz saviem saistītajiem komersantiem un tā saistītie komersanti sniedz citiem elektronisko sakaru komersantiem. Likumā arī ir iekļauts princips, ka sūdzību gadījumā galalietotājs sākotnēji vēršas pie pakalpojumu sniedzēja. Regulators novērojis praksi, ka galalietotāji savas sūdzības nerisina ar pakalpojumu sniedzēju pirms vēršanās Regulatorā, lai gan attiecīgo situāciju var ātri atrisināt, galalietotājam vēršoties pie sniedzēja. Stājās spēkā Elektronisko sakaru likuma grozījumi, kas noteica, ka universālajā pakalpojumā ietilpstošo pakalpojumu sarakstā vairs nav ietverts visaptverošs telefona uzziņu dienests un visaptverošs abonētu saraksts, bet ir papildināts ar to, ka jāparedz, ka personām ar invaliditāti ir tiesības saņemt īpašus pakalpojumus. Ir ieviests arī jauns nosacījums – ja kādu no universālajā pakalpojumā ietvertajiem pakalpojumiem nodrošina tirgus, Regulators to neiekļauj universālā pakalpojuma saistībās. Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators izstrādāja un pieņēma Noteikumus par universālo pakalpojumu elektronisko sakaru nozarē.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/61/ES par pasākumiem ātrdarbīgu elektronisko sakaru tīklu izvēršanas izmaksu samazināšanai.

2016. gada janvārī stājās spēkā grozījumi Elektronisko sakaru likumā, kas noteica aizliegumu nodot tālāk numerācijas lietošanas tiesības, ja elektronisko sakaru komersanta (tālāknodevējs vai saņēmējs) darbībā Regulators ir konstatējis krāpniecību, izmantojot numerāciju, vai nepareizu numerācijas izmantošanu. Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators attiecīgi veica izmaiņas Numerācijas lietošanas tiesību noteikumos, detalizējot tālāknodešanas procesu.

2016. gada 30. aprīlī stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Regula Nr. 2015/2120 daļā par viesabonēšanas pakalpojumu, ar ko tika noteikts pārejas periods (no 2016. gada 30. aprīļa līdz 2017. gada 15. jūnijam) uz „viesabonē kā mājās” un pārejas periodā piemērojamo mazumtirdzniecības tarifu augšējās robežas. Uzraugot minētās Regulas ieviešanu, Regulators konstatēja pārkāpumu viena komersanta rīcībā un pieņēma lēmumu, ar kuru uzdeva pārkāpumu novērst. Par minēto Regulatora lēmumu patlaban turpinās tiesvedība.

Regulators veica grozījumus Numura saglabāšanas pakalpojuma noteikumos, nosakot, ka numura saglabāšanas pakalpojums ir attiecināms uz visiem numuriem, kurus elektronisko sakaru komersants nodod lietošanā galalietotājiem. Tādējādi galalietotāji, ja tie izmanto īso kodu, var veikt numura saglabāšanas pakalpojumu.

Regulators, ņemot vērā tirgū konstatēto praksi, aktualizēja Krāpniecības, izmantojot numerāciju, novēršanas noteikumos noteiktās krāpniecības, izmantojot numerāciju pazīmes. Noteikumos tika iekļauta jauna krāpniecības, izmantojot numerāciju, pazīme par izsaucošā numura pilnīgu vai daļēju aizvietošanu.

Regulators izstrādāja Galalietotāju informēšanas par paaugstinātu tarifu izsaukumu noteikumus. Ar šiem noteikumiem tiek regulēts, ka elektronisko sakaru komersants savus galalietotājus var informēt ar brīdinājuma signālu pirms savienojuma par to, ka šim izsaukumam tiks piemērots paaugstināts tarifs. Noteikumi nodrošina arī to, ka galalietotājs, ja tā pakalpojuma sniedzējs šādu opciju piedāvā, var izvēlēties, vai vēlas brīdinājuma signālu saņemt.

Regulators, lai pielāgotos EK prasībām tirgus analīzes veikšanā un elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi saistību noteikšanā, optimizētu un padarītu efektīvāku nepieciešamās informācijas un datu iegūšanu no elektronisko sakaru komersantiem, aktualizēja Noteikumus par tirgus analīzei nepieciešamās informācijas apjomu un iesniegšanas kārtību un Noteikumus par iesniedzamo informāciju. Noteikumi ir saistīti ar jaunu tehnoloģiju ienākšanu elektronisko sakaru nozarē un datu uzskaites veikšanu. Regulators veica arī grozījumus vairākos normatīvajos aktos, lai nodrošinātu elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū noteikto saistību uzraudzību un izpildi, – Noteikumi par piekļuvi saistītām iekārtām, Piekļuves, saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas, piekļuves datu plūsmai un atsaistītas piekļuves abonentlīnijām pamatpiedāvājuma noteikumi, Pietiekamas pakalpojumu cenu starpības aprēķināšanas metodika.

Balstoties uz vairumtirdzniecības līmeņa augstas kvalitātes piekļuves fiksētā vietā tirgus analīzi, Regulators plāno piemērot jaunas saistības elektronisko sakaru komersantam ar būtisku ietekmi tirgū – SIA „Lattelecom”. Šādu saistību piemērošana tiek izvērtēta, lai veicinātu konkurenci minētajā jomā. Saskaņā ar tirgus analīzes rezultātiem bija jāpilnveido arī normatīvie akti, tāpēc Regulators veica grozījumus **Starpsavienojumu un nomāto līniju pamatpiedāvājuma noteikumos**¹⁷ un jaunā redakcijā izdeva **Nomāto līniju pamatpiedāvājuma noteikumus**¹⁸. Tajos noteiktas prasības, kas jāievēro SIA „Lattelecom”, kā arī sakārtotas un sistematizētas tehniskās prasības nomāto līniju pakalpojumiem, lai nodrošinātu minimāli nepieciešamo informācijas apjomu, kas ir iekļaujams pamatpiedāvājumā un pieejams elektronisko sakaru komersantiem, kuri vēlas izmantot nomāto līniju pakalpojumus.

¹⁷ 20.08.2015. Nr. 1/11 „Grozījumi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2013. gada 19. decembra lēmumā Nr. 1/38 „Starpsavienojumu un nomāto līniju pamatpiedāvājuma noteikumi””.

¹⁸ 20.08.2015. Nr.1/10 „Nomāto līniju pamatpiedāvājuma noteikumi”.

9.3. KONKURENCES SEKMĒŠANA

Komersantu spēja vienlaicīgi konkurēt un savstarpēji sadarboties ir un būs viena no atvērtā tirgus galvenajām problēmām, kas arī Regulatoram ir darbietilpīga regulēšanas procesa sastāvdaļa. Komersantu tiesības, pienākumus un atbildību visās nozarēs nosaka savstarpējie līgumi, kas iekļauj visus tehniskos, komerciālos un citus noteikumus un vienošanās.

Elektronisko sakaru komersantu attiecības normatīvi nosaka vairāku veidu līgumi. Starpsavienojumu līgumu mērķis ir nodrošināt savietojamību starp operatoru tīkliem, lai viena publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotāji var sazināties ar cita publiskā elektronisko sakaru tīkla galalietotājiem. Ņemot vērā šā līguma nozīmību, desmit darbadienu laikā pēc starpsavienojumu līguma noslēgšanas vai grozīšanas viens tā eksemplārs ir jāiesniedz Regulatoram.

Piekļuve elektronisko sakaru tīkla infrastruktūrai ir citam komersantam sniegts pakalpojums ar konkrētiem nosacījumiem piekļūt elektronisko sakaru pakalpojumu nodrošināšanai nepieciešamajai tīkla infrastruktūrai (tīklam, saistītām iekārtām, datu plūsmām). Komersantam ar būtisku ietekmi tirgū Regulators uzliek attiecīgas piekļuves saistības.

Nomāto līniju gala posms tiek izmantots cita elektronisko sakaru komersanta abonentlīnijas nodrošināšanai. Tas ir posms no galalietotāja pieslēguma punkta līdz tuvākajai elektronisko sakaru tīkla komutēšanas vai maršrutēšanas iekārtai.

Saskaņā ar Piekļuves pamatpiedāvājuma noteikumiem, Starpsavienojumu pamatpiedāvājuma noteikumiem un Nomāto līniju pamatpiedāvājuma noteikumiem elektronisko sakaru komersantam, kuram ir būtiska ietekme tirgū, jāpublicē starpsavienojumu un nomāto līniju pamatpiedāvājums.

2016. gadā ir publicēti šādi pamatpiedāvājumi:

- ▶ SIA „Lattelecom” 2016. gada 1. oktobrī publicētais „Starpsavienojumu pamatpiedāvājums”;
- ▶ SIA „Lattelecom” 2016. gada 1. jūnijā publicētais „Ethernet nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecības pamatpiedāvājums”;
- ▶ SIA „Lattelecom” 2016. gada 1. jūnijā publicētais „Analogo un ciparu nomāto līniju gala posmu vairumtirdzniecības pamatpiedāvājums”, otrā redakcija;
- ▶ SIA „Lattelecom” 2016. gada 15. decembrī publicētais „Saistītu iekārtu kopīgas izmantošanas pakalpojumu pamatpiedāvājums”, trešā redakcija.

2016. gadā Regulatorā tika reģistrēti 14 jauni starpsavienojumu līgumi, kopumā gada beigās bija reģistrēts 131 starpsavienojumu līgums. Vienlaikus var secināt, ka atšķirībā no starpsavienojumiem visu veidu piekļuve un infrastruktūras dalīta izmantošana komersantu vidū nav populāra. 2016. gadā turpinājās Latvijai raksturīgā infrastruktūras konkurence.

Noteikumi par piekļuvi saistītām iekārtām un pakalpojumiem uzliek pienākumu elektronisko sakaru komersantiem sadarboties kabeļu kanalizācijas izmantošanā, bet citas infrastruktūras kopēja izmantošanai pagaidām ir rekomendējošs raksturs. 2017. gada 19. aprīlī stājās spēkā Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likums, līdz ar to tiks ieviesta Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Direktīva 2014/61/ES par pasākumiem ātrdarbīgu elektronisko sakaru tīklu izvēršanas izmaksu samazināšanai. Ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla likums daļā par domstarpību izskatīšanu stāsies spēkā vienlaikus ar grozījumiem Civilprocesa likumā par Regulatora lēmumu piespiedu izpildi (vēl tiek skatīts Saeimā). Tādējādi atsevišķā likumā tiks uzlikts pienākums gandrīz visu tīklu īpašniekiem (gāzes, elektroenerģijas, siltumapgādes u. c.) iznomāt savu infrastruktūru elektronisko sakaru operatoriem ātrdarbīga elektronisko sakaru tīkla ierīkošanai, tostarp pienākumu mobilo tīklu sakaru operatoriem dalīties ar vietu savos mastos un torņos citu operatoru iekārtu uzstādīšanai. Šajā sakarā tiks paplašinātas Regulatora funkcijas strīdu (domstarpību) izskatīšanai ne tikai starp elektronisko sakaru komersantiem, bet arī starp elektronisko sakaru komersantiem un citu tīklu operatoriem (īpašniekiem). Vienlaikus ar grozījumiem Civilprocesa likumā par Regulatora lēmumu piespiedu izpildi stāsies spēkā Regulatora Domstarpību izskatīšanas maksāšanas noteikumi.

Elektronisko sakaru regulēšanas pamatmērķis ir sabalansēt lietotāju un patērētāju labumu izvēles, cenas un pakalpojumu kvalitātes ziņā, veicinot konkurenci un racionālu resursu izmantošanu pakalpojumu sniegšanai. Pakalpojumu lietotāju labums tiek sabalansēts, ja elektronisko sakaru komersanti savstarpēji brīvi un efektīvi konkurē ar godīgām metodēm (pakalpojumiem, to kvalitāti, īpašībām, cenām) par katru lietotāju.

Lai noskaidrotu, vai brīvai konkurencei starp komersantiem nav šķēršļu vai ierobežojumu, Regulators analizē konkurences apstākļus elektronisko sakaru pakalpojumu tirgos. Analizējot elektronisko sakaru tirgus, Regulators balstās uz tirgus analīzes koncepciju, kurā norādīti ieteikumi, kā veikt tirgus definīciju, analīzi un saistību piemērošanu.

2016. gadā tika pieņemti gala lēmumi par saistību piemērošanu un saistību atcelšanu vairumtirdzniecības līmeņa savienojumu pabeigšanas fiksētā vietā individuālos publiskos telefonu tīklos tirgū jeb tirgū Nr. 1. Tirgus analīzes rezultātā tika konstatēts, ka astoņi komersanti vairs nav tirgus Nr. 1 dalībnieki, tādēļ tiem tika atceltas visas līdz tam piemērotās saistības. Viens komersants – SIA „SanCom” – tika atzīts par komersantu ar būtisku ietekmi tirgū Nr. 1 un tam tika noteiktas caurredzamības, tarifu regulēšanas un piekļuves saistības. 2016. gadā tika arī pabeigta savienojuma sākšanas publiskā telefonu tīklā, ko nodrošina fiksētā vietā, tirgus analīze (tirgus Nr. 2 (2007. gada ieteikums)). Pēc tirgus analīzes tika veikta nacionālā konsultācija ar tirgus dalībniekiem; Regulators konsultējās arī ar EK, Eiropas Elektronisko komunikāciju regulatoru iestādi (BEREC) un citu ES valstu regulatoriem par tirgus Nr. 2 analīzi un saistībām, līdz visbeidzot 25. augustā tika pieņemts gala lēmums par visu saistību atcelšanu vienīgajam komersantam ar būtisku ietekmi šajā tirgū – SIA „Lattelecom”.

Vēl 2016. gadā tika veikta divu mazumtirdzniecības balss telefonijas tirgu analīze. Tika analizēts fiziskām personām publiski pieejamu vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā, tirgus un juridiskām personām publiski pieejamu vietējās vai iekšzemes balss telefonijas pakalpojumu, kas nodrošināti fiksētā vietā, tirgus. Šie tirgi ES 2003. gada rekomendācijā bija minēti attiecīgi kā tirgus Nr. 3 un tirgus Nr. 5. Ņemot vērā Regulatora secinājumus par fiksētās balss telefonijas pakalpojumu aizstājamību ar mobilās balss telefonijas pakalpojumiem, 2016. gadā Regulators, analizējot šos tirgus, secināja, ka arī šajos tirgos vairs nevar konstatēt nevienu komersantu ar būtisku ietekmi tirgū. Tā rezultātā tika atceltas visas saistības, kas bija piemērotas vienīgajam komersantam ar būtisku ietekmi šajos tirgos – SIA „Lattelecom”.

9.4. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODOLOĢIJA, TARIFU IZMAIŅAS

Regulators regulē starpsavienojumu un piekļuves (vairumtirdzniecības) tarifus, kā arī galalietotāju (mazumtirdzniecības) tarifus. Lēmumu par tarifu regulēšanu Regulators pieņem tirgus analīzes rezultātā, ja konstatē, ka tirgū nepastāv efektīva konkurence.

Regulators arī uzrauga viesabonēšanas tarifu piemērošanu. Regulators nodrošina, ka elektronisko sakaru komersanti savstarpējos norēķinos par numura saglabāšanas pakalpojuma nodrošināšanu piemēro izmaksām tuvinātus tarifus.

2016. gada 10. martā Regulators apstiprināja Pietiekamas pakalpojumu cenu starpības aprēķināšanas metodiku elektronisko sakaru nozarē. Metodika nosaka, kā Regulators aprēķina elektronisko sakaru pakalpojumu mazumtirdzniecības cenu un vairumtirdzniecības infrastruktūras piekļuves pakalpojumu cenu starpību un komersantu iesniedzamo informāciju Cenu starpības testa veikšanai. Saistība ievērot metodiku patlaban ir noteikta tikai SIA „Lattelecom”. Regulators Cenu starpības testa rezultātus izmantos vairumtirdzniecības piekļuves pakalpojumu tarifu regulēšanai Elektronisko sakaru likuma 42. panta trešajā daļā noteiktajā kārtībā.

Lai aizstāvētu galalietotāju intereses un veicinātu elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju attīstību un konkurētspēju, Regulators no 2016. gada 1. jūlija atcēla savienojuma pabeigšanas tarifu augšējās robežas piemērošanu savienojumiem, kas saņemti no valstīm ārpus Eiropas Ekonomiskās zonas. Savienojumiem, kas sākti Latvijā vai kādā no Eiropas ekonomiskās zonas valstīm, komersanti turpina piemērot tarifus, kas nepārsniedz iepriekš noteiktās savienojuma pabeigšanas tarifu augšējās robežas.

9.5. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes rādītāju ziņā Latvija ir Eiropas līderu vidū. Regulators kopš tā izveidošanas 2001. gadā ir nodrošinājis pastāvīgus balss telefonijas un vēlāk arī interneta piekļuves pakalpojumu kvalitātes mērījumus lielākajiem tirgus dalībniekiem, pieprasot regulāri deklarēt sniegto pakalpojumu kvalitāti arī pārējiem tirgus dalībniekiem. Regulators ir ieguldījis lielus resursus kvalitātes mērīšanas tehnisko līdzekļu un mērīšanas metodiku attīstībā.

Latvijā kopš 2003. gada universālo elektronisko sakaru pakalpojumu atbilstoši Regulatora lēmumam sniedz SIA „Lattelecom”, kam ir piemērotas vairākas UP saistības un pakalpojumu kvalitātes prasības ar konkrētiem parametriem. Pakalpojumu kvalitātes parametri un to vērtības ir noteiktas tādiem UP ietilpstošajiem elektronisko sakaru pakalpojumiem kā balss telefonijas pakalpojums fiksētajā telefonu tīklā, bojājumu pieteikumu pieņemšanas dienesta 178 pakalpojums, kā arī visaptveroša telefona uzziņu dienesta 1188 pakalpojums.

Balss telefonijas pakalpojuma kvalitāte

Pakalpojumu kvalitātes parametru mērījumus veic gan Regulators, gan komersanti atbilstoši Elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes prasību, kvalitātes pārskatu iesniegšanas un publiskošanas noteikumos paredzētajiem elektronisko sakaru pakalpojumu kvalitātes prasību nosacījumiem.

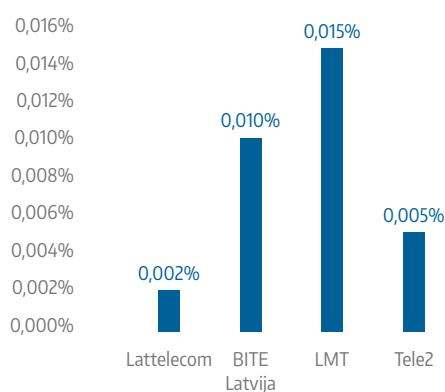
Balss telefonijas pakalpojuma kvalitātes parametru mērījumos elektronisko sakaru tīklā Regulators vērtē tādus parametrus kā nesekmīgo savienojumu koeficients, vidējais savienošanas laiks un vidējā runas pārraides kvalitāte.

Apkopojot 2016. gada iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma mērījumu rezultātus SIA „Lattelecom” elektronisko sakaru tīklā, vērojams, ka visi parametru rādītāji ir saglabājušies nemainīgi labā kvalitātē.

Vienlaikus novērots, ka nesekmīgo savienojumu koeficienta vērtība (0,002%) 2016. gadā saglabājusies līdzvērtīgi 2015. gada rādītājiem. Kopumā mērījumu rezultāti SIA „Lattelecom” elektronisko sakaru tīklā liecina, ka nesekmīgo savienojumu koeficienta vērtība pēdējo triju gadu laikā nav pārsniegusi 0,02% vērtību, tādējādi nodrošinot, ka lietotājs neizjūt traucējošu efektu, lietojot pakalpojumu.

Izvērtējot SIA „BITE Latvija”, SIA „Latvijas Mobilais telefons” (SIA „LMT”) un SIA „Tele2” iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma kvalitātes parametru mērījumu rezultātus, secināts, ka kopumā tie vērtējami kā ļoti labi vietās, kur ir nodrošināts stabils mobilā elektronisko sakaru tīkla pārklājums. Operatoru mobilajos elektronisko sakaru tīklos savstarpējā salīdzinājumā vērojamas vien nelielas atšķirības iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma kvalitātes rādītāju nodrošināšanā, kas liecina par līdzvērtīgu pakalpojuma kvalitātes līmeni SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” sniegtajam iekšzemes balss telefonijas pakalpojumam.

Nesekmīgo savienojumu koeficients (%)



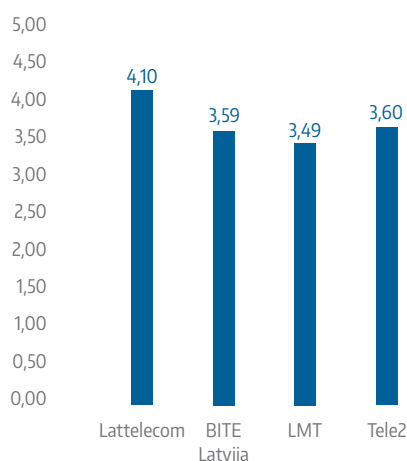
Izvērtējot runas pārraides kvalitāti SIA „Lattelecom” elektronisko sakaru tīklā, secināms, ka 2016. gadā iekšzemes balss pakalpojuma kvalitāte ir saglabājusies stabilā un nemainīgi labā līmenī, nodrošinot ļoti labu dzirdamību bez uztveramiem kropļojumiem.

Attiecībā uz kvalitātes rādītāju skaidrojumu jāpiemin, ka runas pārraides kvalitātes pasliktināšanos lietotājs izjūt, ja dzirdamība sasniedz 2,5 ballu vērtējuma līmeni vai zemāku. Tādā gadījumā sarunāšanās ir apgrūtināta, piemēram, labi dzirdamas fona skaņas, akustiski traucējumi vai sarunas pārrāvumi.

Analizējot SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma runas pārraides kvalitātes rādītājus, secināms, ka visi mobilo elektronisko sakaru tīklu operatori nodrošina līdzvērtīgu pakalpojuma kvalitāti, turklāt ļoti labā līmenī. Mērījumos novērtētā runas pārraides kvalitātes vērtība liecina par nevainojamu dzirdamību un sarunas uztveramību visu triju komersantu tīklos.

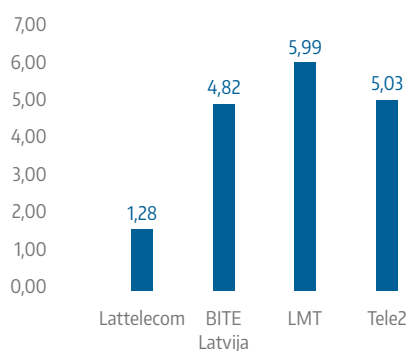
Analizējot mērījumu rezultātus triju gadu periodā, secināms, ka runas pārraides kvalitāte katru gadu turpina uzlaboties, turklāt šāda tendence ir vērojama visu četru operatoru elektronisko sakaru tīklos.

Vidējā runas pārraides kvalitāte (balles)



Analizējot iekšzemes balss telefonijas pakalpojuma savienošanas laika rādītājus ilgstošākā laika periodā un salīdzinot rādītāju izmaiņas pēdējos trīs gados, vērojama kvalitātes rādītāju saglabāšanās nemainīgā līmenī. SIA „Lattelecom” fiksētā elektronisko sakaru tīklā tiek nodrošināts daudz īsāks savienošanās laiks nekā mobilos elektronisko sakaru tīklos, kas ir skaidrojams ar tīklu tehnoloģiskām atšķirībām un ir tipiski šādiem tīkliem.

Vidējais savienošanas laiks (sekundes)



Interneta pakalpojuma kvalitāte

Interneta pakalpojuma kvalitātes mērījumos Regulators nosaka tādus parametrus kā pieslēguma ātrums (lejupielādes un augšupielādes), latentums, trīce un pakešu zuduma koeficients. 2016. gadā mērījumi veikti 405 brīvi izvēlētās ģeogrāfiskās vietās, iespējami vienmērīgi aptverot visu Latvijas teritoriju, tostarp 50 vietās Rīgā. Pēc iedzīvotāju skaita lielākajās 20 Latvijas pilsētās mērījumu skaits tika izvēlēts proporcionāli iedzīvotāju skaitam.

2016. gadā SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” turpināja attīstīt iepriekšējos gados ieviesto 4G datu pārraides tehnoloģiju un paplašināt mobilo elektronisko sakaru tīklu pārklājumu, līdz ar to nodrošinot 4G datu pārraides tehnoloģijas pieejamību lielā daļā Latvijas teritorijas.

2016. gadā joprojām mērījumu laikā fiksētas atsevišķas vietas, kurās ir pieejams tikai 2G tehnoloģijas pārklājums, kā arī ir vietas, kur mobilā elektroniskā sakaru tīkla pārklājums nav pieejams. Tomēr, izvērtējot mērījumu rezultātus, secināts, ka katru gadu šādu vietu skaits samazinās, un 2016. gadā nav fiksēta neviena vieta, kurā nebūtu pieejams vismaz viena operatora moblais elektronisko sakaru tīkls.

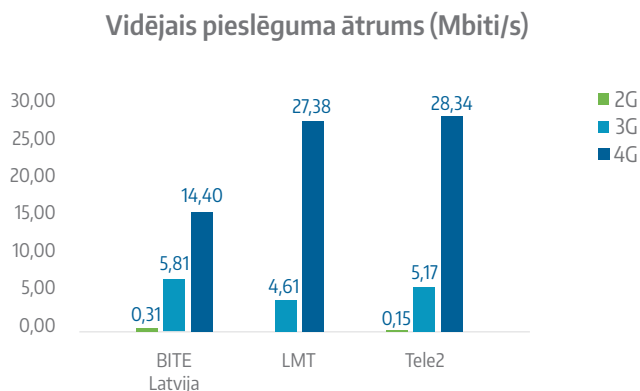
Aplūkojot SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” interneta pakalpojuma lejupielādes ātruma vidējās vērtības Latvijā kopumā, tās ir plašās robežās – no 4 līdz 55 Mbit/s:

- ▶ SIA „BITE Latvija” lejupielādes ātruma vidējās vērtības ir robežās no 4 līdz 23 Mbit/s;
- ▶ SIA „LMT” lejupielādes ātruma vidējās vērtības ir robežās no 7 līdz 43 Mbit/s;
- ▶ SIA „Tele2” lejupielādes ātruma vidējās vērtības ir robežās no 8 līdz 53 Mbit/s.

Vienlaikus 2016. gadā atsevišķās mērījumu vietās 4G tīklā fiksēts lejupielādes ātrums virs 100 Mbit/s.

AS „Telekom Baltija” sniegtā interneta pakalpojuma pieslēguma ātruma vidējās vērtības, līdzīgi kā citos gados, ir robežās vidēji no 1 līdz 6 Mbit/s.

Lejupielādes ātruma vidējās vērtības salīdzinājumā starp SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” izmantotām datu pārraides tehnoloģijām Latvijā

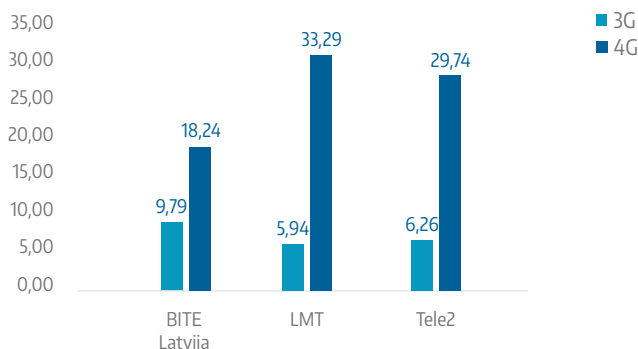


Aplūkojot SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” interneta pakalpojuma lejupielādes ātruma vidējās vērtības Rīgā, to atšķirības dažādās mērījumu vietās ir visai plašās robežās:

- ▶ SIA „BITE Latvija” lejupielādes ātruma vidējās vērtības ir robežās no 3 līdz 35 Mbit/s;
- ▶ SIA „LMT” lejupielādes ātruma vidējās vērtības ir robežās no 6 līdz 93 Mbit/s;
- ▶ SIA „Tele2” lejupielādes ātruma vidējās vērtības ir robežās no 4 līdz 111 Mbit/s.

Lejupielādes ātruma vidējās vērtības salīdzinājumā starp SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” izmantotām datu pārraides tehnoloģijām Rīgā

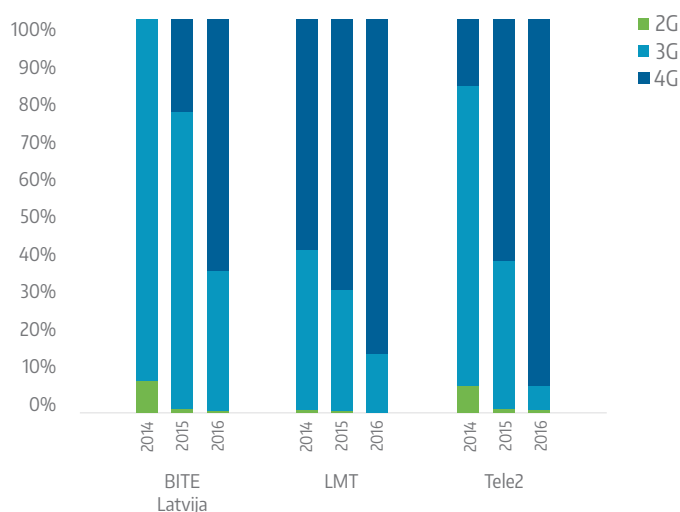
Vidējais pieslēguma ātrums (Mbit/s) Rīgā



Lai arī visu tehnoloģisko platformu nodrošināto pieslēguma ātrumu vidējās vērtības rādītājs neraksturo faktisko interneta pakalpojuma pieejamību konkrētam lietotājam, vidējie rādītāji pārskatāmi raksturo tehnoloģiju attīstību un pieejamību Latvijā kopumā.

Izvērtējot interneta pakalpojuma pieslēguma ātruma izmaiņu dinamiku trīs gadu laikā, vērojams pieslēguma ātruma vērtību pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu mērījumu datiem, 2016. gadā iezīmējot 4G tehnoloģijas attīstības turpinājumu. Lai arī joprojām dažādās Latvijas apdzīvotās vietās interneta pakalpojuma saņemšanas iespējas ir atšķirīgas, kopumā SIA „BITE Latvija”, SIA „LMT” un SIA „Tele2” vietās, kur ir stabils mobilā elektronisko sakaru tīkla pārklājums un pietiekami mobilā elektronisko sakaru tīkla resursi, interneta pakalpojumu nodrošina labā kvalitātē, turklāt sniegtā interneta pakalpojuma kvalitātes parametru vērtībām katru gadu ir vērojama tendence uzlaboties.

Lejupielādes ātruma procentuālais sadalījums pa datu pārraides tehnoloģijām pa gadiem Latvijā

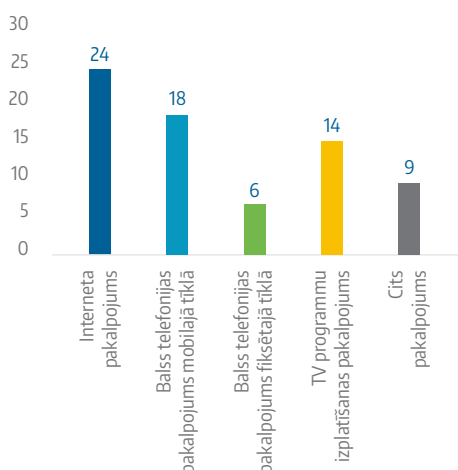


Latvijā 4G tehnoloģiju pārklājuma attīstība joprojām ir dinamiska un pārklājums aizvien tiek paplašināts, tādējādi dodot iespējas 4G tehnoloģiju iespējas izmantot plašākam lietotāju lokam. Ņemot vērā lietotāju aktivitātes interneta vidē, kā arī dažādu satura pakalpojumu un resursu pieejamību tiešsaistē, operatoriem jāattīsta un jānodrošina nemitīga lietotāju pieprasītā atbilstoša apjoma interneta pakalpojuma pieejamība, vienlaikus ievērojot atvērta interneta piekļuves principus. Šie principi noteic, ka lietotājiem interneta vidē ir tiesības piekļūt un izplatīt jebkādu likumīgu informāciju un saturu, lietot un sniegt pakalpojumus un lietojumprogrammas un izmantot galiekārtas pēc savas izvēles. Atvērta interneta principi paredz, ka visa datplūsma internetā tiek apstrādāta vienlīdzīgi, neatkarīgi no pārraidāmā satura, kā arī tā sūtītāja vai saņēmēja. Datplūsmas vienlīdzīga apstrāde nozīmē, ka pakalpojumu sniedzēji, pārraidot datus, nedrīkst dot priekšroku kādām noteiktām lietojumprogrammām vai satura sniedzēja pārraidāmajiem datiem.

Lietotāju iesniegumi, sūdzības

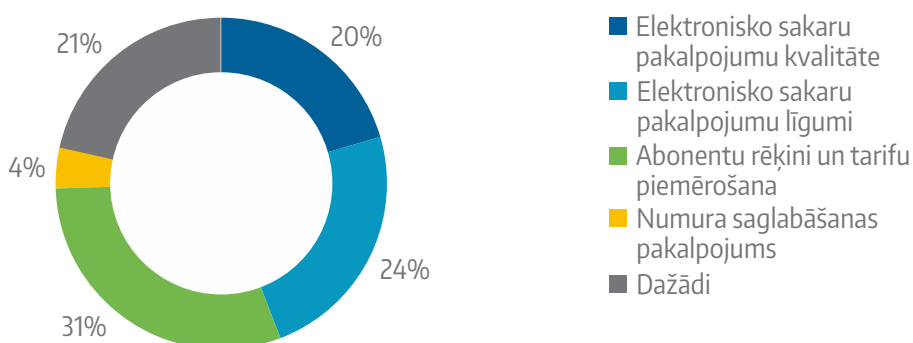
2016. gadā Regulators ir saņēmis un sniedzis atbildes uz 71 sūdzību, tostarp 24 sūdzībām par interneta pakalpojumiem, 18 sūdzībām par balss telefonijas pakalpojumiem mobilajā tīklā, 14 sūdzībām par televīzijas programmu izplatīšanas pakalpojumiem, sešām sūdzībām par balss telefonijas pakalpojumiem fiksētajā tīklā un deviņām sūdzībām par citiem jautājumiem, kas nav Regulatora kompetence.

Regulatorā saņemto sūdzību skaits pēc pakalpojuma veida 2016. gadā



Izvērtējot sūdzību iemeslus, Regulators konstatēja, ka saņemto lietotāju sūdzības galvenokārt bija par abonentu rēķiniem un tarifu piemērošanu (31%), līgumiem (24%) un pakalpojumu kvalitāti (20%). Pieaudzis to sūdzību skaits, kas kvalificējas kā dažādas (21%).

Regulatorā saņemto sūdzību procentuālais salīdzinājums pa sūdzību iemesliem 2016. gadā



2016. gadā Regulators elektronisko sakaru nozarē izskatīja divus strīdus starp galalietotāju un elektronisko sakaru komersantu. Viens strīds bija par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja veikto noslodzes datu uzskaiti izsaukumam un iesniedzējai liegto iespēju saņemt šo informāciju, lai varētu pārbaudīt rēķina pareizību. Izskatot strīdu, Regulators nolēma noraidīt galalietotāja prasījumu par to, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs nav veicis noslodzes datu uzskaiti izsaukumam un galalietotājam tika liegta iespēja saņemt šo informāciju (sarunu izdruku, kurā ir norādīts savienojuma sākuma un beigu datums un laiks), lai varētu pārbaudīt rēķina pareizību. Viens strīds bija par to, vai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs ir ievērojis normatīvo aktu prasības un informējis iesniedzēju par elektronisko sakaru tīklu, kurā tika sniegts viesabonēšanas pakalpojums. Lietotāja prasījums tika noraidīts. Regulators secināja, ka pastāvēja strīds, vai iesniegumā minētajā situācijā sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam ir saistoša Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 13. jūnija Regula (ES) Nr. 531/2012 par viesabonēšanu publiskajos mobilo sakaru tīklos Savienībā (Regula Nr. 531/2012) un vai sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam bija pienākums, ievērojot Regulas Nr. 531/2012 14. panta 1. punkta pirmajā daļā noteikto, nosūtīt individualizētu cenu pamatinformāciju par viesabonēšanas maksām, tādējādi informējot lietotāju par to, ka viesabonēšanas pakalpojums tiek nodrošināts satelītu tīklā. Izvērtējot Regulatora rīcībā esošo informāciju, Regulators secināja, ka Regula Nr. 531/2012 nav attiecināma uz konkrēto situāciju, jo izsaukums ir veikts nevis zemes publisko mobilo sakaru tīklā, bet satelītu tīklā.

9.6. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Elektronisko sakaru nozarē EK ir izvirzījusi mērķi līdz 2025. gadam ES dalībvalstīs izveidot priekšnoteikumus tā sauktajai gigabitu sabiedrības attīstībai, piedāvājot vairākus priekšlikumus regulēšanas ietvara izmaiņām un ietverot tās jaunā direktīvā „Eiropas elektronisko sakaru kodekss”. Direktīvas priekšlikumu detalizēta apspriešana notiks 2017. gada laikā, paredzot to saskaņotu ieviešanu dalībvalstīs no 2018. gada. Priekšlikumu kontekstā tiek aktualizēti arī valstu regulējošo iestāžu uzdevumi un funkcijas. Paralēli tam 2017. gads ir pirmais gads, kad regulatoriem jāsāk nodrošināt tīklu neitralitātes prasību ievērošana nacionālajos elektronisko sakaru pakalpojumu tīklos, kā arī jāveic jauna starptautiskās viesabonēšanas regulējuma ieviešanas mobilo elektronisko sakaru pakalpojumu tīklos uzraudzība, kas paredz paaugstinātu cenu piemērošanas atcelšanu mobilās telefonijas pakalpojumu lietotājiem, atrodoties ārvalstīs ES teritorijā. Regulators arī turpinās prasību izstrādi un piemērošanu piekļuvei elektronisko sakaru operatoru publisko tīklu infrastruktūrai.

Vienlaikus jāuzsver Regulatora iesāktais darbs pie komersantu Informācijas ievades un apstrādes sistēmas (IIAS) ieviešanas. IIAS uzlabos komunikāciju ar komersantiem, jo turpmāk komersanti atskaites un citu nepieciešamo informāciju Regulatoram varēs iesniegt elektroniski



10.1. ELEKTRONISKO SAKARU NOZARE

Lai sabiedriskie pakalpojumi būtu pieejami ikvienam, tostarp maznodrošinātiem un reti apdzīvotu reģionu lietotājiem, viens no valsts politikas nozīmīgākajiem instrumentiem ir universālais pakalpojums. Savā būtībā universālais pakalpojums ir garantēta iespēja ikvienam nepārtraukti un uz nediskriminējošiem noteikumiem saņemt definētu sabiedrisko pakalpojumu kopu noteiktā kvalitātē par sociāli pieņemamu cenu.

Universālā pakalpojuma koncepts elektronisko sakaru nozarē ir vēsturiski senākais un tāpēc arī attīstītākais. Ar to saprot minimālo noteiktas kvalitātes elektronisko sakaru pakalpojumu apjomu, kas par pieņemamu cenu ir pieejams visiem esošajiem un potenciālajiem lietotājiem neatkarīgi no to ģeogrāfiskās atrašanās vietas.

Regulators jau kopš 2003. gada ir uzdevis šo funkciju pildīt SIA „Lattelecom”. 2016. gadā operatoram ir saglabātas vairākas universālā pakalpojuma saistības un pakalpojumu kvalitātes prasības ar konkrētiem parametriem. Atbilstoši normatīviem 2016. gadā Regulators pēc iesniegtās informācijas analīzes apstiprināja, ka 2015. gadā universālā pakalpojuma saistību nodrošināšana ir radījusi 267 612 EUR zaudējumus, kuri kompensējami no valsts budžeta.

Regulators 2016. gadā veica universālā pakalpojuma kvalitātes parametru mērījumus.

10.2. PASTA NOZARE

Pasta nozarē universālā pakalpojuma sniegšanas saistības ir piemērotas vēsturiskajam pasta operatoram VAS „Latvijas Pasts”. Tas nozīmē, ka universālā pakalpojuma ietvaros VAS „Latvijas Pasts” pienākums ir nogādāt vēstules un pasta pakas uz jebkuru adresi Latvijā par Regulatora noteiktajiem tarifiem.

Pasta nozarē universālā pakalpojuma sniegšanas saistības ir piemērotas vēsturiskajam pasta operatoram VAS „Latvijas Pasts”. Tas nozīmē, ka universālā pakalpojuma ietvaros VAS „Latvijas Pasts” pienākums ir nogādāt vēstules un pasta pakas uz jebkuru adresi Latvijā par Regulatora noteiktajiem tarifiem.

UP saistībās iekļaujamo iekšzemes un pārrobežu pasta paku svars, izņemot no citām ES valstīm saņemtās, ir noteikts līdz 10 kilogramiem. Atbilstoši Regulatora noteiktajām UP kvalitātes prasībām VAS „Latvijas Pasts” nodrošināja 618 pasta pakalpojumu sniegšanas vietas un 1068 vēstuļu kastītes. UP ietvaros nosūtīto vēstuļu korespondences skaits – 38,7 milj. sūtījumu, nosūtīto pasta paku skaits – 150 tūkst.

Pasta UP nosacījumu izpildes kontrolei Regulators veica vispopulārākā pasta sūtījumu veida – B klases vienkāršo vēstuļu pārsūtīšanas – laika mērījumus, izmantojot kontroles vēstuļu nosūtīšanu. Saskaņā ar kvalitātes prasībām trešajā darbadienā pēc vēstules nodošanas pasta piekļuves punktā vai vēstuļu kastītē adresātiem jāpiegādā vismaz 98% no visām vēstulēm. Pārsūtot 1000 vēstuļu dažādos maršrutos, trešajā darbadienā bija piegādāti 99,5% vēstuļu no visām, kas liecina par teicamu kvalitāti.





Regulators pasta nozarē regulē tradicionālos pasta pakalpojumus, kurjerpasta pakalpojumus, eksprespasta pakalpojumus un abonēto preses izdevumu piegādes pakalpojumus. Regulatora uzdevums ir uzraudzīt pasta pakalpojumu sniegšanu, jo īpaši universālo pasta pakalpojumu, kā arī rūpēties par konkurences veicināšanu nozarē un klientu interešu aizstāvību.

11.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Komersantam ir tiesības sākt sniegt pasta pakalpojumus, ja tas ir nosūtījis vai personiski iesniedzis Regulatoram reģistrācijas paziņojumu. Regulators veido un uztur Pasta komersantu reģistru un nodrošina tā publisku pieejamību.

Regulators 2016. gadā veica universālā pasta pakalpojuma kvalitātes prasību pārbaudes 22 VAS „Latvijas Pasts” pasta pakalpojumu sniegšanas vietās. Pārbaudes gaitā tika pārbaudīta pasta pakalpojumu sniegšanas vietās pieejamā informācija par universālā pasta pakalpojuma klāstu un tarifiem, kā arī informācija par darba laiku. Pārbaudēs pārkāpumi netika konstatēti.

2016. gadā Regulators ir izskatījis piecas administratīvo pārkāpumu lietas par informācijas nesniegšanu Regulatoram un vispārējās atļaujas noteikumu neievērošanu.

11.2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

Lai realizētu sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu pasta nozarē, Regulators saskaņā ar ES direktīvu prasībām un izmaiņām Latvijas likumos savas kompetences ietvaros patstāvīgi pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus.

2016. gada 29. novembrī stājās spēkā grozījumi Pasta likumā par pasta komersantu reģistrēšanu. Pasta likumā tika iekļauti kritēriji, ar kādiem Regulatoram ir jāatsaka komersanta reģistrācija un iekļaušana Pasta komersantu reģistrā, piemēram, komersantam ir nodokļu parāds, ir sākts maksātnespējas process. Pasta likumā ir arī iekļauti kritēriji, ar kuriem Regulators pasta komersantu izslēdz no Pasta komersantu reģistra, piemēram, pasta komersants 12 mēnešu laikā no dienas, kad tas reģistrēts Pasta komersantu reģistrā, nav sācis sniegt pasta pakalpojumu. Lai nodrošinātu, ka pasta komersanti savā darbībā ievēro nodokļu un muitas likumus, Pasta likumā ir noteikts, ka Regulators izdara ierakstu Pasta komersantu reģistrā par to, ka pasta komersantam uz trīs gadiem atņemtas tiesības sniegt pasta pakalpojumus, pamatojoties uz Valsts ieņēmumu dienesta iesniegto paziņojumu, ka pasta komersants atkārtoti gada laikā sodīts par ar akcīzes nodokli apliekamo preču aprites noteikumu neievērošanu vai kontrabandas veikšanu.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Regulators ir attiecīgi izstrādājis un pieņēmis Noteikumus par pasta komersantu reģistrāciju.

11.3. KONKURENCES SEKMĒŠANA

Lai gan Latvijā universālo pasta pakalpojumu sniedz VAS „Latvijas Pasts”, Regulatora uzdevums ir rūpēties par konkurences veicināšanu nozarē un klientu interešu aizstāvību.

2016. gadā, balstoties uz savstarpēji brīvprātīgu vienošanos, netika izmantota Pasta likumā paredzētā iespēja pasta komersantiem, savstarpēji vienojoties, par samaksu izmantot citam pasta komersantam piederošu pasta tīklu vai tīkla elementus.

Eiropas vienotā pasta paku tirgus izveidē galvenais akcents 2016. gadā bija Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas par pārrobežu paku piegādes pakalpojumiem izstrādē. Regulatora pārstāvji aktīvi piedalījās EK veidotajās darba un projektu grupās Regulas projekta izveidē.

11.4. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODOLOĢIJA, TARIFU IZMAIŅAS

Pakalpojumu tarifu pasta nozarē nosaka pasta komersants, bet universālā pasta pakalpojuma tarifu apstiprina Regulators.

Universālā pasta pakalpojuma tarifi apstiprināti 2008. gadā.

Iekšzemes pasta paku sūtījumu tarifi ¹⁹

Pasta sūtījuma veids	Tarifs, EUR
B klases iekšzemes pasta paku sūtījums svarā līdz 1 kg	2,99
B klases iekšzemes pasta paku sūtījums svarā no 1 līdz 3 kg	3,54
B klases iekšzemes pasta paku sūtījums svarā no 3 līdz 5 kg	4,10
B klases iekšzemes pasta paku sūtījums svarā no 5 līdz 10 kg	5,73
B klases iekšzemes pasta paku sūtījums svarā no 10 līdz 15 kg	8,48
B klases iekšzemes pasta paku sūtījums svarā no 15 līdz 20 k	11,23

11.5. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Pasta pakalpojumu sniedzējam ir pienākums nodrošināt pasta pakalpojumu lietotājiem nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus. Pakalpojumu sniegšanas prasības pasta nozarē reglamentē likumi, MK noteikumi un Regulatora noteikumi.

Pasta nozarē 2016. gadā Regulators saņēma un izskatīja 27 sūdzības par pasta pakalpojumu sniedzējiem. Par universālā pasta pakalpojuma sniedzēja VAS „Latvijas Pasts” sniegtajiem pakalpojumiem saņemtas 15 sūdzības. Sūdzību galvenie iemesli ir iekšzemes un pārrobežu vēstuļu korespondences sūtījumu, galvenokārt sīkpaku, un pasta paku piegāde, piegādes aizkavēšanās un nepareizas (nepilnīgas) adreses norādīšana, kā arī reģistrētu (ierakstītu) iekšzemes vēstuļu korespondences sūtījumu piegāde adresātam.

2016. gadā Regulators ir izskatījis vienu strīdu starp lietotāju un pasta komersantu par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja rīcības, nosūtot sabiedriskā pakalpojuma lietotāja sūtījumu, atbilstību pasta nozares speciālajiem normatīvajiem aktiem. Izskatot strīdu, Regulators secināja, ka pasta komersants nodrošina publiski pieejamu informāciju par sniegto pasta pakalpojumu tarifiem un pasta sūtījumu piegādes nosacījumiem, tostarp pasta sūtījumu iepakojšanas nosacījumiem, un nodrošina pasta pakalpojumu lietotāju sūdzību izskatīšanu. Savukārt lietotājs nebija ievērojis pasta komersanta iepakojšanas pamācībā noteiktos pasta sūtījuma iepakojšanas nosacījumus – nebija izvēlējis atbilstošu pasta sūtījuma iepakojumu. Ņemot vērā iepriekš minēto, lietotājas prasījums tika noraidīts, jo netika konstatēta pasta komersanta rīcības neatbilstība pasta nozares speciālajiem normatīvajiem aktiem, nosūtot lietotājas pasta sūtījumu.

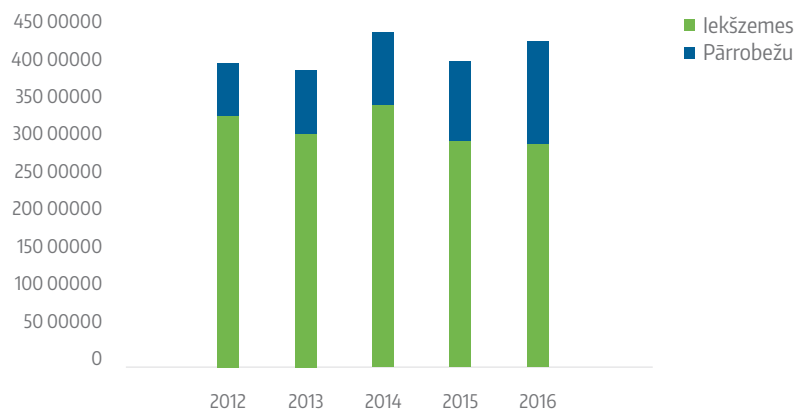
¹⁹ Apstiprināti ar Regulatora padomes 29.11.2010. lēmumu Nr. 525.

11.6. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

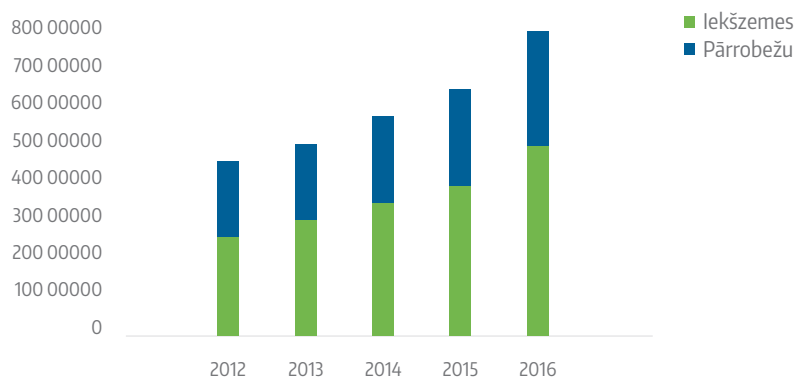
No 2017. gada sagaidāmi jauni pienākumi pasta nozares regulēšanā saistībā ar regulas par pārrobežu paku piegādes pakalpojumiem pieņemšanu ES. Eiropas pasta regulatoru grupā ERGP ir izstrādāta ES valstu regulatoru darbības vidēja termiņa (2017.–2019. gads) stratēģija, kas paredz veicināt ilgtspējīgu universālā pasta pakalpojuma sniegšanu, sekmēt ES vienotā pasta tirgus konkurētspēju un nodrošināt pakalpojumu lietotāju aizsardzību, tostarp pasta pakalpojumu kvalitātes uzraudzību.

Pasta nozarē jāpilnveido pasta paku tirgus regulatīvā uzraudzība, kā arī jāattīsta konkurence vēstuļu pakalpojumu tirgos, veicinot piekļuvi universālā pasta pakalpojuma sniedzēja pasta tīklam.

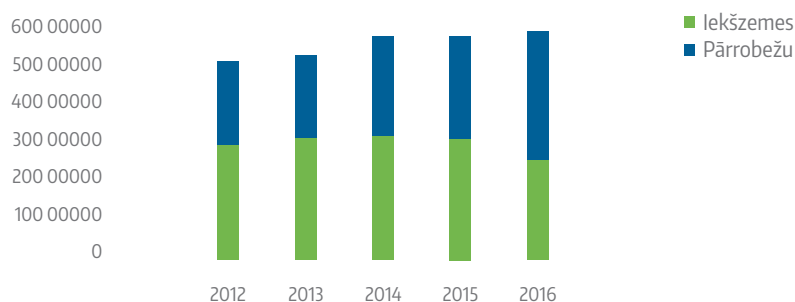
Vēstuļu korespondences sūtījumi



Pasta paku sūtījumi



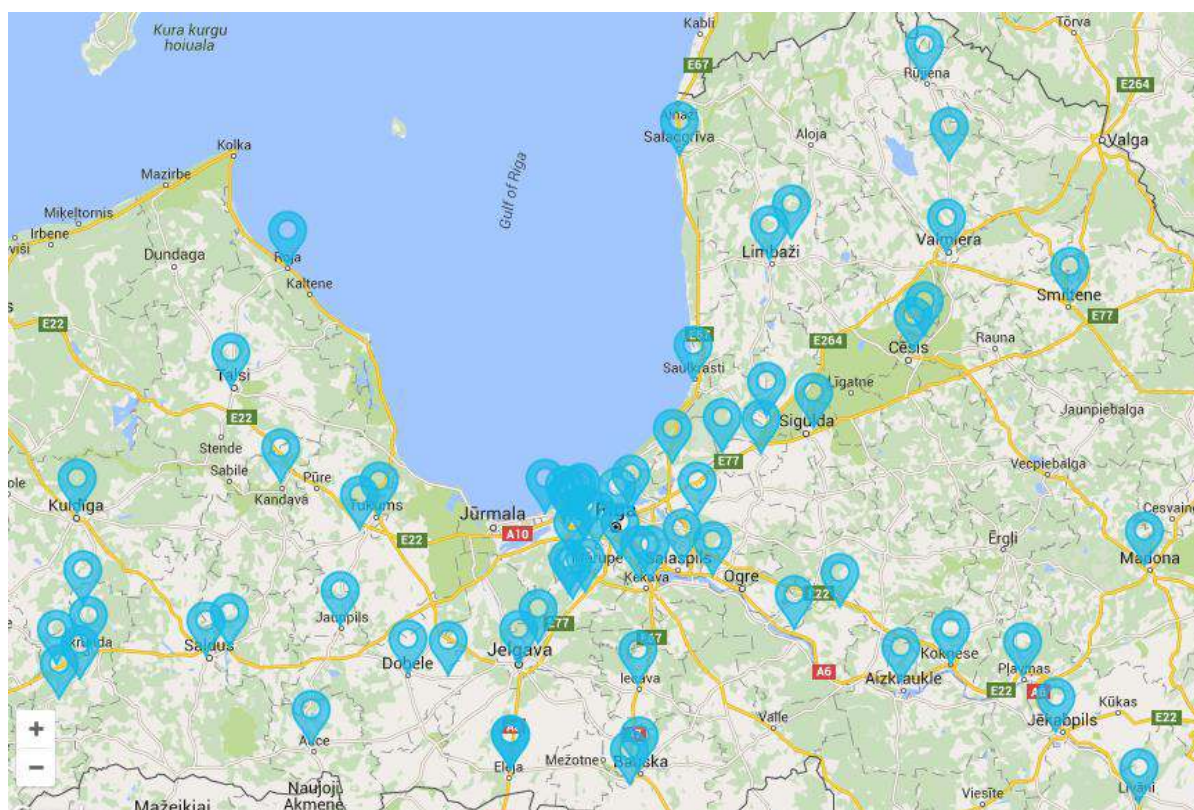
Eksprespasta un kurjerpasta sūtījumi





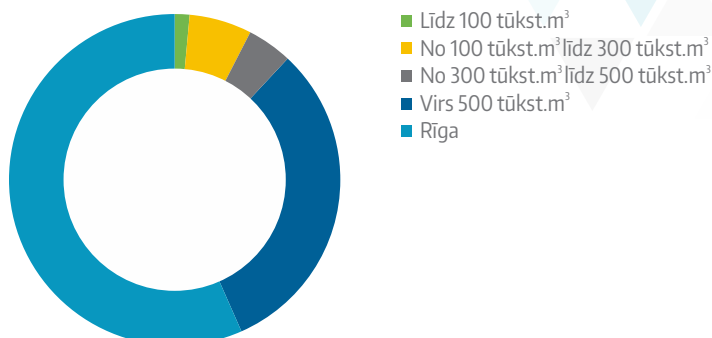
Regulatora pienākumos ūdenssaimniecības nozarē ietilpst komersantu sniegto ūdensapgādes pakalpojumu (ūdens ieguve un sagatavošana; ūdens piegāde) regulēšana un kanalizācijas pakalpojumu (notekūdeņu savākšana un novadīšana; notekūdeņu attīrīšana) regulēšana, ja komersanta sniegto sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu apjoms vismaz vienā no minētajiem četriem sabiedriskā pakalpojuma veidiem pārsniedz 100 000 m³ gadā.

Lai arī ūdenssaimniecības nozarē Latvijā darbojas vairāk nekā 140 komersantu (gan regulējami, gan neregulējami), tie nekonkurē savā starpā, jo katrs darbojas citā teritorijā. Saskaņā ar Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumu neregulējamos ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējus uzrauga pašvaldības, kuras ar šiem komersantiem ir noslēgušas līgumus par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu savā administratīvajā teritorijā.



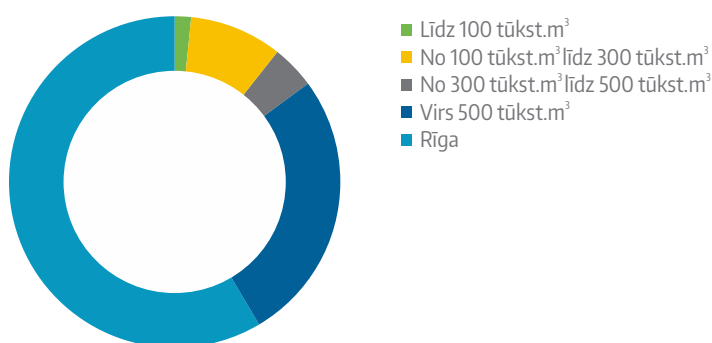
Regulējamos ūdenssaimniecības komersantus var iedalīt četrās grupās pēc sniegto ūdenssaimniecības pakalpojumu apjoma.

Lietotājiem piegādātā ūdens daudzums (m³/gadā)



Ūdensapgādē lietotājiem ūdeni līdz 100 tūkst.m³ gadā piegādā deviņi komersanti ²⁰, no 100 tūkst.m³ līdz 300 tūkst.m³ – 30 komersanti, no 300 tūkst.m³ līdz 500 tūkst.m³ – deviņi komersanti, virs 500 tūkst.m³ – 17 komersanti.

No lietotājiem savākto notekūdeņu daudzums (m³/gadā)



No lietotājiem savākto notekūdeņu apjoma dalījums ir līdzīgs. Līdz 100 tūkst.m³ gadā notekūdeņus savāc 15 komersanti, no 100 tūkst.m³ līdz 300 tūkst.m³ – 30 komersanti, no 300 tūkst.m³ līdz 500 tūkst.m³ – seši komersanti, virs 500 tūkst.m³ – 14 komersanti. Gan ūdensapgādē, gan kanalizācijā vairāk nekā puse no regulētajiem ūdenssaimniecības pakalpojumiem tiek sniegti Rīgā un tās apkārtnē, jo Rīgā ir lielākā lietotāju koncentrācija Latvijā.

²⁰ Saskaņā ar Ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma prasībām Regulators regulē komersanta sniegtos sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumus visos sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu veidos, ja komersanta sniegto sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu apjoms vismaz vienā veidā pārsniedz 100 tūkst.m³ gadā.

12.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Lai sniegtu ūdenssaimniecības pakalpojumus, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam ir jābūt reģistrētam Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā un nepieciešams Regulatora apstiprināts ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifs.

2016. gada 31. decembrī Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā kopumā bija reģistrēti 65 ūdenssaimniecības komersanti. 2016. gadā saistībā ar sniegto sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu apjomu neatbilstību MK noteikumos Nr. 1227 „Noteikumi par regulējamiem sabiedrisko pakalpojumu veidiem” paredzētajam regulēšanas sliekšnim no reģistra izslēgti divi komersanti, bet jauni ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēji 2016. gadā nav reģistrēti. Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju reģistrā veikti 11 grozījumi, kas pamatā bija saistīti ar ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas teritorijas paplašināšanu esošajiem komersantiem – astoņos gadījumos.

2016. gadā Regulators veica detalizētu visu reģistrēto ūdenssaimniecības nozares komersantu iesniegto atskaišu analīzi par regulēto ūdenssaimniecības darbību 2015. gadā. Atskaite tika paplašināta ar informācijas aktualizēšanu par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanā izmantotajiem tehnoloģiskajiem procesiem katrā komersanta ūdenssaimniecības sistēmā, kas dod iespēju Regulatoram labāk izprast komersanta darba specifiku un ar to saistītās izmaksas, kā arī salīdzināt komersantu darbību līdzīgās sistēmās. Astoņi ūdenssaimniecības komersanti tikai apsekoti uz vietas pakalpojumu sniegšanas vietās.

2016. gadā veikto atskaišu analīze (atskaišu dati par 2015. gadu) parāda, ka ūdenssaimniecības pakalpojumu apjoms ir samazinājies par 1%, kanalizācijas pakalpojumu apjoms – par 2%, savukārt ūdenssaimniecības inženiertīklu garums ir pieaudzis par 5%. Inženiertīklu garuma pieaugums ir saistīts gan ar ES fondu līdzfinansēto projektu realizāciju, kas saistīti ar ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu un jaunu pieslēgumu nodrošināšanu, gan to, ka pašvaldības turpina regulējamo komersantu pārraudzībā nodot ūdenssaimniecības sistēmas, kuras pirms tam apsaimniekojušas pašvaldības. Savukārt pakalpojuma apjoma samazināšanās pamatā skaidrojama ar iedzīvotāju skaita samazināšanos, kā arī taupīgāku pakalpojumu lietošanu pēc ūdens mēraparātu uzstādīšanas.

2016. gadā ūdenssaimniecības nozarē Regulators ierosināja un izbeidza vienu strīdu par ūdenssaimniecības pakalpojumu līguma noslēgšanu. Iesniedzējs atsauca iesniegumu par strīda izskatīšanu, jo sabiedrisko pakalpojumu sniedzējs piekrita sabiedrisko pakalpojumu lietotāja piedāvātajam līguma projektam.

12.2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

Ūdenssaimniecības nozare ES mērogā iezīmējas ar savu lokālo specifiku, līdz ar to arī tiesisko regulējumu nosaka normatīvo aktu pilnveide nacionālā līmenī.

2016. gada 1. janvārī stājās spēkā **Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums**. Regulators vairākus gadus sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju un citām ar ūdenssaimniecības nozari saistītām institūcijām piedalījās šā likuma izstrādē.

Regulators turpina piedalīties darba grupās un starpinstitūciju sanāksmēs par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas un lietošanas normatīvo regulējumu. Pārskata gada galvenais darbs, piedaloties normatīvā regulējuma izstrādē, bija saistīts ar atzinumu sniegšanu par MK noteikumu projektu „Noteikumi par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un lietošanu”. Minētie noteikumi stājās spēkā ar 2016. gada 1. aprīli.

12.3. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODOLOĢIJA, TARIFU IZMAIŅAS

Dažādās apdzīvotajās vietās tarifi atšķiras, un šīs atšķirības nosaka pakalpojumu sniegšanas nosacījumi – izvēlētie ūdensapgādes sistēmas tehnoloģiskie risinājumi, ūdensapgādes sistēmas kompakums un tās tehniskais stāvoklis, kā arī katras apdzīvotās vietas ģeogrāfiskās, demogrāfiskās u. c. īpatnības (reljefs, apbūve, pakalpojumu lietotāju daudzums, blīvums utt.). No šiem nosacījumiem ir atkarīgas pakalpojuma sniegšanas izmaksas, kas ir nepieciešamas, lai pakalpojumu sniegšanu varētu nodrošināt. Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu atbilstoši ekonomiski pamatotām izmaksām apstiprina Regulators.

2016. gadā ūdenssaimniecības nozarē tarifi tika apstiprināti sešiem komersantiem – kopā tika noteikti septiņi ūdensapgādes un septiņi kanalizācijas pakalpojuma tarifi (SIA „Kuldīgas ūdens” ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojuma tarifi tika apstiprināti divām teritorijām). Tarifu projektu izvērtēšana pagājušajā gadā rezultējās ar nebūtisku sākotnēji iesniegto tarifu projektu samazinājumu, salīdzinot ar sākotnēji Regulatoram apstiprināšanai iesniegto tarifu projektu.

Komersants	Darbības teritorija	Apstiprinātais gala tarifs (ietver gan ūdensapgādes tarifu, gan kanalizācijas tarifu)	Regulatora panāktais samazinājums (salīdzinājumā ar sākotnēji iesniegto tarifu projektu; gala tarifs)
SIA „Baložu komunālā saimniecība”	Baložu pilsēta, Ķekavas novadā	2,11	-0,06 EUR/m ³
SIA „Kuldīgas ūdens”	Kuldīgas pilsēta un Kurmāles pagasta Priedaines ciems Kuldīgas novadā	2,53	-0,01 EUR/m ³
SIA „Kuldīgas ūdens”	Gudenieku pagasta Basu ciems; Īvandes pagasts; Laidu pagasta Laidu, Vangas un Valtaiķu ciemi; Kabiles pagasts; Kurmāles pagasta Upīškalna ciems; Padures pagasta Deksnas, Ķīmales un Padures ciemi; Pelču, Rendas, Rumbas, Turlavas un Vārmes pagasti Kuldīgas novadā	2,14	0,00 EUR/m ³
SIA „Rēzeknes ūdens”	Rēzeknes pilsēta	1,60	-0,08 EUR/m ³
SIA „Skrundas komunālā saimniecības”	Skrundas novads	2,15	0,00 EUR/m ³
SIA „Grobiņas siltums”	Grobiņa, Robežnieku ciems un Grobiņas pagasta „Ārēs” Grobiņas novadā	1,34	-0,01 EUR/m ³
SIA „Liepājas ūdens”	Liepājas pilsēta	1,53	-0,08 EUR/m ³

Nelielais tarifu samazinājums salīdzinājumā ar sākotnēji iesniegtajiem ir skaidrojams ar to, ka rezultēties Regulatora darbs, veicot individuālas ūdenssaimniecības komersantu konsultācijas par tarifu projektu sagatavošanu, līdz ar to iesniegtajos tarifu projektos tiek pieļauts aizvien mazāk kļūdu. Arī Regulatora mājaslapā ūdenssaimniecības komersantiem ir pieejami skaidrojošie materiāli par tarifa projekta sagatavošanu un izmaksu sadalījumu atbilstoši noteiktajai tarifu aprēķināšanas metodikai.

Regulators 2016. gada 14. janvārī apstiprināja Ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku jaunā redakcijā, kura stājās spēkā 2016. gada 19. janvārī. Tarifu aprēķināšanas metodikas jaunā redakcija izstrādāta, ņemot vērā izmaiņas nozares normatīvajos aktos – jaunajā Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumā – un nozares terminoloģiju Latvijas būvnormatīvos ūdensapgādes un kanalizācijas būvēm.

Apstiprinātajos tarifos joprojām nemainīga saglabājusies attiecība starp izmaksām, kuras ir tieši saistītas ar ūdensapgādes pakalpojumu sniegšanu (77% no tarifu veidojošajām izmaksām ir tiešās izmaksas), un izmaksām, kuras tarifos ir saistītas ar ūdensapgādes pakalpojuma sniegšanas administrēšanu un atbalstu (23% no tarifu veidojošajām izmaksām ir administrēšanas un atbalsta izmaksas).

Tiešās ūdensapgādes pakalpojumu izmaksas sastāv no kapitāla izmaksām – pamatlīdzekļu nolietojuma, pamatlīdzekļu nomas maksas un ar pamatlīdzekļu izveidi saistītajiem kredītu maksājumiem – un ražošanas operatīvajām izmaksām – ražošanas personāla atalgojuma, iepirkto remonta pakalpojumu izmaksām, materiālu, transporta, elektroenerģijas un vides stāvokļa kontroles izmaksām.

Savukārt ar ūdensapgādes darbības administrēšanu un ūdensapgādes pakalpojumu sniegšanas atbalstu saistītās izmaksas sastāv no administrācijas personāla atalgojuma, transporta un elektrības izmaksām, pārējām nenožīmīgām saimnieciskās darbības izmaksām, kā arī nodokļiem.

Līdzīga aina ir vērojama arī kanalizācijas pakalpojumu tarifu izmaksās – izmaksas, kas ir tieši saistītas ar kanalizācijas pakalpojumu sniegšanu ir 81% no visām kanalizācijas tarifu veidojošajām izmaksām, bet izmaksas, kas ir saistītas ar kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas administrēšanu un atbalstu, ir 19% no visām kanalizācijas pakalpojuma tarifu veidojošajām izmaksām.

12.4. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Ūdenssaimniecības nozarē sniegto pakalpojumu kvalitātes uzraudzība un ūdens kvalitātes atbilstības normatīvo aktu prasībām kontrole ir Veselības inspekcijas kompetencē, ko nosaka MK 2003. gada 29. aprīļa noteikumi „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”. Regulators, veicot komersantu pārbaudes, pārliecinās, vai komersantam ir dzeramā ūdens monitoringa programmas, kāda ir to izpilde, vai ir noslēgti līgumi ar laboratorijām par ūdens kvalitātes pārbaudi.

2016. gadā Regulators saņēma un sniedza atbildes uz 15 iesniegumiem un sūdzībām par ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu. Regulatoram tieši tika adresētas 14 sūdzības, savukārt viena sūdzība pārsūtīta no Patērētāju tiesību aizsardzības centra. Salīdzinot ar 2015. gadu, sūdzību skaits ir būtiski samazinājies (par 25), kas ir skaidrojams ar iepriekšminēto ūdenssaimniecības nozares normatīvās vides sakārtošanu, kas samazina radušos problēmsituāciju skaitu, kā arī ar Regulatora un komersantu veiktajām lietotāju konsultācijām.

Sūdzību sadalījums	2015	2016
Pamatotas	1	2
Nepamatotas	9	3
Sniegts skaidrojums	18	4
Nav Regulatora kompetencē	13	6
Kopā:	41	15

Ūdenssaimniecības nozarē piecas no saņemtajām sūdzībām bija saistītas ar jautājumiem par pakalpojuma līgumiem. Par sagatavotajiem maksājuma dokumentiem (rēķiniem), tostarp rēķinu apkalpošanas izmaksām tiešo maksājumu gadījumā ūdenssaimniecības nozarē, ir saņemtas četras sūdzības. Par pakalpojuma tarifu piemērošanu saņemta viena sūdzība. Divas no saņemtajām sūdzībām bija saistītas ar jautājumiem par iesniegtajiem ūdenssaimniecības pakalpojumu tarifu projektiem, tostarp par iekļauto izmaksu pozīciju pamatotību. Par centralizēto ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanu saņemta viena sūdzība. Viena sūdzība saņemta par ūdenssaimniecības inženiertīklu piederību un remontu, un viena sūdzība ir saņemta par komersanta rīcību, konstatējot, ka lietotājs patvaļīgi pieslēdzies centralizētajai ūdensapgādes sistēmai, un aprēķinot maksu par patērēto ūdeni.

12.5. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

2017. gadā turpināsies Regulatora līdzdalība no Ūdenssaimniecības pakalpojumu likuma izrietošo normatīvo aktu projektu izstrādē.

Kopš 2014. gada tiek īstenots 2014.–2020. gada ES fondu plānošanas perioda darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 5.3.1. specifiskais atbalsta mērķis „Attīstīt un uzlabot ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas pakalpojumu kvalitāti un nodrošināt pieslēgšanas iespējas”. Plānotais attiecināmais finansējums ūdenssaimniecības attīstības projektiem ir 148,91 milj. EUR. Tajā skaitā Kohēzijas fonda līdzfinansējums ir 126,57 milj. EUR, kas jāapgūst līdz 2018. gada beigām. Šī specifiskā atbalsta mērķa ietvaros ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēji turpinās realizēt ūdenssaimniecības attīstības projektus, pamatā koncentrējoties uz kanalizācijas pakalpojuma pieejamības paplašināšanu, kas ir ļoti būtiski no vides aizsardzības viedokļa.

Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem ir dota iespēja piedalīties arī pārrobežu programmās Latvija–Lietuva, Latvija–Igaunija un Latvija–Krievija, kuru ietvaros var realizēt projektus ūdenssaimniecības pārvaldības, efektivitātes paaugstināšanas, piesārņojuma novēršanas, ilgtspējīgas notekūdeņu pārvaldības jomās. Vides un resursu efektivitātes izmēģinājuma un demonstrācijas projektiem ir iespējams gūt atbalstu LIFE programmas ietvaros.

Lai veicinātu jaunu lietotāju pieslēgšanos jaunizbūvētajiem inženiertīkliem, Ūdenssaimniecības pakalpojumu likums paredz netiešos stimulus pieslēgumu veidošanai, piemēram, vienošanās ar pakalpojuma sniedzēju, ka pieslēgumu var apmaksāt daļām, kā arī pašvaldības dome var lemt arī par finansējuma piešķiršanu šo darbu daļējai apmaksai no pašvaldības budžeta.



Regulators sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozarē regulē vienīgi sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos. Citas ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu organizēšanu un uzraudzību saistītās darbības ir pašvaldību kompetencē.

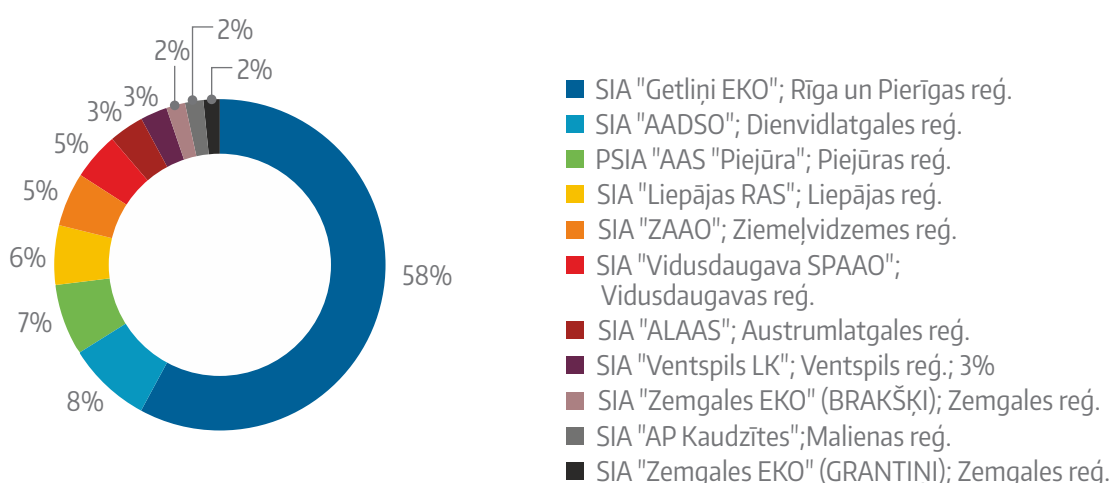
13.1. KOMERSANTU AUTORIZĀCIJA UN UZRAUDZĪBA

Lai sniegtu sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojumu, sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam ir jābūt reģistrētam Sadzīves atkritumu apglabāšanas atkritumu poligonos pakalpojuma sniedzēju reģistrā un nepieciešams Regulatora apstiprināts sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifs.

Sadzīves atkritumu apglabāšanas nozarē 2016. gadā nav reģistrēti jauni regulēti nozares komersanti. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2013.–2020. gadam nav paredzēta jaunu poligonu izveide, un 2016. gadā Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma sniedzēju reģistrā bija reģistrēti 11 poligonus apkalpojoši komersanti.

Atkritumu apglabāšanas jomā 2016. gadā Regulators veica viena sadzīves atkritumu apglabāšanas poligona pārbaudi pakalpojuma sniegšanas vietā, kurā netika konstatēti trūkumi. Pārējo komersantu darbība tika analizēta, izvērtējot komersantu katru gadu iesniedzamās atskaites.

Poligonos apglabāšanai nodotā sadzīves atkritumu apjoma sadalījums starp poligoniem rāda, ka vairāk nekā puse (apmēram 58%) atkritumu tiek nogādāti poligonā „Getliņi”, kas apkalpo Rīgas un Pierīgas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas reģionu, kurā ir vislielākā atkritumu radītāju koncentrācija Latvijā.



13.2. TIESISKAIS REGULĒJUMS

Tiesisko regulējumu atkritumu apglabāšanas jomā nosaka Atkritumu apsaimniekošanas likums, MK noteikumi un Regulatora izstrādāti normatīvie akti.

Atkritumu apglabāšanas jomā Regulators pagājušajā gadā sniedza atzinumu par likumprojektu „Grozījumi Atkritumu apsaimniekošanas likumā”, kas tika pieņemts 2016. gada 17. novembrī, kā arī sniedza divus atzinumus par precizēto MK noteikumu projektu „Grozījumi Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumos Nr. 1032 „Atkritumu poligonu ierīkošanas, atkritumu poligonu un izgāztuvju apsaimniekošanas, slēgšanas un rekultivācijas noteikumi””, kas tika pieņemti 2016. gada 13. decembrī.

2016. gada 1. janvārī stājās spēkā Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodika jaunā redakcijā. Metodika aktualizēta saistībā ar 2015. gadā pieņemtajiem grozījumiem Atkritumu apsaimniekošanas likumā, ar kuriem tika noteikts, ka tarifā par sadzīves atkritumu apglabāšanu poligonos papildus iekļauj izmaksas, kas saistītas ar bioloģiski noārdāmo atkritumu apglabājamā daudzuma samazināšanu, tostarp bioloģiski noārdāmo atkritumu reģenerāciju, un izmaksas, kas saistītas ar atkritumu poligona uzturēšanu 30 gadu periodā pēc tā slēgšanas.

Savukārt 2016. gada 17. novembrī Saeimā pieņemtie grozījumi Atkritumu apsaimniekošanas likumā, kuri stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī, noteic, ka tarifā iekļaujamās arī izmaksas pētniecības un attīstības darbībai, kas saistītas ar atkritumu poligonos apglabājamā atkritumu daudzuma samazināšanu, vienlaikus atkritumu poligona apsaimniekotājam, aprēķinot tarifu, jāsamazina tarifā par sadzīves atkritumu apglabāšanu iekļautās izmaksas par ieņēmumu daļu, kuru tas gūst kā starpību starp maksājumu par dabas resursu nodokli, kas tiek samaksāts par poligonā apglabāšanai nodoto sadzīves atkritumu daudzumu, un valsts budžetā samaksāto dabas resursu nodokli par sadzīves atkritumu apglabāšanu. Ņemot vērā grozījumus Atkritumu apsaimniekošanas likumā, Regulators 2017. gada 16. februārī apstiprināja Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķināšanas metodiku jaunā redakcijā un ir gatavs sākt visu sadzīves atkritumu poligonu tarifu pārskatīšanu, jo Atkritumu apsaimniekošanas likuma grozījumi paredz, ka sadzīves atkritumu poligonu apsaimniekotāji sagatavo un ne vēlāk kā līdz 2017. gada 31. decembrim iesniedz izskatīšanai Regulatorā jaunu tarifa projektu, kas aprēķināts, ņemot vērā izmaiņas Atkritumu apsaimniekošanas likumā.

13.3. KONKURENCES SEKMĒŠANA

Latvijā ir 11 sabiedriskā pakalpojuma sniedzēji, kuri sniedz sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojumu un kuru darbību regulē Regulators.

Regulators sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozarē regulē sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos. Sadzīves atkritumu apglabāšanas tarifs ir tikai viena daļa no kopējās maksas par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kuru apmaksā atkritumu radītājs. Savukārt saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu katru atsevišķu atkritumu apsaimniekošanas reģionu apkalpo plānā fiksēti poligoni. Līdz ar to poligoni savā starpā nekonkurē, jo apkalpo dažādu administratīvo teritoriju atkritumu radītājus.

Komersants	Pakalpojuma sniegšanas teritorija un poligona adrese	Atkritumu apsaimniekošanas reģions un apkalpotie novadi
SIA „AP Kaudzītes”	Atkritumu poligonā ”Kaudzītes”, Litenes pagastā, Gulbenes novadā	Malienas. 10 novadi: Alūksnes, Apes, Baltinavas, Balvu, Cēsaines, Gulbenes, Lubānas, Madonas (Dzelzavas, Liezēres pag.), Rugāju, Viļakas novads
SIA „Atkritumu apsaimniekošanas Dienvidlatgales starpvaldību organizācija”	Atkritumu poligonā ”Ciniši”, Demenes pagastā, Daugavpils novadā	Dienvidlatgales. Daugavpils un deviņi novadi: Aglonas, Dagdas, Daugavpils, Ilūkstes, Krāslavas, Līvānu, Preiļu, Riebiņu, Vārkavas novads

Komersants	Pakalpojuma sniegšanas teritorija un poligona adrese	Atkritumu apsaimniekošanas reģions un apkalpotie novadi
Atkritumu apsaimniekošanas biedrība "PIEJŪRA"	Atkritumu poligonā "Janvāri", Laidzes pagastā, Talsu novadā	Piejūras. Jūrmala un astoņi novadi: Dundagas, Engures, Jaunpils, Kandavas, Mērsraga, Rojas, Talsu, Tukuma novads
SIA „ALAAS”	Atkritumu poligonā "Križevņiki", "Križevņiki 2", Križevņikos, Ozolaines pagastā, Rēzeknes novadā	Austrumlagales. Rēzekne un seši novadi: Ciblas, Kārsavas, Ludzas, Rēzeknes, Viļānu, Zilupes novads
SIA „Getliņi EKO”	Atkritumu poligonā "Getliņi", Rumbulā, Stopiņu novadā	Pierīgas. 20 novadi: Ādažu, Babītes, Baldones, Carnikavas, Garkalnes, Ikšķiles, Inčukalna, Ķeguma, Ķekavas, Lielvārdes, Mālpils, Mārupes, Ogres, Olaines, Ropažu, Salaspils, Saulkrastu, Sējas, Siguldas, Stopiņu novads
SIA „Liepājas RAS”	Atkritumu poligonā "Kivītes", Grobiņas pagastā, Grobiņas novadā	Liepājas. Liepāja un 12 novadi: Aizputes, Brocēnu, Durbes, Grobiņas, Kuldīgas (Laidu, Pelču, Snēpeles, Vārmes pag.), Nīcas, Pāvilostas, Priekules, Rucavas, Saldus, Skrundas, Vaiņodes novads
PSIA „Ventspils labiekārtošanas kombināts”	Atkritumu poligonā "Pentulī", "Jaunpentulī", Vārves pagastā, Ventspils novadā	Ventspils. Ventspils un trīs novadi: Alsungas, Kuldīgas (Kuldīgas pilsēta, Ēdoles, Gudnieku, Īvandes, Kables, Kurmāres, Padures, Rendas, Rumbas, Turlavas pag.), Ventspils novads
SIA „Vidusdaugavas SPAAO”	Atkritumu poligonā "Dziļā Vāda", Mežāres pagastā, Krustpils novadā	Vidusdaugavas. Jēkabpils un 14 novadi: Aizkraukles, Aknīstes, Ērgļu, Jaunjelgavas, Jēkabpils, Kokneses, Krustpils, Madonas (Madonas pilsēta un pārējie 12 pag.), Neretas, Pļaviņu, Salas, Skrīveru, Viesītes, Varakļānu novads
SIA „ZAAO”	Atkritumu poligonā "Daibe", "Stūri", Stalbes pagastā, Pārgaujas novadā	Ziemeļvidzemes. Valmiera un 21 novads: Alojas, Amatas, Beverīnas, Burtnieku, Cēsu, Jaunpiebalgas, Kocēnu, Krimuldas, Limbažu, Līgatnes, Mazsalacas, Naukšēnu, Pārgaujas, Priekulju, Raunas, Rūjienas, Salacgrīvas, Smiltenes, Strenču, Valkas, Vecpiebalgas novads
SIA „Zemgales EKO” *	Atkritumu poligonā "Grantiņi", Codes pagastā, Bauskas novadā	Zemgales. Četri novadi: Bauskas, Iecavas, Rundāles, Vecumnieku novads
SIA „Zemgales EKO” (līdz 2016. gada 30. martam)	Atkritumu poligonā "Brakšķi" (II.kārta, 3. un 4. sektors), Līvberzes pagastā, Jelgavas novadā	Zemgales. Jelgava un pieci novadi: Auces, Dobeles, Jelgavas, Ozolnieku, Tērvetes novads
SIA „Jelgavas komunālie pakalpojumi” (no 2016. gada 1. aprīļa)	Atkritumu poligonā "Brakšķi" (II.kārta, 3. un 4. sektors), Līvberzes pagastā, Jelgavas novadā	

* pakalpojumu poligonā „Grantiņi” sniedz līdz 2016. gada 31. decembrim. No 2017. gada 1. janvāra sabiedriskā pakalpojuma sniegšanu poligonā „Grantiņi” nodrošina SIA „VIDES SERVISS”.

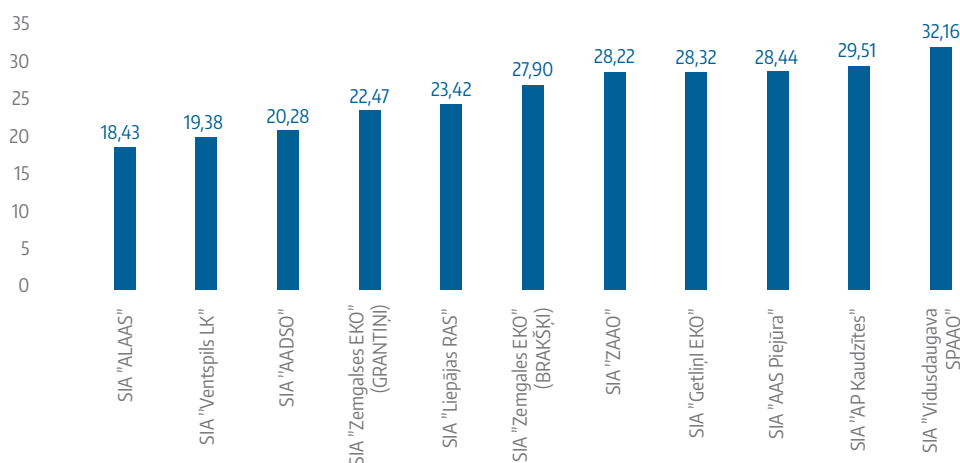
13.4. TARIFI, TARIFU APRĒĶINĀŠANAS METODOLOĢIJA, TARIFU IZMAIŅAS

Sadzīves atkritumu apglabāšanas tarifs ir viena daļa no kopējās maksas par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, kuru maksā atkritumu radītājs. Otrā daļa ir maksa par sadzīves atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, pārkraušanu un uzglabāšanu, kuru nosaka pašvaldība, pamatojoties uz līgumu, kas noslēgts starp pašvaldību un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju, kuru pašvaldība ir izvēlējusies iepirkuma konkursa kārtībā. Trešā daļa ir dabas resursu nodoklis par atkritumu apglabāšanu normatīvajos aktos noteiktajā apmērā.

2016. gadā Regulatorā tika apstiprināts SIA „Getliņi EKO” sadzīves atkritumu apglabāšanas tarifs poligonam „Getliņi” – 28,32 eiro par tonnu, bez PVN un dabas resursu nodokļa. Tarifs attiecas uz tiem komersantiem un individuālajiem atkritumu piegādātājiem, kas nodod sadzīves atkritumus apglabāšanai poligonā „Getliņi”, – Rīgas pilsētas un Pierīgas atkritumu apsaimniekošanas reģionu.

2016. gadā bija spēkā šādi Regulatora noteikti tarifi sadzīves atkritumu apglabāšanai poligonos.

2016. gadā spēkā esošie tarifi, EUR/t



Sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifu atšķirību nosaka vairāki faktori, piemēram, tas, vai poligonā jau ir vai vēl nav izveidots atkritumu priekšapstrādes centrs, kurā mehāniski no sadzīves atkritumiem tiek nošķirti organiskie atkritumi un materiāli tālākai pārstrādei, iedzīvotāju blīvums un atkritumu dalītas savākšanas sistēmas attīstība teritorijā, no kuras atkritumi tiek nogādāti uz attiecīgo poligonu, jo no tā ir atkarīgs kopējais poligonā apglabāšanai nodoto atkritumu apjoms. Tarifu atšķirībā nozīmīgas ir arī izmantotās tehnoloģijas, piemēram, infiltrāta apsaimniekošanai un biogāzes utilizācijai, kā arī tas, vai atkritumu apsaimniekošanas reģionā ir vai nav paredzētas poligona pārkraušanas stacijas.

13.5. PAKALPOJUMU LIETOTĀJU AIZSARDZĪBA

Regulators, pildot likumā noteiktās funkcijas, katru gadu apkopo informāciju par Regulatoram iesniegtajām sūdzībām, tostarp arī atkritumu apglabāšanas jomā.

Saistībā ar sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozari Regulatorā 2016. gadā ir saņemts viens elektroniskais sūtijums – sūdzība.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozarē Regulators regulē tikai sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos. Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8. panta pirmo daļu sadzīves atkritumu apsaimniekošana, izņemot sadzīves atkritumu apglabāšanu atkritumu poligonos, ir pašvaldības kompetencē.

Nelielais sūdzību skaits atkritumu apsaimniekošanas nozarē (pa vienai arī 2014. un 2015. gadā) ir saistīts ar to, ka atkritumu radītāji nav atkritumu apglabāšanas pakalpojuma poligonos tiešie lietotāji. Tiešie lietotāji ir atkritumu apsaimniekotāji. Līdz ar to visas atkritumu radītāju sūdzības tiek risinātas ar atkritumu apsaimniekotājiem pašvaldībās. 2016. gadā iesniegtais elektroniskais sūtijums-sūdzība nesaturēja Regulatora kompetences jautājumus.

13.6. NOZARES ATTĪSTĪBAS TENDENCES

Padomes 1999. gada 26. aprīļa Direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem paredz, ka līdz 2020. gadam jānodrošina, ka poligonos tiek apglabāti tikai 35% no 1995. gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma, kā arī jāsigatavo otrreizējai izmantošanai un jāpārstrādā vismaz 50% (pēc svara) māsaimniecības atkritumos un citās līdzīgās atkritumu plūsmās esošie papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumi.

Lai to realizētu, poligonos tiek ierīkotas sadzīves atkritumu mehāniskās priekšapstrādes iekārtas un bioloģiski noārdāmie atkritumi tiek atdalīti no kopējās masas, samazinot apglabājamo atkritumu daudzumu. Ar priekšapstrādes iekārtu palīdzību no nešķirotiem sadzīves atkritumiem tiek atdalīti arī otrreizēji izmantojamie materiāli, kurus tālāk var pārstrādāt vai reģenerēt, nodrošinot resursu efektīvu izmantošanu.

Komersantu veiktās investīcijas var atpelnīt tikai caur tarifiem, tāpēc tendence šajā atkritumu apsaimniekošanas nozares regulējamajā sektorā ir pastāvīgs tarifu pieaugums, lai veicinātu dalītu atkritumu vākšanu un savākto atkritumu priekšapstrādi pirms to nogādāšanas poligonos, lai samazinātu atkritumu daudzumu, kas nonāk poligonos.



Regulators, pārstāvot Latviju, sadarbojas ar citu valstu regulatoriem visās regulējamo sabiedrisko pakalpojumu nozarēs. Regulators aktīvi darbojas dažādās starptautiskās pārrobežu sadarbības organizācijās, kuru funkcijas ir saistītas ar regulēšanas normatīvās bāzes plānošanu un izstrādi, iekšējā tirgus drošu un ilgtspējīgu attīstību, kā arī dažādu regulēšanas jautājumu risināšanu starptautiskā mērogā, vienlaikus sekmējot regulatora darbību Latvijā.

Regulatoram 2016. gadā, tāpat kā iepriekšējā pārskata periodā, starptautiskās sadarbības jomā bija dažādi uzdevumi atkarībā no tirgu liberalizācijas pakāpes un nozaru specifikas, un ES vienotā tirgus ieviešanā katrā nozarē tika izstrādāti noteikti plāni, ko noteica attiecīgais ES regulēšanas ietvars.

Turklāt 2016. gadā veiksmīgi beidzās Regulatora un OECD sadarbības projekts – OECD Regulatora darbības vērtēšana (peer review) pēc īpašas metodoloģijas, ar kuru vērtē regulatoru neatkarību, nozīmi, mērķus, devumu, kā arī regulēšanas vidi, kurā darbojas Regulators, un profesionālo vērtējumu. OECD šis projekts bija vērtīgs, jo pirmo reizi ļāva padziļināti iepazīt daudzozaru regulatora darbību. Savukārt Regulatoram bija iespējams salīdzināt savu darbību ar citu OECD dalībvalstu regulatoru rādītājiem un saņemt OECD atbalstu neatkarīga regulatora darbības stiprināšanai. OECD vērtējums un rekomendācijas ir publicēti OECD ziņojumā Driving Performance at Latvia's Public Utilities Commission (2016).

14.1. ELEKTRONISKIE SAKARI

Elektronisko sakaru nozarē galvenais jautājums bija direktīvas priekšlikums par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi (kodekss), kuru publicēja 2016. gada 14. septembrī.

Regulators aktīvi iesaistījās diskusijās par kodeksā iekļautajiem priekšlikumiem BEREC un tā darba grupās, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sanāksmē ar Ziemeļvalstu operatoru līdzdalību, ikgadējā Baltijas Elektronisko sakaru un pasta regulatoru (BALTREG) sanāksmē un citur. Īpaši jāuzsver jautājumi par viesabonēšanu un tīkla neitralitāti. Turklāt BEREC 2016. gada 30. augustā pieņēma pamatnostādnes par jauno tīklu neitralitāti, kas palīdzēs regulatoriem praksē piemērot jaunās tiesību normas. Šādu pamatnostādņu izstrāde izriet no Regulas 2015/2120 par piekļuvi atvērtam internetam.

Savukārt Eiropas Sakaru komitejas Nākamās paaudzes tīklu darba grupā, kura gatavo Eiropas Sakaru komitejas pamatnostādnes šajā jomā, Regulatora pārstāvji ir galvenie dokumenta izstrādātāji.

Regulators 2016. gadā aktīvi darbojās dažādos reģionālos un divpusējos regulatoru sadarbības projektos. Pildot 2016. gadā Austrumu partnerības elektronisko sakaru regulatoru kontakttīkla (EaPeReg) priekšsēdētāja vietnieka pienākumus, Regulators vairākkārt uzstājās EaPeReg pasākumos, daloties pieredzē par būtiskiem EaPeReg darbības virzieniem, tostarp pakalpojumu kvalitāti, piekļuves tīklu regulēšanu, sūdzību izskatīšanu, lietotāju aizsardzību un citiem regulēšanas aspektiem.

Turpinot ilgstošo sadarbību Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas biroja (TAIEX) projekta ietvaros ES regulējuma ieviešanā, Regulators un Kosovas Elektronisko sakaru un pasta regulators Rīgā 2016. gada 10. novembrī parakstīja Saprašanās memorandu. Savukārt pēc EK uzaicinājuma Regulatora eksperti piedalījās Jordānijas un Melnkalnes elektronisko sakaru regulējuma vērtēšanā.

Regulators sadarbībā ar BEREC biroju 2016. gadā organizēja BEREC kontakttīkla sanāksmi, Austrumu partnerības elektronisko sakaru regulatoru kontakttīkla (EaPeReg) plenārsēdi, ikgadējo BALTREG sanāksmi, kā arī Eiropas Sakaru komitejas Tīklu un numerācijas darba grupas sanāksmi.

14.2. PASTS

Pasta nozarē Regulators piedalījās ERGP, CERP darbā un EK darba grupās, kā arī UPU kongresā, kurā notika regulatoriem būtiska diskusija par pasta sūtījumu definēšanu. Regulators aktīvi piedalījās diskusijās, tostarp BALTREG sanāksmē, par EK regulas priekšlikumu par pārrobežu paku piegādi.

14.3. ENERĢĒTIKA

Enerģētikas nozarē īpaši jāuzsver regulatoru sadarbība Eiropas un reģionālā līmenī, īstenojot tīkla kodeksu ieviešanu. Šajā nolūkā regulatori CEER ietvaros izveidoja atsevišķu Enerģētikas regulatoru forumu (ERF), kuram jāpieņem tā saucamie visu ES regulatoru lēmumi jautājumos, kuri izriet no CACM regulas (Komisijas 2015. gada 24. jūlija Regula (ES) 2015/1222, ar ko izveido jaudas piešķiršanas un pārslodzes vadības vadlīnijas). ERF ietvaros Regulators piedalījās visu regulatoru lēmumu pieņemšanā par priekšlikumiem pārslodzes ieņēmumu sadalīšanas metodikai, tirgu sasaistīšanas plānam, kopējā tīkla modeļa metodikai, ražošanas un slodzes datu ieguves metodikai un citiem priekšlikumiem atbilstoši CACM regulai. Būtiska bija gatavošanās Latvijas gāzes tirgus atvēršanai, Regulatoram organizējot vai piedaloties reģionālās darba sanāksmēs ar Lietuvas, Igaunijas, Somijas, Polijas regulatoru līdzdalību. Lai nodrošinātu kvalitatīvu elektroenerģijas tirgus uzraudzību atbilstoši REMIT, Regulators piedalījās „Nord Pool” Regulatoru padomē un tās darba grupās, tostarp diskutējot ar Baltijas un Ziemeļvalstu reģiona regulatoriem par minētās struktūras pārveidi, iesaistot tajā biržas, kas nākotnē darbosies šajā reģionā.

Baltijas Elektroenerģijas tirgus un Baltijas Gāzes tirgus forumos, kuri rotācijas kārtībā 2016. gadā notika Viļņā un Tallinā, kā arī Baltijas regulatoru sanāksmē par siltumenerģijas nozīmi Baltijas valstu, Somijas un Polijas regulatori, Baltijas valstu pārvades sistēmas operatori, tirgotāji, Lietuvas gāzes biržas un ministriju pārstāvji diskutēja par reģionam visaktuālākajiem jautājumiem, tostarp REMIT un tīkla kodeksu ieviešanu, ES elektroenerģijas un gāzes infrastruktūras kopējo interešu projektiem, enerģētikas tirgus darbības uzlabošanu un citiem. Regulators informēja forumu dalībniekus par regulēšanas aktualitātēm Latvijā, par trešās puses piekļuvi gāzes infrastruktūrai, kā arī par siltumapgādes sistēmas regulēšanu Latvijā.

Regulatora pārstāvi atkārtoti ievēlēja ERRA prezidijā, kur, atbildot par nozīmīgo ERRA apmācību kursu jautājumu, tas ir izstrādājis jaunu ERRA apmācību stratēģijas priekšlikumu, kurš ir saņēmis ERRA dalībvalstu atbalstu. ERRA pārstāvis ir ievēlēts arī par ERRA pastāvīgās Tarifu un cenu komitejas priekšsēdētāja vietnieku.

14.4. ŪDENSŠAIMNIECĪBA

Ūdenssaimniecības nozarē Regulators turpināja aktīvi darboties WAREG un ERRA darba grupās, apmainoties ar pieredzi par dažādiem nozares regulēšanas aspektiem un turpinot darbu pie regulējamo uzņēmumu darbības indikatoru salīdzinājuma dažādās valstīs.



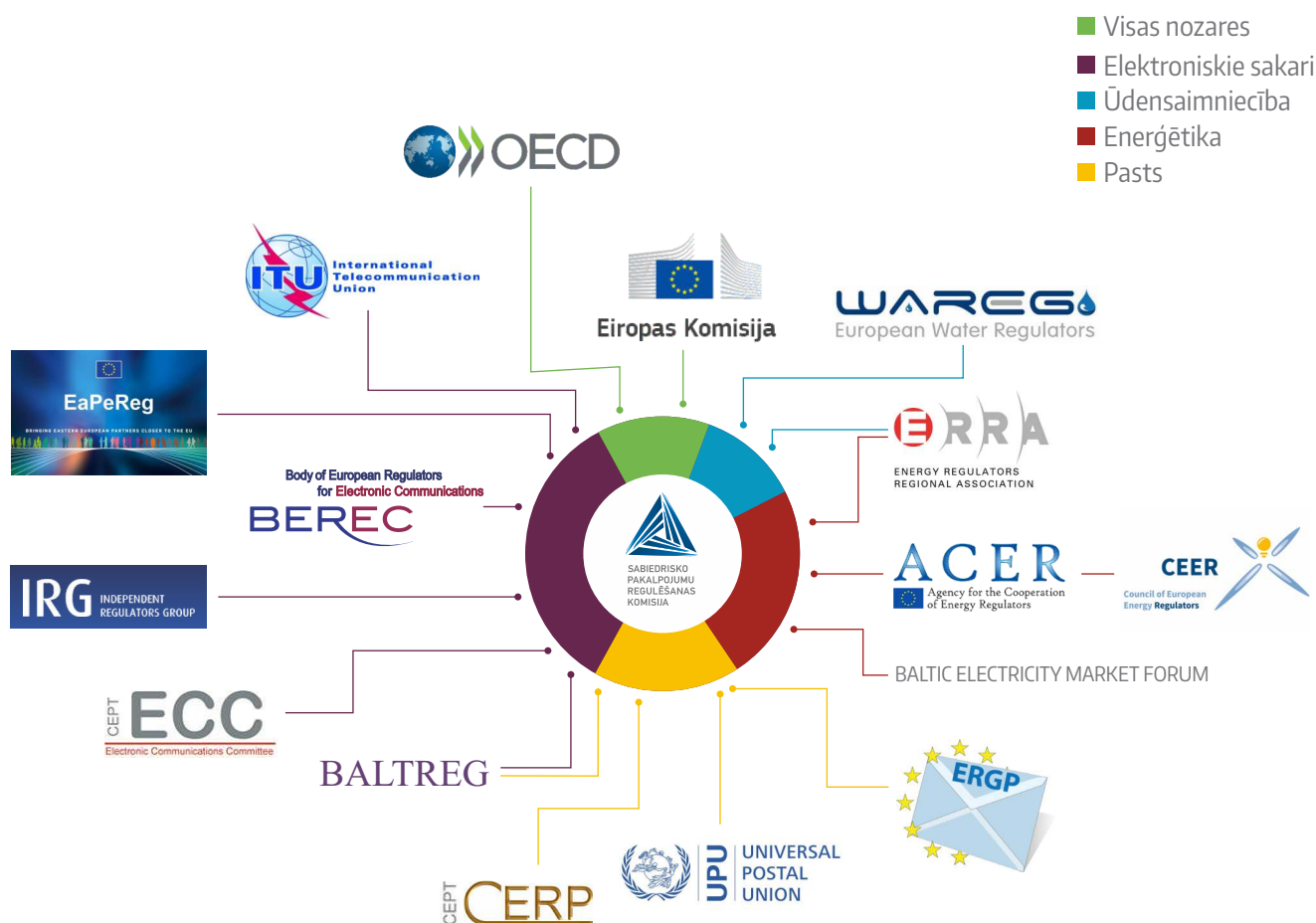
Elektronisko sakaru, enerģētikas un pasta jomas ir tās, kurās turpināsies esošā regulēšanas ietvara pārskatīšana. Līdz ar to Regulatoram būs aktīvi jāiesaistās starptautiskajā sadarbībā vismaz Eiropas un reģionālā līmenī, paužot Regulatora viedokli un gatavojoties jauniem regulēšanas pienākumiem.

Elektronisko sakaru nozarē regulatoru uzmanības lokā būs direktīvas priekšlikums par Eiropas Elektronisko sakaru kodeksa izveidi. Regulatora pārstāvis vada vienu no BEREC dalībvalstu vadītāju grupām, kura galvenokārt pievērsīsies radiofrekvenču spektra un OTT pakalpojumu aspektiem, kuri iekļauti kodeksa priekšlikumā. Regulatoru darba kārtībā joprojām būs viesabonēšana, jo no 2017. gada 15. jūnija būs atcelti viesabonēšanas tarifi („viesabonēšana kā vietējais režīms” jeb „roam-like-at-home”).

Pasta nozarē visbūtiskākie jautājumi, tostarp e-tirdzniecības regulēšana, izrietēs no EK 2016. gada 25. maija regulas priekšlikuma par pārrobežu paku piegādi virzības un izvirzītājiem principiem, gatavojoties 2016. gada Stambulas UPU kongresā iedarbinātās pasta reformas apstiprināšanai kongresu starplaikā 2018. gadā.

Enerģētikā svarīgākie darba kārtības jautājumi iekļaus tīkla kodeksu ieviešanu elektroenerģijas un gāzes nozarēs, dalību EK dokumentu paketes „Tīra enerģija visiem Eiropas iedzīvotājiem” izskatīšanā un regulatoru viedokļa formulēšanā. EK priekšlikumi ietver specifiskus nozaru regulēšanas, kā arī pārvaldības jautājumus. Reģionālajā sadarbībā vēl vairāk nostiprināsies jaudu aprēķina reģiona (trīs Baltijas valstis, Somija, Zviedrija, Polija) kopējā lēmumu pieņemšanas prakse.

Ūdenssaimniecības nozarē Regulators aktīvi iesaistīsies WAREG stiprināšanā, organizācijai iegūstot jaunu juridiskas personas statusu.



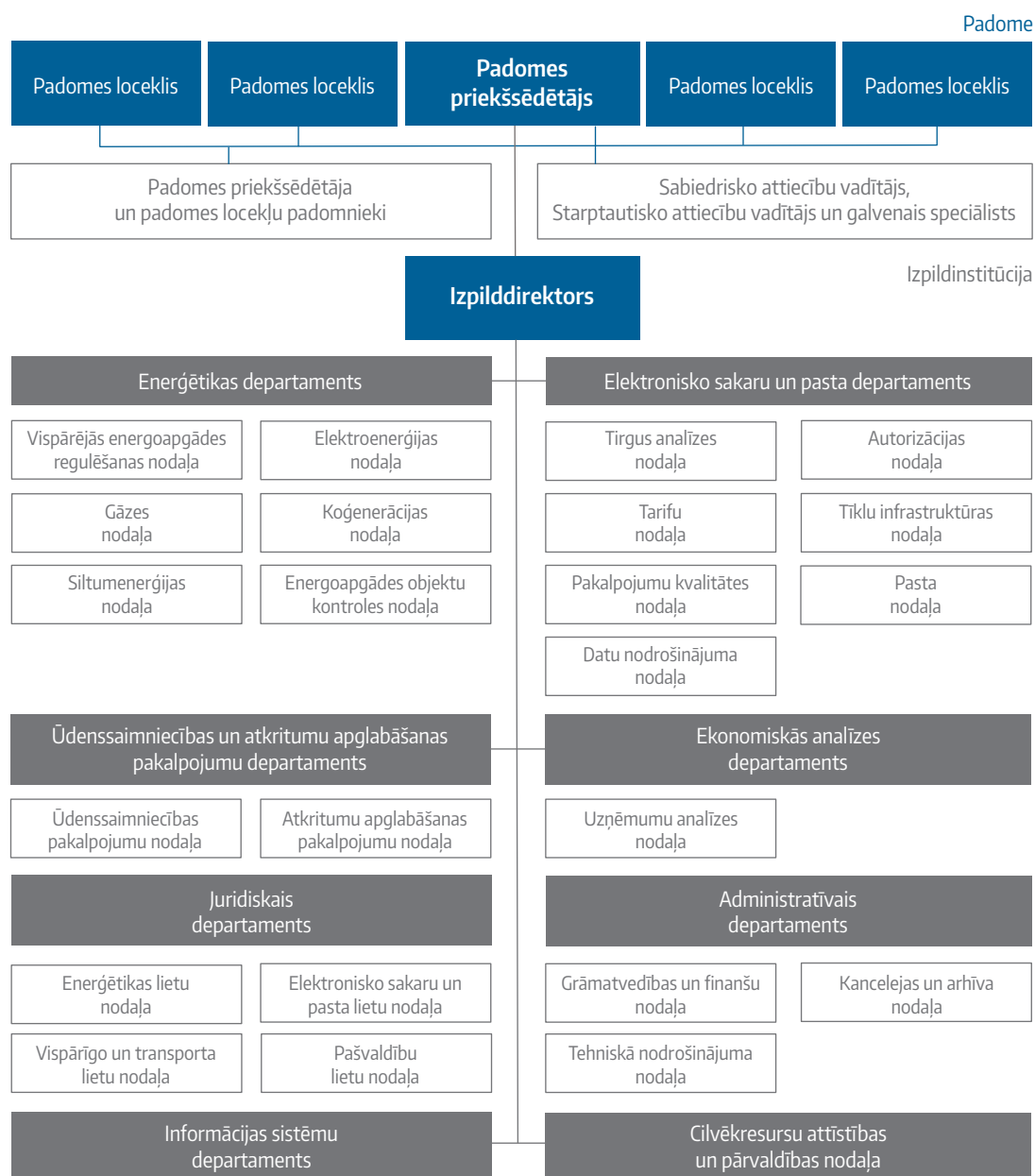


16.1. STRUKTŪRA UN DARBA ORGANIZĀCIJA

Regulatora darba organizāciju un struktūru nosaka likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”. Atbilstoši likumam Regulatora lēmēj institūcija ir padome, kuras sastāvu veido Saeimas iecelts priekšsēdētājs un četri locekļi. Padomes priekšsēdētāju un locekļus amatā ieceļ uz pieciem gadiem. Padome Regulatora vārdā pieņem lēmumus un izdod administratīvos aktus, kas ir saistoši konkrētiem sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem un lietotājiem. 2016. gadā notika 50 padomes sēdes, kurās pieņemts 291 lēmums.

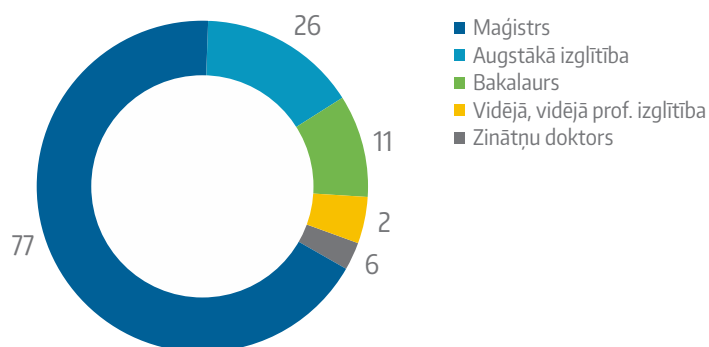
Padomei ir pakļauta izpildinstitūcija, kas pilda padomes sekretariāta un ekspertu funkcijas, lai sagatavotu jautājumus un dokumentus izskatīšanai padomes sēdē un īstenotu padomes pieņemto lēmumu un izdoto administratīvo aktu izpildi. Izpildinstitūcija sastāv no izpilddirektora, septiņiem departamentiem, tostarp katrai regulējamai nozarei atbilstošu struktūrvienību, un vienas patstāvīgās nodaļas.

2016. gada 31. decembrī Regulatorā strādāja 110 darbinieki. Gada laikā darbinieku skaits pieaudzis par divdesmit pieciem darbiniekiem, bet darba tiesiskās attiecības tika izbeigtas ar četrdesmit trim darbiniekiem. 90 darbinieki jeb 82% tieši strādā regulēšanas funkciju izpildē, un 20 darbinieki jeb 18% pilda tehniskās un administratīvās atbalsta funkcijas. Regulatora struktūrshēma 2016. gada 31. decembrī.



Regulēšanas funkciju veikšanai Regulatora darbiniekiem ir nepieciešama augsta kompetence. 96% Regulatora darbinieku ir augstākā izglītība. Augstas kapacitātes uzturēšanai Regulators atbalsta arī dažādus darbinieku kvalifikācijas celšanas pasākumus.

Regulatora darbinieku kvalifikācijas līmenis 2016. gada 31. decembrī, skaits



Lai nodrošinātu un garantētu kvalitatīvu un efektīvu Regulatora funkciju īstenošanu, minimizētu iespējamos riskus, Regulators pastāvīgi izvērtē savus procesus un veic iekšējo kontroli. Sistēmu auditi tiek plānoti un īstenoti, veicot katras sistēmas risku novērtējumu un analīzi, galveno uzmanību pievēršot pamatdarbības procesiem.



Regulators 2016.gada darbību realizēja atsevišķā budžeta programmā, kas apstiprināta likumā „Par valsts budžetu 2016. gadam”.

Regulatora darbība tiek finansēta no nodevas par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu, kuru maksā regulējamie komersanti. Pārskata gadā valsts nodevas apmērs regulējamās nozarēs bija 0,17% no komersanta sniegtā attiecīgā sabiedriskā pakalpojuma neto apgrozījuma 2015. gadā.

Regulatora darbības nodrošināšanai 2016. gadā plānoti izdevumi 4 798 792 EUR. Faktiski apgūti 4 472 212 EUR, kas ir 93,2% no pārskata gadā plānotā.

Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 31. panta 2.⁴ daļa un MK 2009. gada 22. decembra noteikumu Nr. 1623 „Noteikumi par valsts nodevas likmi par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanu un nodevas maksāšanas kārtību” 6. punkts nosaka – ja kalendāra gadā samaksātā valsts nodeva pārsniedz Regulatora darbības nodrošināšanai attiecīgajā gadā nepieciešamās izmaksas, nākamajā gadā komersantam valsts nodevu par pārmaksāto summu samazina proporcionāli katra sabiedrisko pakalpojuma sniedzēja iemaksātās valsts nodevas lielumam attiecīgajā gadā.

Regulatora 2016. gada finanšu pārskats sagatavots atbilstoši MK 2013. gada 15. oktobra noteikumiem Nr. 1115 „Gada pārskata sagatavošanas kārtība”.

2016. gada pārskats iesniegts Valsts kasē, un SIA „D.Daņēvičas revidentu birojs”, zvērinātu revidentu komercsabiedrības licence Nr. 33, par Regulatora 2016. gada pārskatu 2017. gada 17. martā sniedza atzinumu bez iebildumiem.

2016. gadā Regulators kopumā ir noslēdzis 50 saimnieciskās darbības līgumus, tostarp saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu organizējis 18 publiskos iepirkumus.

Nr.p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)*	Pārskata gadā (euro)	
			Apstiprināts likumā	Faktiskā izpilde *
1.	Ieņēmumi (kopā), tostarp	4 080 482	4 298 792	4 472 112
	Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	4 080 482	4 298 792	4 472 112
2.	Izdevumi	4 749 667	4 798 792	4 472 212
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	4 565 471	4 683 342	4 385 790
	starptautiskā sadarbība	75 765	75 765	75 765
	pārējie uzturēšanas izdevumi	4 489 706	4 607 577	4 310 025
2.2.	Kapitālie izdevumi	184 196	115 450	86 422

* pēc naudas plūsmas principa